

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**İNANÇ TURİZMİ DESTİNASYONU OLARAK
KASTAMONU HZ. PİR ŞEYH ŞABAN-I VELİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASİN ÇETİNKAYA

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**İNANÇ TURİZMİ DESTİNASYONU OLARAK KASTAMONU HZ. PİR
ŞEYH ŞABAN-I VELİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yasin Çetinkaya

Jüri Başkanı Dr. Öğr. Üyesi Yakup ÖZTÜRK

Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Avcı

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILĞINOĞLU

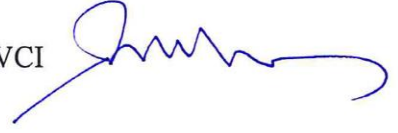
KASTAMONU 2019

TEZ ONAYI

Yasin ÇETİNKAYA tarafından hazırlanan "İnanç Turizmi Destinasyonu Olarak Kastamonu Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Örneği" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği/oy çokluğu ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Yakup ÖZTÜRK
Çankırı Karatekin Üniversitesi

19/06/2019

Enstitü Müdürü

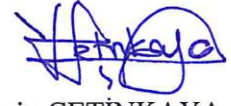
Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Yasin ÇETİNKAYA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İNANÇ TURİZMİ DESTİNASYONU OLARAK KASTAMONU HZ. PİR ŞEYH ŞABAN-I VELİ ÖRNEĞİ

Yasin ÇETİNKAYA
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Muharrem AVCI

Geçmişten günümüze kadar tüm dünya toplumlarında da görüldüğü gibi Türk toplumunun da cazibe, merkezleri olan dini ziyaret yerleri mühim bir yere sahiptir. Tarihsel süreçte insanoğlu çok eski çağlardan bu yana doğaüstü varlıklara inanmış ve kutsallık ile bakmıştır. Bu doğaüstü varlıklara yakın olma amacı içerisinde olmuştur. Ziyaret edenin mutlak amacı, kutsi olana ulaşmak ve aynı zaman da onu hissetmektir.

Bu doğrultuda günümüzde yapılmış olan kazı çalışmalarında da görülmüş olduğu gibi çok eski çağlarda da yapılmış olan kutsi yapılar (mabet, cami, türbe, külliye vb.) ve bunlarla da ilgili zaman içerisinde ortaya çıkmış olan geleneksel anlatım çeşitleri (mitolojiler, halk hikâyeleri, efsaneler, destanlar vb.) insanoğlundaki bu güdüyü oldukça gözler önüne sermektedir. Kutsi görülen mekânlardan birisi olan türbelerde de vefatından yüzyıllar geçmesine rağmen saygı duyulan ve düşkünlük gösterilen kişilerin, günümüzde de insanoğluna fayda sağlayabilecek olma düşüncesi halkın dindarlığı üzerinde kendisine oldukça büyük bir yer bulmuş ve kültürel hafıza süreklilik göstermiştir. Kutsi olana yakın olma düşüncesi ve isteği bu mekânları manevi anlamda bir sığınağa dönüştürmüş ve özellikle kutsi kabul gören gün ve gecelerde insanların değişik amaçlar için ziyaret ettikleri manevi çekim noktaları haline dönüşmelerini sağlamaktadır.

Bu araştırma da Kastamonu ilinde sosyal, tarihi, turistlik ve inanç turizmi konularına değinilerek, İl deki inanç turizminin merkezi olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi örneklemeden yola çıkılarak, türbe, cami gibi inanç turizmi kapsamındaki mekânların insanoğlunun manevi yaşantılarında ve sosyal hayatlarında ne gibi rolleri olduğunu ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Kastamonu ilinde bulunan vatandaşlar ile bir anket çalışması yapılmış, anket verileri sonucunda; Kastamonu ilinde turizmin gelişmesine katkı sağladığı düşünülen faktörlerin değerlendirilmesi ile türbe ve camilere gelen ziyaretçilerin dini inançları, dini ibadetlere olan ilgileri, dini kanaatleri, dini tutumları, kendilerini tanımlama şekilleri ve Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin Kastamonu ilindeki bilinirliği ile inanç turizmine olan etkisi ele alınarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak Kastamonu ilinde inanç turizmine halkın olumlu baktığı ve inanç turizmine karşı duyarlı oldukları gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İnanç Turizmi, Kastamonu, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli
2019, 110 sayfa

ABSTRACT

Master's Thesis

KASTAMONU AS THE DESTINATION OF FAITH TOURISM: THE EXAMPLE OF HZ.PİR ŞEYH ŞABAN VELİ

Yasin ÇETİNKAYA
Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Tourism Management

Supervisor: Assit.Prof. Muharrem AVCI

As seen in all the world societies from past to present, religious places of interest, which are the Centers of attraction of Turkish society, have an important place. In the historical process, human beings have believed in supernatural beings since the very ancient times and looked at it with holiness. This has been in close proximity to supernatural beings. The absolute purpose of the visitor is to reach the blessed and to feel it at the same time.

In this direction, as seen in the excavations carried out nowadays, Kutsi buildings (sanctuary, mosque, tomb, mosque, etc.) which were made in ancient times and the traditional narrative types that emerged in time related to them (mythologies, folk tales, legends, epics, etc.) show this motive in human beings. In the tombs, one of the places seen as blessed, despite the centuries passing away from the death of people who are respected and indulged, the idea of being able to benefit human beings today has found a great place on the religiousness of the people and the cultural memory has shown continuity. The idea and desire to be close to the blessed have transformed these spaces into a sanctuary in a spiritual sense and allow people to turn into spiritual attraction points that they visit for different purposes, especially on blessed days and nights.

The aim of this study is to examine the social, historical, tourist and religious belief tourism of the city in Kastamonu, and to determine the role of religious tourism, such as tomb, mosque and mosque, in the spiritual life and social life of the city. In this direction, a survey was conducted with the citizens in the Kastamonu province. According to the results of the survey data, the religious beliefs of the visitors to the tombs and mosques, their religious beliefs, their religious attitudes, their religious attitudes, their way of defining themselves and their awareness in the Kastamonu province of Khatti Shaykh Shabani and the effect on faith tourism were tried to be revealed. As a result, it was observed that people in the tourism of faith in Kastamonu province have a positive attitude and they are sensitive to faith tourism.

Key words: Tourism, Faith tourism Kastamonu, Şeyh Şaban-ı Veli
2019, 110 pages

ÖNSÖZ

Alternatif turizmin her geçen gün artmakta olduğu, ziyaretçilerin sadece doğa ya da deniz turizmi olan mekânların yanında kutsi dini yerlere olan talepleri de turizmin çeşitliliğinin içerisinde olan inanç turizminin çekici etkisini artırmaktadır. İnanç turizminin artırabilmek öncelikle o ildeki yaşayan yerel halkın inanç turizmi mekânlarının duyarlılığında ve bilincinde olmaları bu turizm dalının gelişmesi yönünde katkı sağlayacak önemli bir etken olacaktır.

Çalışma kapsamında konunun sınırlılıkları ölçüsünde inanç turizmi destinasyonu olarak Kastamonu ilinin potansiyeli ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde ise elde edilen verilerin değerlendirilmesi ortaya çıkartılmıştır.

Tez çalışmam süresince çalışmalarında bana her türlü yardımı sağlayan ve ilgisini esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI'ya sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tez jürisinde yer alan üyelere ve yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim. Bütün hayatım boyunca iyi ve kötü her anımda sonsuz ve karşılıksız desteklerini hep yanımda hissettiğim, sevgi dolu aileme sonsuz teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Yasin ÇETİNKAYA

Kastamonu, Haziran, 2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
I. GİRİŞ	1
II. İNANÇ TURİZMİ	3
2.1. İnanç Kavramı.....	3
2.2. İnanç Kavramının Turizm İlişkisi	3
2.3. İnanç Turizmi	4
2.3.1. İnanç Turizminin Özellikleri.....	7
2.3.2. İnanç Turizmine Katılma Sebepleri	9
2.3.3. Dünyada İnanç Turizmi Destinasyonu.....	11
2.3.4. Türkiye'de İnanç Turizmi.....	12
2.4. İnanç Turizmi Destinasyonlarının İncelenmesi İle İlgili Önemli Çalışmalar .	15
III. TURİSTİK DESTİNASYON OLARAK KASTAMONU	19
3.1. Destinasyon Kavramı	19
3.1.1. Destinasyon Özellikleri.....	20
3.1.2. Destinasyon ve Turizm İlişkisi	21
3.1.3. Destinasyon Türleri.....	22
3.1.4. Destinasyon Pazarlaması.....	24
3.2. Kastamonu Destinasyonu.....	25

3.2.1. Kastamonu Coğrafi Yapısı.....	25
3.2.2. Kastamonu ve Turizm.....	28
3.2.2.1. Doğal Çekici Etkiler.....	30
3.2.2.2. Tarihi Değerler.....	31
3.2.2.2.1. Eski Anadolu Medeniyetleri Döneminde Kastamonu	33
3.2.2.2.1.1. İslam ve Türk Döneminde Kastamonu	34
3.2.2.3. Kültürel Değerler	38
3.2.2.3.1. Kastamonu Mutfağı	39
3.2.2.3.2. Festivaller ve Etkinlikler.....	39
3.2.2.3.3. El Sanatları.....	41
3.3. Kastamonu Turizm Arzı.....	42
3.3.1. Ulaştırma ve Seyahat İşletmeleri	42
3.3.2. Konaklama Hizmetleri	43
3.4. Kastamonu'ya Olan Turizm Talebi	43
3.4.1. Kastamonu'da İç Turizm	44
3.4.2. Kastamonu'da Dış Turizm.....	48
3.4.2.2. Kastamonu Aktif Dış Turizm	48
IV. HZ.PİR ŞEYH ŞABAN-I VELİ VE FELSEFESİNİN ÖNEMİ.....	50
4.1. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri'nin Hayatı	50
4.1.1. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesinin Konumu ve Külliyesinde Bulunan Yapılar	53
4.1.2. Tasavvuf Kültürü ve Şabaniyenin Etki Sahası.....	55
4.1.3. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'yi Anma Etkinlikleri	56
4.1.4. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin 450. Yılında Anma Etkinliklerinin Önemi- Unesco-2019	57
4.1.5. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Huzur, Birlik ve Aydınlanma Yolu İnanç Rotası Düşüncesi.....	59
4.1.6.Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Felsefesinin Önemi	60
V. KASTAMONU İNANÇ DESTİNASYONU ÜZERİNE BİR UYGULAMA . 62	
5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	62
5.2. Araştırmanın Kapsamı	63
5.3. Araştırmanın Yöntemi.....	63
5.4. Araştırmanın Örnekleme.....	64

5.5. Veri Toplama Süreci	64
5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	65
5.7. Araştırmanın Bulguları.....	65
VI. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	91
KAYNAKÇA	99
EKLER.....	108
ÖZGEÇMİŞ.....	111

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ankete katılanların cinsiyet ve medeni durumu açısından dağılımı.....	65
Tablo 2. Ankete katılanların yaş, gelir düzeyi ve meslek grupları açısından dağılımı	66
Tablo 3. Ankete katılanların eğitim durumları ile Kastamonu ilindeki ikamet yılları açısından dağılımı	67
Tablo 4. Ankete katılanların kendini tanımladıkları özellikleri açısından dağılımı....	67
Tablo 5. Ankete katılanların Kastamonu ilinde turizmin gelişmesine katkı sağladığı düşünülen etkenlerin dağılımı	68
Tablo 6. Kastamonu halkı ve esnafının tutum ve davranışlarının turizme etkisi.....	69
Tablo 7. Kastamonu ilinde turizmin çekici etkisini artıran faktörlerin dağılımı.....	70
Tablo 8. Kastamonu ilinde inanç turizminin varlığı açısından dağılımı	72
Tablo 9. Ankete katılanların inanç turizmi mekânlarını ziyaret etme dağılımı	72
Tablo 10. Kastamonu ilinde inanç turizmi kapsamında akla ilk gelen Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'yi düşünenlerin dağılımı	74
Tablo 11. Cinsiyete göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi	74
Tablo 12. Yaşa göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi	75
Tablo 13. Medeni duruma göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi	75
Tablo 14. Eğitim duruma göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi	76
Tablo 15. Meslek gruplarına göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi ..	76
Tablo 16. Kastamonu ili tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi	77
Tablo 17. Kastamonu ili el sanatları yönünden zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi	78
Tablo 18. Kastamonu ilinin tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi	78
Tablo 19. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilgin vardır sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi.....	79
Tablo 20. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerini bilirim sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi.....	79
Tablo 21. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinde bulunan asa suyuna ilişkin bilgin vardır sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi.....	80
Tablo 22. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesi içerisinde bulunan konakları gezdiniz mi sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi	81
Tablo 23. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesine ne sıklıkla gidirsiniz sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi.....	82
Tablo 24. Camileri ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi	83
Tablo 25. Türbeleri ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi	84

Tablo 26. Farklı dinlerin ibadethanelerini ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi.....	85
Tablo 27. İnanç önderlerinin mezarlarını ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi.....	86
Tablo 28. Asa suyundan içtiniz mi sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi	87
Tablo 29. Asa suyunun şifalı olduğuna inanıyor musunuz sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi.....	89

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Kastamonu coğrafi özellikleri haritası	27
Şekil 2. Kastamonu ili ve ilçeleri	28
Şekil 3. Kastamonu şehrindeki bazı türbeler.....	45

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Kastamonu'dan bir görüntü	26
Resim 2. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesi	37

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

SPSS	(Statistical Package for the Social Sciences)
TÜİK	(Türkiye İstatistik Kurumu)
Vb.	(Ve Benzeri)
Vd.	(Ve Diğerleri)
TDVİA	(Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi)
DMO	(Destination Management Organization)
AB	(Avrupa Birliği)
M.Ö.	(Milattan Önce)
M.S.	(Milattan Sonra)
Öğrt. Gör.	(Öğretim Görevlisi)
Prof. Dr.	(Profesör Doktor)
TDK	(Türk Dil Kurumu)
TURSAB	(Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği)
TUREB	(Turist Rehberleri Birliği)
Yrd. Doç. Dr.	(Yardımcı Doçent Doktor)
WTO	(Dünya Turizm Örgütü)
WRT	(Dünya İnanç Turizmi Birliği)

I. GİRİŞ

Eğlenmek, dinlenmek, farklı bilgiler elde etmek amacıyla yeni yerler ve toplumlar görüp tanımak gibi amaçlarla seyahatlere çıkan kişilere turist denir. Turistler ise yerli ve yabancı turist olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Doğanay,1998:s.579). Yerli turist ülke içerisindeki bireylerin milli sınırları içerisinde seyahate çıkmalarıdır. Yabancı turist ise farklı ülkelerden diğer ülkelere yapılmış olan gezi veya seyahatlerdir. Turizm ise, kişilerin devamlı ikamet ettikleri, her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları, çalıştıkları yerlerin dışında, ekonomik anlamda gelir elde etmemek ve yerleşmemek şartıyla; eğlenme, dinlenme, spor, merak, sağlık, deneyim kazanma, akrabalarını ziyaret etme, kongre ve seminerlere katılma, dini ibadetlerini yerine getirme gibi kişisel amaçlarla, kişisel ya da toplu olarak yapmış oldukları seyahatlerdir. Bu seyahatlerin ve gezilerin turizm faaliyeti sayılabilmesi için, turistlerin gitmiş oldukları yerlerde en az bir gece konaklaması ve turizm işletmelerinin ürettikleri mal ve hizmetleri de talep etmeleri gerekmektedir (Özgüç,2003:s.15).

Turizm amaçlanmış faaliyetlere göre çeşitlilik göstermektedir. İnsanlar yalnız seyahat etmekten daha çok hedeflenmiş olan amaç doğrultusunda turizm faaliyetlerine katılmaktadırlar. Günümüzde ise dinlenmenin yanı sıra farklı aktivitelerin de bulunduğu alternatif turizm çeşitleri de görülmektedir. Bunlarla beraber bir yerdeki turizm faaliyetlerini; ulaşım, çekicilik, tamamlayıcı hizmetler, konaklama ve alt yapı etkilemektedir (Atalay, 2000: s.368). Dolayısıyla da bu unsurların bir arada buldukları yerlerde turizm de gelişmektedir. Turist çekecek bölgeleri diğer coğrafi alanlardan ayrılan özellikleri, farklı kişilerin burayı ziyaret etme ve gezi isteğini uyarır. Bu özellikler kültürel, doğal, milli ya da dini özellikler olabilir. Bu bölgelere ulaşımın kolay olması ve gelen kişilerin, ihtiyaçlarını karşılayabilecek imkânların bulunması da önemli olan özelliklerdendir. Günümüzde ülkeler ekonomik yönden önemli gördükleri ve oldukça önem verdikleri turizmin gelişmesi için değişik yatırımlar yaparak kendilerine de daha fazla turist çekmeye çalışmakta ve böylece ekonomik gelirlerini artırmaya çalışmaktadırlar.

Yapılan bu çalışmaların başında ise tanıtım faaliyetleri gelir. Globalleşen dünya ülkeleri gelişen iletişim imkânlarından yarar sağlayarak birbirinden farklı yerlerde kendi ülkelerinin ön plana çıkan özelliklerini sergileyerek dikkat çekmeye, böylece daha fazla ziyaretçi toplamaya çalışmaktadırlar.

Ülkemizdeki cazip iklim koşullarının yanı sıra, çeşitli doğal ve beşeri faktörler ise turizmin gelişmesini oldukça olumlu olarak etkilemektedir. Zengin bir tarihi geçmişe sahip olan yurdumuzda, farklı medeniyetlere ve milletlere ait kültürel miras değerlerinin birçoğu günümüze kadar ulaşmayı başarmış ve yurdumuzu bir cazibe merkezi konumuna getirmiştir. Bu zenginlikler beraberinde yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmekte ve ülkemizdeki turistik merkezler her yıl daha fazla turist tarafından ziyaret edilmektedir. Verilere göre 2018 yılında Türkiye'yi 39 milyon 488 bin 401 turist ziyaret etmiş ve ülkemiz aynı yıl 29 milyar 512 milyon 926 bin dolar gelir elde etmiştir (yigm.ktb.gov.tr 05.02.2019).

Dünyadaki turizm faaliyetleri turistlerin taleplerine ve isteklerine göre şekillenmektedir. Alternatif turizm bölgelerine olan ilginin her yıl artmasıyla beraber insanlar sadece kış ve yaz turizmine ilgi göstermeyip, kültürel merkezlere, kutsal dini yerlere ve doğal güzellikler de artan talep farklı turizm alanlarının cazibesini artırmakta ve turizmi çeşitlendirmektedir. Ülkemizdeki en önemli alternatif turizm alanlarından olan Kastamonu ili çeşitli turizm unsurlarına sahip olması yanında gelen turist sayısının beklenen seviyeden az olduğu düşünüldüğünde var olan turizm potansiyelinden tam olarak fayda sağlanamadığı değerlendirilmektedir.

II. İNANÇ TURİZMİ

2.1. İnanç Kavramı

İnanç kavramının sözlük anlamı, bir düşünceye çok emin ve sağlam bir biçimde, samimi, içten, yürekten bağlı bulunma, tüm benliğiyle bağlanma anlamına gelir. Aynı zamanda inanç herhangi bir dine mensup olma anlamına da gelir. İnsanların ya da toplumların yaşamlarında önemli bir yere sahip olan inanç kavramı kişilerin topluma uyum sağlama sürecine yani sosyal yaşantılarındaki dengeleri kurmasında yardımcı olmaktadır (Karacoşkun, 2004).

İnanç kavramından bahsederken din kavramını görmezden gelmek mümkün değildir. Dinin geçmişten günümüze gelişimi içerisinde insanlar ile birlikte devamlılığını sürdürmüş olduğu kesindir. İnsanoğlunun geçmişten bugüne inandığı olgular ve varlıklar için göstermiş olduğu tepki ve tutumlar çeşitlilik gösterse de mutlaka bir inanç modeli içinde kendilerini görmüşler ve bir inanç modelinin gerekliliklerini yerine getirmişlerdir (Gündüz, 2010: s.17).

2.2. İnanç Kavramının Turizm İlişkisi

Turizmin, faaliyetleri kapsamındaki ziyaretler üzerinde büyük bir etkiye sahip olan dini inançların yakından ilişkisi vardır. Dini açıdan kutsal sayılan dini mekânlar geçmişten bugüne, kişilerin ziyarete yönlendirilmesini sağlayan önemli faktörlerden biri olmuştur. Dini bayramlar, dini festivaller, dini ayinler, dini olaylar ve kutsi kabul görmüş yapılar kişileri inanç turizmine yönlendiren ve ziyaretçilerin davranışlarını etkileyen önemli etkenlerden biridir (Henderson,2003: s.448-454).

İnanç turizminde, turistler diğer turizminden farklı olarak inançları gereği dini vazifelerini yerine getirmek ve manevi olarak kutsi kabul gördükleri, dini açıdan mühim gördükleri yapılara seyahat etmektedirler (Murray ve Graham, 1997: s.513-524). İbadetlerin dini mekânlarda yapıyor oluşu, turistlerin bu mekânlara ve yapılara yapmış oldukları ziyaretlerine neden olmaktadır (Usta,2001: s.18)

Turizm sektörünün üzerinde dinlerin yaptıkları etkilerinin kültürel, ekonomik ve sosyal yönleri ile incelenmesinde yarar vardır. İnanç turizmi ekonomik açıdan incelendiğinde ise turizm sektöründe büyük bir gelir kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin dini vazifelerini yerine getirirken yapmış oldukları ekonomik harcamalarda daha rahat davranmaktadırlar. Dolayısıyla bu durum seyahat edilen ülkelerin ve aynı zaman da bu ülkelerde hizmet sunmakta olan işletmelerin turizm planlaması yapılırken inanç turizmine yönelik olarak daha çok yer ayırmalarına sebep olmaktadır. Kültürel ve sosyal olarak değerlendirme yapıldığında ise aynı amaçlar için farklı milletten ve farklı kültürden kişilerin farklı dilleri konuşmalarına rağmen, kutsi kabul ettikleri mekânlara ve yapılara aynı hislerle ziyaret gerçekleştirmeleri toplumsal açıdan manevi bir yakınlaşma sağlarken kardeşlik duygusunu da öne çıkarmaktadır (Şahiner, 2012: s.27).

Dini inançları gereği dini gereklilikleri yerine getirmek maksadıyla seyahat eden turist sayısının her geçen gün arttığı görülmektedir. Çünkü kişiler için dini inanışlar çok önemli bir unsurdur. Bundan dolayı dini sebeplerle seyahatte bulunan turistlerin sayısının her yıl sürekli artmakta ve seyahatler turizm sektörü için oldukça büyük bir gelir kaynağını oluşturmaktadır (Herbert, 2001: s.312-333). Din, dini sebeplerle seyahat eden turistler için önemli olduğu kadar yerel halklar için de çok hassas bir konudur. İnanç turizmine yönelik ziyaretlerin beklenen düzeyde gerçekleşebilmesi için seyahat edilen yerlerde yaşayan kişilerin de dini sebeplerle ziyaret eden turistlere, turistlerin kutsi mekânlarına ve inançlarına saygı göstermeleri gerekmektedir (Joseph ve Kavoori, 2011:s.998-1009).

2.3. İnanç Turizmi

İnanç turizmi, mensubu oldukları dinin kutsi kabul edilmiş yurtlarına bu dinlere inanan turistlerce gidip görme isteği olarak ifade edilmektedir. İnsanoğlu dini duyguları olan ve bir dinin gereklilikleri olarak kutsal kabul edilen mekânları ziyaret edebilen bireylerdir. Bu durumda kişiler dünyanın pek çok yerindeki dini merkezleri manevi doyum amacıyla ziyaret etmektedirler. İnanç turizmi her yıl büyümekte olan bir iş kolu olarak gelişmektedir. Dünya İnanç Turizmi Birliği'nin (WRTA) söyleyişiyle, ekonomik olarak daha uygun yolculuk harcamaları ve belirlenen bir noktaya doğru

keşfetme duygusu, harcanabilir girdi kalemindeki yükseliş, hem gelenekselleşmiş hem çok bilinmeyen şehirlerdeki kutsi görülen inanç mekânlarına ilginin artmasına sebep olmaktadır.

İnanç turizmi ortaya yeni çıkmış bir turizm çeşitliliği gibi görünse de, aslında insanların inanmış oldukları dinlerin gerektirdiklerini yerine getirmek sebebiyle kutsi kabul gördükleri merkezleri ziyaret etmeleriyle başladığı söylenebilir. Dinlerin ortaya çıkması ve insan hayatında kabul görmesi ile beraber bu inançlar çerçevesinde bu inanışlara mensup kişilerin kutsi gördükleri merkezlere seyahat etmeleri kendi kararlarının ötesine geçmiştir. Bu sebeple kutsi kabul görülen merkezler milyonlarca bireyi ağırlamış ve inanç turizmi kendisini göz önüne sermiştir. Bugün ise bu turizm çeşitliliği yeni bir biçim ve konseptle bir seçenek olarak bu sahada yerini almıştır (Tarcan ve Atılğan, 1999: s.62).

Günümüzde dünyada 1,7 milyar Müslüman, 3,5 milyara yakın Hristiyan ve 2 milyara yakın diğer dinlere inanan insan yaşamını sürdürmektedir. Bu bireylerin büyük bir kısmı inanmış olduğu dinin gerekliliklerine muvafık olarak kutsi kabul edilen mekânlara herhangi bir maliyet endişesine düşmeden seyahat etmektedirler. Günümüzde sadece Müslümanların Mekke, Medine gibi yerlerde Hac ve Umre ibadeti için yapmış oldukları ziyaretleri yıllık 20.000.000' a yaklaşmıştır. Kültür turizminin bir çeşitliliği olarak değerlendirilen inanç turizmi, yıllık 350.000.000'u aşmış olan miktarıyla tek başına bir turizm çeşidi olarak ele alınması daha elverişli olacaktır (Kuyucu, 2017: s.21).

Kişilerin manevi doyuma ulaşmak amacıyla ve inandıkları dinin gereği olan ibadetlerini gerçekleştirmek için önemli dini merkezlere gerçekleştirmiş oldukları seyahatler inanç turizminin içeriğini oluşturur. Herhangi bir diyarın destinasyonunun barındırdığı kültürel miras ve inanç mekânları ile birlikte inanç turizminin arasında yakın bir bağlantı vardır (Timothy ve Olsen, 2006: s.1). Geçtiğimiz her gün dünya genelinde çoğu insan tarafından bilinen mekânlarda aynı zamanda daha az insan tarafından bilinen ve Hac veya Umre ibadetlerinin yapılmış olduğu mekânlarda bir araya gelmeye başlayan, dini inançları bulunan kişilerin sayıları giderek artmaktadır. İnanç turizmi bir dini kabul eden kişilerin gördükleri merkezleri seyahat etme

isteklerinin, turizm etkinlikleri içerisinde değerlendirilmesi olarak da görülmektedir (Çelik, 2012, s.93).

İnanç turizmi dini görüşmeler ve merasimlerde bulunmak veya izlemek, dini inançlara tarafından kutsi kabul görülen merkezlere seyahat etmek, hac ibadetini yapmak, kutsi, meşhur mabetleri gezip görmek sebebiyle yapılan ve zaman zaman da çok mühim niteliklere ulaşan bu ziyaretlerin meydana geldiği turizm faaliyetidir (Usta, 2008: s.13).

İnanç turizminin başka bir tanımı ise, kişilerin çalışmış oldukları, devamlı olarak yaşamlarını sürdürdükleri ve genel sıradan ihtiyaçlarını giderdikleri yerlerin dışına gitmeleridir. Gidilen dini mekânlara, manevi doyum sağlamak sebebiyle yapmış oldukları ziyaretler boyunca çoğunlukla turizm işletmelerinin meydana getirdiği hizmetleri belirterek kısa seyahatlerinden oluşan vakalar ve bağlantıların tamamı olduğu belirtilmektedir (Kaya, 1999: s.2).

Kültürel mirası ve kutsal yerleri ziyaret etmek olarak da bilinen inanç turizmi açısından ülkemiz oldukça önemli bir konuma sahiptir. İslam dininin ortaya çıkışından itibaren, farz sayılan hac ibadeti günümüzde bu dine mensup insanlar tarafından fazlasıyla talep görmektedir. Hac ibadetinin yanı sıra en fazla talep gören inanç turizminin bir diğeri ise umredir. İnsanlar umreye yılın istedikleri döneminde gidebildikleri ve hac ibadetine göre maliyetinin daha az olmasından dolayı son zamanlarda tercih etmeye başlamışlardır. Bahsedilen bu ihtiyaçlardan kaynaklı olarak gün geçtikçe artış gösteren şirketler ortaya çıkmıştır. İnsanlar dini gereksinimleri olan ve bu gereksinimlerden dolayı çıktıkları bu seyahatler sonucunda manevi doyuma ulaşmış kendilerini vicdanen daha rahat hissetmektedirler.

Gerçekleştirilen bu faaliyetlerde mühim olan sadece dini merkezlere yani hac, umre gibi İslam dininin kutsal saydığı merkezlere sahip olmak değil, aynı zamanda bu kutsi merkezleri içerisinde bulunduran ülkelere seyahat etmek ve seyahatler boyunca turizm işletmelerinin sağlamış olduğu olanaklardan faydalanmaktadır. Bahsedilen bu durum, dini sebeplerden ötürü seyahat edenlerin yaşadıkları ülkenin ekonomisinden bir miktarının ziyaret edilen diğer ülkelerin ekonomilerine aktarımına neden olmaktadır.

Bu sebepten dolayı dini merkezlere turist gönderen ülkelerin ekonomisinde azalma görülürken, turist alan ülkelerin ekonomisinde döviz artışı görülür (Akat, 2000: s.27).

2.3.1. İnanç Turizminin Özellikleri

Turizm amaçlanmış olan hedef ve faaliyetlere göre çeşitlilik oluşturmaktadır. Kişiler yalnızca seyahat etmekten çok hedeflenmiş olan amaçlar doğrultusunda turizm faaliyetlerinde bulunmaktadır. Günümüzde dinlenmenin yanı sıra birbirinden başka etkinliklerin bulunduğu alternatif turizm türleri de kendini göstermektedir. Bununla beraber bir yerdeki turizm faaliyetlerini; tamamlayıcı hizmetler, çekici etkiler, ulaşım, konaklama hizmetleri de etkilemektedir (Atalay, 2000: s.368). Dolayısıyla bu unsurların bir arada bulunduğu yerlerde turizm gelişip büyümektedir. Bir gezinin turizm olarak adlandırılması için devamlı ikamet edilen yerlerin dışına, bir günlük süreden fazla ve en az bir gece konaklamadan oluşmalıdır.

Turizmin ekonomiye fark edilir bir katkısı olduğundan, turizm potansiyeline sahip yerleşim yerleri daha fazla turist çekebilmek amacıyla değişik yatırım ve tanıtımlar yaparak ekonomilerini güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Farklı kültürlerden insanların ilgisini çekebilme adına günümüzde kitle iletişim araçlarının bölgeyi tanıtım amacıyla etkili olduğu ve ziyaretçi sayılarının artmasına katkıda bulunduğu bilinmektedir. TDK turizmi; "Bir bölgeye veya bir ülkeye turist çekebilmek amacıyla alınan kültürel, ekonomik, teknik gibi önlemlerin, yapılan çalışmaların bütünü" olarak tanımlar.

Kutsal yerler halkın dini hayatının merkezi olan, kişilerin hayatına yön veren ve anlam katan yerlerdir. Geçmişten bu yana dinlerin birbirlerinden farklı olması sebebiyle kişilerin isteklerinin mensup olduğu dine göre değişkenlik gösterdiğinden inanç turizmi çeşitlendirmektedir. Bunun sonucunda dini ziyaretler farklı dini inançlar gereği çeşitli şekillerde düzenlenmektedir. İnanç turizmi kapsamında yapılan ziyaretlerin bazılarında belli bir süre dâhilinde iken bazılarında herhangi bir süre yoktur. Dini inançların kendilerine ait kaideleri içerisinde kutsi merkezleri seyahatler farklı şekillerde gerçekleştirilmektedir. Bu seyahatlerin önemi dinlerin gerekliliklerine göre şekillenmektedir. Hacı olabilmek için toplu ya da münferit katılımlar ile kutsal yerlere yapılan ziyaretler, dinler için önemli olan tarihlerde ya da dinler için önemli

olan bazı olayların yıldönümlerinde yapılan toplantılar, farklı turizm güzergâhı üzerinde bulunan kutsi mekânlara ziyaret edebilmek için gerçekleştirilen ziyaretler çeşitli yerlere atfedilen kutsallık değerlerinin sebeplerini oluşturmaktadır (Erbaş, 2002 s.98-99)

Farklı bireylerin turizm amaçlı olarak bir bölgeye gitmelerinin kendi isteklerinin dışında o bölgenin etkenlerine göre dini, doğal veya milli özellikler de göstermiş olmalarına bağlıdır. Aynı zamanda bu bölgenin, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayıp, ulaşım imkânlarına da yeterli ve elverişli olması gerekir.

Önemli inanç turizmi merkezleri olarak yurdumuzda; Konya, İstanbul, İznik, Şanlıurfa ve Antakya illeri bilinmektedir. Bu merkezlere, bilhassa şehrin sahip olduğu İslam dini inanç yapıları ve eserleriyle Kastamonu ili de dâhil edilmelidir (İbret., vd, 2012).

Yurdumuzun Türkleşmesi süresince, Kastamonu ili Türklerin ilk yerleşmiş oldukları yerleşim merkezlerden biridir. Anadolu Malazgirt Savaşı sonucunda hem İslamlaşma hem de Türkleşme sürecine girmiştir. Bunun sonucunda yurdumuzun birçok merkezinde olduğu gibi, Kastamonu ilinde de ilk Türk-İslam eserleri verilmiştir. Bu eserlerin en eski olanı yaklaşık olarak 800 yıllıktır ve günümüzde de kullanılmaktadır.

Kastamonu ili kısa bir zaman içerisinde kültür ve inanç merkezi olmaya başlamıştır. Candaroğulları, Çobanoğulları, Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinde pek çok sayıda yapılmış olan yapılar günümüzde Kastamonu şehrinin inanç turizmi noktasında çeşitli bir potansiyelinin oluşmasını sağlamıştır (Güzey, 2010: 92). Özellikle de Kastamonu ilinin “Evliyalar Şehri” olarak adlandırılmasının mutlaka sebepleri vardır. Kastamonu ilinde bulunan birçok mezar ve türbeler bu nitelemenin doğruluğunu göstermektedir. Kastamonu şehri geçmişin izlerini o kadar çok taşır ki, ilde her mahalle, her sokak birçok evliyanın türbesine ev sahipliği yapmaktadır. Kastamonu da tarihsel yapıların çoğu, ilin Türk-İslam kültürü içinde yer alan ve dinsel alanda kullanılan yapılardan oluşmaktadır (İbret., vd. 2015).

Türkiye'de ki alternatif turizm alanlarından önemli bir yeri olan Kastamonu ili de artan turizm faaliyetlerinden yararlanmakta ancak beklenen turizm potansiyelini tam anlamı ile sağlayamadığı değerlendirilmektedir.

2.3.2. İnanç Turizmine Katılma Sebepleri

İnsanlar yaratılıştan bu yana bir dine mensup olma ihtiyacı duymuşlardır. Bundan dolayı insanlığın Dünya üzerindeki var oluş sürecine bakıldığında pek çok farklı inanç ve din toplulukları ortaya çıkmaktadır. Böylelikle kutsi merkezler insanlar tarafından kitlesel hareketler ile seyahat edilmiştir. Dolayısıyla alternatif turizm olgusu olan inanç turizmi bu hareketler sonucunda ortaya çıkmıştır. Geçtiğimiz otuz yıldır İnanç turizmi önemli bir gelişim ve değişim göstermiştir. Doksanlı yılların başında ise en fazla yükselme görülmüştür (Wright, 2007: s.9).

İnanç turizmi, "insanların sürekli yaşadıkları, ikamet ettikleri, işlerini devam ettirdikleri, sürekli alışılmış ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına, dini inançlarını gerçekleştirmek ve inanç çekim merkezlerini görmek amacıyla yaptıkları turistik amaçlı geziler" olarak tanımlanmaktadır (<http://www.kültür.gov.tr/>,19.10.2018). En eski turizm çeşitlerinden birisi olan inanç turizmi için Kudüs, Roma gibi destinasyonlar Orta Çağ'ın önde gelen isimleri olmuştur. 19. yüzyılda inanç turizmi, kitlesel turizm ile birlikte gelişmeye başlamıştır. İnsanların inançları gereği dini vecibelerini yerine getirmek veya ziyaret etmek amacıyla dini açıdan önemli gördükleri kutsal yerlerde en az bir gece konaklamadan oluşan ekonomik ve sosyal özellikte ilişkiler bütünü inanç turizminin çıkış noktasını oluşturmaktadır (Karaman ve Usta, 2006: s.473).

Wright'e (2007: s.9) göre, dini ziyaretler şu şekillerde açıklanabilir:

- 1) İnanç Merkezine Seyahat
- 2) Dini Amaç Seyahatleri
- 3) Arkadaşlar ile Yapılan Eğlence Seyahatleri

Dünya İnanç Turizmi Birliği (WRTA) Başkanı Kevin J. Wright'ın yaptığı tanımla, "Harcanabilir gelir kaleminde ki artış, ucuz yolculuk maliyetleri ve bir hedefe yönelik rotaları keşfetme isteği, gerek geleneksel gerekse az bilinen yerlerdeki inanç merkezlerine ilginin artmasına" sebep olmaktadır. İnanç turizmi ile turistler hoş bir ziyaretinin yanında, tarih, kültür ve dinlerine ait olan mirasların günümüz hayatını nasıl etkilediklerini görebilmektedirler. Dini olarak yapılan geziler, insanların fiziksel

ve duygusal her bir noktasına dokunmaktadır (www.globusfaith.com, 22.10.2018). Bireyleri inanç turizmine yönelten sebepleri arasında, Umre ve hac ziyaretleri süresince vereceği manevi haz, bireylerin kendilerinin mensup oldukları dine ait kişilerle buluşma ve tanışma arzusu, dini görevlerini yerine getirme isteği, kişilerin mensup oldukları dinlerin mühim merkezlerini gezme ve görme arzusu ve günahlarından arınmak ve yaratıcısına arzularını bildirme isteği olduğu söylenebilir.

İnanç turizmi, günümüz de hak etmiş olduğu konuma gelmiştir. Geçtiğimiz son yıllarda artmakta olan sayısı ve ekonomik amaçları ile inanç turizm pazarı, seyahat endüstrisinin her alanında yer almaktadır. ABD’li uzmanlar kârlı olan inanç turizmi pazarının payını daha da çok genişletmektedirler (Wright,2008:s.34). Tatil ve din turizmi ABD'de birbirinden ayrı düşünülemeyen kavramlardır. ABD'de dini merkezlerin yakınında turistler için büyük atraksiyonlar bulunmaktadır. Özellikle "Niagara Şelalesi, St.Louis Washington, Miami, Orlonda, Salt Lake City gibi yörelerde" dini turizm ile tatil turizmi birbirini tamamlayan kavramlardır (Gökdeniz, 1996: s.101).

Karaman ve Usta'ya (2006: s.473-474) göre, “Din ve turizm arasındaki ilişkinin önemini anlamak din faktörünün turizm üzerindeki ekonomik ve sosyolojik boyutunu anlamak” ile ilgilidir. Turizm üzerindeki dinin maddi boyutu hiçbir zaman turizm sektöründeki işletmeleri etkilememiştir. Bu sebeple bireyler dini inançları için yapması gerekenleri yerine getirebilmek adına daha fazla harcama yapmaktadırlar.

Wright'e (2008:s.34-35) göre, İnanç Pazarı, "Ekonomik açıdan hızlı bir yükselişte olan konaklama ve seyahat endüstrisinin alanlarına etki etmektedir." Gemi işletmeleri, tur operatörleri, toplantı organizatörleri, oteller, turizm danışmanlıkları, otobüs işletmeleri, elde ettikleri gelirler ile hızla büyüyen bu pazarda yerlerini almaktadırlar. Dolayısıyla işletmeler, bu güçlü pazarı biran önce paraya dönüştürülebilir sermayeler olarak kullanmaları gerekmektedir. Kuzey Amerika'daki işletmeler ciddi olarak inanç turizmi pazarına girdikleri yıl 2008 olmuştur. Kuzey Amerika'da inanç turizmi oldukça güçlü bir sektördür. Çünkü ABD'de nüfusun iki yüz kırk milyonunun inançlı insanlardan oluştuğu ve bu nüfusun yüz milyonunun dini vecibelerini yerine getiren kişiler oldukları değerlendirilmektedir.

2.3.3. Dünyada İnanç Turizmi Destinasyonu

Bir yılda ortalama üç yüz milyon kişi dünyada inanç turizmi için seyahat etmektedir. Bu seyahatlerden elde edilen yirmi milyar dolar ek gelir için ülkeler inanç turizmi için birçok politikalar üretmektedirler. Bu sektörde meydana gelen değişim ve gelişmelere eşdeğer olarak, bu pastadan payına düşeni almak isteyen tüm ülkeler arasındaki rekabet de günden güne artmaktadır.

Hızla gelişmekte olan ülkeler gelişme ve kalkınma kavramlarını oldukça önemli görmeye başlamışlardır. Dünyadaki petrol ticaretinden sonra en hızlı gelişen sektörlerden bir tanesi de turizm olmuştur. Dünya turizminin gelişmesiyle birlikte turistler, değişik dinlere mensup kişilerin, yeni bölgeler, yeni ülkeler, yeni yerler ararken, o yöreye ait başka turizm türlerini de keşfetmektedirler. Dolayısıyla dinsel açıdan değerli bulunan camiler, sanat tarihi açısından oldukça önemli olan anıtlar, kiliseler, müzeler, mimari özelliklerinden ötürü türünün ilk veya farklı örneği olan tarihi eserler bu doğrultuda değerlendirilerek turistlerin hizmetine sunulmaktadır. Dünyada hızla gelişim gösteren inanç turizmi kapsamında var olan turizm değerlerinin turizme kazandırılması, tanıtılması ve korunması oldukça önemli bir hal almıştır. İnanç turizmi için turistler, kutsi mekânlara dini görevleri, dinin gereklilikleri ve merakları gereği seyahat etmektedirler. İnanç kavramı, alınabilen, satılabilen ve ticareti yapılabilen bir madde değildir. Ancak kişilerin inançlarının gerekliliklerini yerine getirmek, kutsi yerleri görmek ve ziyaret etmek, manevi tatmine ulaşmak için seyahat ettikleri de bir gerçektir (Akın, 2016).

TÜRSAB İnanç Turizm raporuna göre, "Dünyada çok fazla ziyaret edilen kutsal yerler sıralamasında, Japonya Meji Shrine Sensoji Tapınağı'nın yıllık ziyaretçi sayısı 30 milyon ile 1. sırada, Türkiye Sultan Ahmet Camii 5 milyon sayı ile 20. sırada, Ayasofya Müzesi 3,2 milyon sayı ile 29. sırada" yer almaktadır. Dünya inanç turizmi pazarı yaklaşık yirmi milyar dolar iken, ülkemizin bu pazardan almış olduğu pay %5 civarındadır (Akın, 2016).

2.3.4. Türkiye'de İnanç Turizmi

Ülkemiz dünyadaki çok çeşitli zenginliklere ve medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Anadolu üzerindeki birçok dinlerin varlığı ve izleri ülkemizi güzel bir konuma getirmiştir. Bu sektörde kültürel ve doğal çeşitlilik Türkiye'nin turizm potansiyelinin önceliklerini oluşturmaktadır. İnanç turizmi çerçevesinde genç ve orta yaş grubunun her geçen gün daha fazla ilgi gösterdiği bir gerçektir. Kentteki kutsal olarak değer verilen varlıkların turizme kazandırılarak o bölgenin de ekonomisinin kalkındırılması önem arz etmektedir.

Hız. İbrahim ile birlikte semavi dinlerin birincisi olduğu kabul edilen Musevilik dininin tarihi başlamaktadır. Hız. İbrahim ve onun neslinden gelen peygamberler Şanlıurfa ilimizde yaşadıklarından bu kente "Peygamberler Şehri" denilmektedir. Dolayısıyla Şanlıurfa ili inanç turizmi bakımından önemli bir merkezdir. Mardin ilimiz ise, Süryanilerin merkezi kabul edilen Türkiye'nin inanç turizminde öne çıkan yerleşim yerlerindedir. Bunların haricinde hem Hristiyanların, hem de Musevilerin yaşadıkları ülkelerde zulüm gördükleri dönemlerde yurdumuza sığınmış ve Anadolu'da yaşayan insanlardan saygı, hoşgörü ve anlayış görmüşlerdir. Bundan dolayı Türkiye'de yalnızca Hristiyanlık dininin kabul gördüğü ilk senelerde yapılmış olan dini yapılar değil, hemen her çağda bu insanların inşa ettiği sinagoglar, mabetler, tapınaklar ve kiliseler günümüze kadar geçen süreçte varlığını korumuşlardır. Bu eserler de ülkemizin rekabet gücünü artırmaktadır (Sargın, 2006: s.4).

Yurdumuz İslam dinine mensup kişiler için de oldukça mühim merkezlerdendir. Çok uzun yıllardır bu topraklarda egemen olan Türk-İslam kültürü ile altı yüzyıl İslam dinine önderlik yapmış olan Osmanlı Devleti'nin ortaya koymuş olduğu yapılar bulunmaktadır. Bu eserlerden dini eserlerin yanında, manevi kimlikleri yüceltilmiş "evliya" olarak adlandırılmış şahıslara ait camiler, türbeler, yatırlar birçok şehrimizde kutsi yerler olarak varlığını korumaktadır. Dolayısıyla, "İstanbul Topkapı Sarayı'nda bulunan Kutsal Emanetler dairesi, Eyüp Sultan Camisi, Süleymaniye Camisi, Edirne ilimizde bulunan Selimiye Camisi, Konya ilimizde bulunan "gel" çağrısıyla tüm insanları sevgi ile kucaklayan Mevlana Türbesi" her yıl ziyaret sayısı ile artış gösteren,

özellikle yabancılar tarafından ziyaret edilen mekânların başlıcalarıdır (Sargın, 2006: s.4).

Ülkemizdeki inanç turizmi çekici etkilerinden bahsetmek gerekir ise; Türklerin ilk yurdu olan Anadolu üzerinde uzun zamandır devam ettirdiği hayat şekli ve yaşadıkları dönem özelliklerini gösteren dini inançları, mimari ve sanat eserleri, gelenek ve görenekleri, günümüz turizm anlayışına oldukça önemli bir katkı sunmuştur. Ayrıca ilk çağ uygarlıklarının Anadolu'da varlığını devam ettirmesi Hristiyanlığın ilk dönemlerindeki Havarilerin, Ortaçağda ise; Musevilerin buldukları ülkelerde karşılaştıkları ağır baskılar nedeni ile bu topraklara sığınmış olmaları, yurdumuzu üç büyük dine ait birçok kültürün doğup, geliştiği ve yayıldığı bir dini merkez konumuna taşımıştır (Kozak, 2010).

Güneydoğu Anadolu başta olmak üzere ülkemizde özellikle 7. yüzyılın sonlarında birçok eski şehirde Müslüman yerleşimleri görülmektedir (Usta,2005). Türklerin 9. yüzyıl ve sonrasında Müslümanlığa geçmeleri ve sonrasında Anadolu'ya yerleşmeleri bugünkü ülkemiz için inanç turizmi açısından mühim çekim merkezleri oluşmasına etki etmiştir. Dini değerler açısından turizmde çekicilik etkisi yaratabilecek eserlerin en başında; "cami, medrese, türbe, kümbet, külliye" gibi eserler gelmektedir. Ülkemizde Müslümanlar için kutsi kabul edilen merkezlerin başında; Hazreti İbrahim'in yaşamış olduğu Şanlıurfa kenti, Ağrı Dağı, kutsal emanetlerin bulunduğu ve İstanbul ilinde bulunan Topkapı Müzesi, Konya ilinde hoşgörü ve sevginin simgesi olan Mevlana Hazretlerinin Türbesi, son peygamber Hz. Muhammed'in sancaktarlığını yapan Halid Bin Zeyd'in Türbesinin bulunduğu ve İstanbul ilimizin Eyüp semtinde bulunan, Mersin Tarsus bölgesinde olduğu inanılan "Eshab-ı Keyf" yer almaktadır.

Hristiyan dinine mensup kişiler tarafından kutsi olarak kabul edilen on adet önemli merkezin sekizi tanesi ülkemiz sınırları içerisinde bulunmaktadır (Usta, 2005). Hristiyanlık açısından önemli olan 9 adet merkezi Kültür ve Turizm Bakanlığı şöyle belirlemiştir;

- Hatay/Merkez : St. Pierre Anıt Müzesi
- Mersin/Tarsus : St. Paul Anıt Müzesi
- İzmir/Selçuk : Meryem Ana Evi
- Antalya/Demre : Nicola Kilisesi
- Bursa/İzmit : Ayasofya Cami
- Manisa/Sard : Sard Sinagogu
- Manisa/Alaşehir : Alaşehir Kilisesi
- Manisa/Akhisar : Akhisar Kilisesi
- Isparta/Yalvaç : Pisidia Antik Kenti
- Nevşehir/Derinkuyu : Ortodoks Kilisesi
- Denizli/Pamukkale : Laodikya Antik Kenti olarak tespit edilmiştir.

Ülkemiz toprakları Hristiyanlık dini açısından önemli ve büyük bir destinasyondur. Yurdumuz bünyesinde Hristiyanlığa özgü pek çok sayıda eser bulundurmaktadır. Fakat belirtilen genel merkezlerden farklı, inanç turizmi için çekici etkiler oluşturacağı düşünülen (1) bazilika, (92) kilise, (15) manastır, (2) şapel ve (2) katedral "İnanç Turizmi Projesi" çerçevesinde Turizm Bakanlığının kayıtlarında yer almaktadır. Söz konusu kiliseler, (13) tanesi Nevşehir, (17) tanesi Aksaray şehrinde bulunmaktadır (212.175.140.87/yayınlar, 05.11.2018).

Nevşehir ili ve Aksaray ili günümüzde Hristiyanlık inancı eserlerine ilişik olarak ayrıca Peribacalarının varlığı ile ülkemizde turizmin geliştiği kentler arasında yer almaktadır. Fakat Aksaray ilindeki bulunan potansiyel, Nevşehir ili potansiyeli kadar değerlendirilememiş olup, birbirine yakın bu iki şehirde Hristiyanlık inancı eserleri büyük ve mühim bir potansiyeldir. İstanbul ilinde de Hristiyanlık dönemi eserleri oldukça yaygındır. Ancak son kullanım durumlarına göre belirlenmiş olan bu eserlerin içerisinde bulunan ilde cami olarak hizmet vermekte olan altı adet kilise bulunmaktadır. Ülkemiz, Yahudilik dini için de kutsal kabul edilen bir ülkedir. Yahudilik dininin kutsi kitabı olan Tevrat'ta bu gün ülkemiz içerisinde ki pek çok yerin adı geçmektedir (Serçek, 2011). Dicle Nehri ve Fırat Nehri bu yerlerin başında gelmektedir. Yahudilerin kutsal kitabı Tevrat'ta adı geçtiği için Dicle ve Fırat nehirlerinin bulunduğu bölgede Yahudilerin dinleri açısından kutsaldır. Çünkü Tanrının, Mısır'da bulunan Nil Nehri'nden Fırat Nehri'ne kadar uzanan bu bölgenin

Yahudilik dinine mensup kişilere vaat edildiği bilinmektedir. Yahudilik dini bakımından bir başka önemli merkez ise, Şanlıurfa şehrinde bulunan Harran'dır. Yahudilerin kutsal kitabı olan Tevrat'a göre Hz. İbrahim peygamberin bir süre Harran bölgesinde yaşadığı, sonrasında ise Hz. Yakup'un Harran'a gittiği, bir süre dayısı olan Laban'ın yanında kaldığı bilinmektedir. Usta'ya göre (2005), Hz. İbrahim ile Hz. Yakup, "Yahudilerin büyük atalarının olduğu kabul edildiği için" Şanlıurfa'nın Harran ilçesinde Yahudilerin tarihine ait herhangi bir kanıt bulunmamakla birlikte bu bölge Yahudiler bakımından kutsal sayılmaktadır. Yahudilik dini açısından kutsi kabul edilen bir başka merkez ise Ağrı Dağıdır. Ağrı dağı, kutsal kitap olan Tevrat'ta geçiyor olması nedeni ile Nuh peygamber, üç oğlu ve oğlunun hanımı ile beraber gemisinin karaya oturmuş olduğu yerdir. Ayrıca bu potansiyellere ilave olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı projesi kapsamında, Bursa ilinde (3), İstanbul ilinde (8), Ankara, İzmir, Edirne, Manisa ve Gaziantep illerinde de birer tane olmak üzere toplamda (16) adet sinagog belirlenmiştir (212.175.140.87/yayınlar, 05.11.2018).

Dünya'da ülkemiz turizm türlerinin çeşitliliği açısından oldukça mühim ayrıcalıklara sahiptir. Söz konusu çeşitli ayrıcalıklar ise ülkemize oldukça büyük rekabet avantajları sağlamaktadır. Ülkemiz destinasyonun da üç semavi dine mensup kişilerce kutsi kabul görülen pek çok dinsel bakımdan önemli mekânların bulunmasıdır. Dolayısıyla bu hâl inanç turizmini doğruca gündeme taşımaktadır. Bu kutsi mekânlar, inanç turizminin kullanımına açılabilirdiği sürece yarar sağlanacaktır. Ulusal ve uluslararası barış ortamına katkı sağlanabilmesi, dinler arası hoşgörü ve barış ortamının gelişebilmesi adına inanç turizmi kapsamında yeni projelere ihtiyaç vardır.

2.4. İnanç Turizmi Destinasyonlarının İncelenmesi İle İlgili Önemli Çalışmalar

Sürekli gelişen ve değişen dünyada insanlar seyahatlere daha çok zaman ayırmaktadırlar. Bu seyahatlerin bir kısmını inanç turizmi kapsamaktadır.

İbret, Uğurlu, Aydınözü (2015), Kastamonu şehrinin kültür ve inanç turizmi açısından önemli olan yerleri hakkında durum tespiti yaparak bu potansiyellerin kullanım durumunun ortaya konulması üzerine bir çalışma yapmıştır. Kastamonu şehrinin, içinde barındırdığı doğal, tarihi ve kültürel özellikler ile yurdumuzda tüm yıl boyunca

turizm faaliyetlerinin yapılabildiği nadir illerden biri olduğu, Kastamonu şehrinde, kıyı turizminden, kış turizmine, eko turizmden, inanç turizmine oldukça geniş bir turizm çeşitliliği olmasına rağmen, var olan bu imkânlar yeterince değerlendirilemediğini ortaya çıkarmıştır.

Karaman ve Usta (2006), Din ve turizm arasındaki ilişkinin önemini anlamak için din faktörünün turizm üzerindeki ekonomik ve sosyolojik boyutunu ele alınıp incelenerek anlaşılabilirliği, turizm içerisinde ki dinin maddi boyutunun hiçbir zaman turizm sektöründeki işletmeleri etkilemediği, insanlar dini inançları için yapması gerekenleri yerine getirebilmek amacıyla daha fazla harcama yaptıklarından bahsetmiştir.

Erbaş (2002), Kutsal yerlerin halkın dini hayatının merkezi olan, kişilerin hayatına yön veren ve anlam katan yerler olduğu, geçmişten bu yana dinlerin birbirlerinden farklı olması sebebiyle kişilerin isteklerinin mensup olduğu dine göre değişkenlik gösterdiği ve bunun sonucunda dini ziyaretler farklı dini inançlar gereği çeşitli şekillerde düzenlendiği, dini inançların kendilerine ait kaideleri içerisinde kutsi merkezleri seyahatler farklı şekillerde gerçekleştirildiği, İslam dışı dinlerin çoğunda hac ya da buna benzer bir uygulamanın bulunduğu ve genel olarak kutsal mekân tüm dinlerde haccın ortak noktası olarak kabul edildiği konuları üzerinde durmuştur.

Buhalis (2000), Çekici etkenlerin birçok çeşidinin olmasının birbirinden farklı destinasyon türlerini ve özelliklerini ortaya çıkarttığını söyleyerek, destinasyon özelliklerini ve destinasyon türlerini araştırmanın önemine değinmiş ve destinasyonları, Kentsel, Deniz Kıyısı, Dağ, Kırsal, Otantik, Eşsiz-Egzotik olarak sınıflara ayırarak incelemiştir.

Wright (2008), İnanç Pazarının ekonomik açıdan hızlı bir yükselişte olan konaklama ve seyahat endüstrisinin alanlarına etki ettiği, gemi işletmelerinin, tur operatörlerinin, toplantı organizatörlerinin, otellerin, turizm danışmanlıklarının, otobüs işletmelerinin, kazandıkları gelirler ile hızla büyüyen bu pazarda yerlerini aldıklarını ve sonuç olarak işletmelerin, bu güçlü pazarı biran önce paraya dönüştürülebilir sermayeler olarak kullanmaları gerektiğini söylemiştir.

Yaman (2003), Kastamonu ilinde tarih ve kültür turizmin önemli varlıklarını araştırmış, Anadolu ve Osmanlı döneminden kalan ve Kastamonu ilinde ziyaret mekânları olan Cami, Külliye, Türbe, Han gibi yapılar hakkında bilgiler vermiştir.

Kozak ve Bahar (2004), Destinasyon türleri birbirinden farklı özelliklere sahip olduğunu, çekicilik, ulaşılabilirlik, olanaklar, uygun paketler, etkinlikler gibi farklı destinasyon özelliklerinin incelenerek ele alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Çakmak (2014), Rekabetin yoğun bir biçimde uluslararası boyutta yaşanmış olduğu turizm endüstrisinde destinasyonlar turistik faaliyetlerden yeterince pay alabilmek sebebiyle bünyesinde barındırdıkları potansiyelleri uygun bir biçimde kullanmaları gerektiği, semavi öncesi dinlere ait bir inanç merkezi olan Göbekli Tepe'nin inanç turizmi açısından oldukça önemli bir bölge olan Şanlıurfa destinasyonuna katmakta olduğu değer ve marka imajını incelemiş ve yerel yönetimlere, sektöre, turizm oda ve birlikleri ile yerel halka çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Sargın (2006), Hristiyanlar ve Müslümanlar için kutsal mekânların, mabetlerin ziyaretinin dini açıdan öneminden bahsederek, Türkiye'de ziyaret edilmesi gereken önemli kutsal mekânlara değinmiştir. Kuyucu (2017), Bilecik İlinde Türkiye'nin turizm faaliyetlerine önemli katkılar sağlayabilecek olan inanç turizmi kaynaklarını belirleyerek, bu değerinden nasıl faydalanabileceğine dair tavsiyeler ile halkın turizm hakkındaki görüş ve düşünceleri tespit etmeye yönelik Bilecik ilinin turizm potansiyelini ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışma yapmıştır.

Avcı (2019), Kastamonu'nun inanç noktasında akla ilk gelen ve en önemli inanç merkezi olan Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatından bahsetmiş, yaşadığı dönem ve vefatı sonrasında da birlik ve beraberlik içerisinde huzurlu bir sosyal yaşamayı anlatan ana misyon ve vizyonunun Birleşmiş Milletlerin ana misyonunu ile örtüştüğünden uluslararası düzeyde tanıtılması gerekliliğinin ortaya çıktığını belirtmiş, Vuslatının 450.Yılı olan UNESCO-2019 nezdinde anılması yönünde, 2014 yılından günümüze kadar planlı eylemler dahilinde çeşitli çalışma, panel, toplantı ve ziyaretler gerçekleştirilerek girişimler ve çalışmalar yapılarak UNESCO'ya teklif götürülmesi sürecini anlatmış ve anma etkinliğinin dünya markası özelliği olması ile Kastamonu

ili kültür turizmi potansiyelinin de ekonomiye katkı sağlayarak ilde ki istihdam ve yatırım olanaklarını artıracasını ifade etmiştir.

III. TURİSTİK DESTİNASYON OLARAK KASTAMONU

3.1. Destinasyon Kavramı

Destinasyonun sözlük anlamı varılacak yer, varış alanı, ziyaret edilecek yer anlamları taşımaktadır (Yavuz, 2007:s.38). Kavram olarak destinasyon ise, Coltman'ın (1989) yapmış olduğu açıklamaya göre, “İçerisinde turistler için çekici kabul edilebilecek farklı doğal çekici etkileri ve özellikleri barındıran yerlerdir”. Buhalis'in (2000) yapmış olduğu başka bir açıklamaya göre ise destinasyon; “Yerel ölçekte sunulan mal, hizmet ve tatil deneyimlerinin birleşimidir”. Ayrıca, destinasyon kavramını tüketicilerin ziyaret etmek istedikleri alanlara, sosyal ve kültürel eski yaşantılarına, seyahat amaçları ile öğrenim seviyelerine subjektif olarak algılanabilen bir ifade olduğunu da belirtmiştir (Buhalis, 2000). Bu farklı tanımlara bakıldığında destinasyon ifadesinin ve turistik faaliyetlerinin iç içe olduğu anlaşılmaktadır.

Turizm destinasyonları, “Aynı kültür, iklim ve doğa koşullarına sahip, doğal ve kültürel zenginlikleri olan, müşterilere sunulabilecek o bölgeye özgü aktiviteler geliştirmiş, çekim merkezlerine, festivaller, karnavallar gibi çeşitli etkinliklere, bölge içinde kurulmuş iyi bir ulaşım ağına, gelişim potansiyeline, iç ulaşım ağıyla bağlantılı bölgelerarası ve ülke düzeyinde ulaşım olanaklarına ve turistik tesislerin gelişimi için yeterli, belli bir marka ve imajı bulunan coğrafi alana sahip bölgeler olarak” açıklanmaktadır. (Bahar ve Kozak, 2005: s.78).

Başka bir ifade ile turizm destinasyonu, “Ülke bütününden küçük ve ülke içindeki pek çok kentten büyük, insan beyninde belirli bir imaja sahip markalaşmış ulusal bir alan ve önemli turistik çekim merkezleridir” şeklinde tanımlanmaktadır (Hosany, Ekinci ve Uysal, (2006). Olalı'ya (1983) göre, turizm destinasyonunu ise, “Toplum bireyleri için güçlü çekim elemanlarına, ulaşım olanaklarına, turistik donatıma sahip bulunan, bu veriler nedeniyle önemli boyutta turistik seyahatlerin hedefi olan; dış görünümüyle kısa sürede gerek arazi kullanım biçimi ve amaçları, konut şekli, gerekse ekonomik ve hizmet sektörleri, istihdam olanakları değişen ve gelişen; sayısal ölçekler açısından gelirlerin çoğunlukla turistik faaliyetlerden kaynaklandığı, yabancı gecelemeleleri

büyük boyutlara ulaşan veya günü birlikçiler tarafından yoğun biçimde ziyaret edilen yer” olarak ifade edilmektedir.

3.1.1. Destinasyon Özellikleri

Destinasyon türleri birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Destinasyonların genel özellikleri şunlardır (Kozak ve Bahar, 2004: s.78) ;

- Çekicilik: Doğal, yapay, bir hedefe hizmet etmek için oluşturulmuş, miras olarak geçmişten günümüze ulaşmış eserler ile özel olayların bütünü oluşturmaktadır.
- Ulaşılabilirlik: Toplu taşıma araçlarının, otogarların, terminallerin, rotaların ve hizmetlerin bir araya gelmesiyle meydana gelen ulaşım sistemlerinin bütünüdür.
- Olanaklar: Konaklama, yönlendirme, eğlenme, yeme içme, satın alma ve diğer turistik hizmetlerden oluşmaktadır.
- Uygun Paketler: Araçlar ve turizm işletmeleri tarafından daha önceden hazırlanmış tur veya gezi paketlerinin bütünüdür.
- Etkinlikler: Turistlerin ziyaretleri sürecinde katılabileceği bütün aktiviteleri ifade etmektedir.
- Yardımcı Hizmetler: Ziyaretçilerin her an ihtiyacı olabilecek banka, iletişim, posta, kargo ve hastaneler gibi hizmetleri kapsamaktadır.

Turistik destinasyonların da olması gereken temel özellikleri Laitinen (2004) ise şu şekilde açıklamıştır (Çimen, 2010);

- Destinasyon turizm gelişimini sağlayacak altyapıya sahip olması gerekir. Altyapıyı oluşturan faktörler ise, kamu hizmetleri, ulaşım ve diğer sosyal hizmetleri turistlerin faydalanmasına yönünde sunmaktadır.
- Destinasyon turistlerin seçimini yönlendirecek çekici etkilere sahip olmalı ve çekici etkiler geliştirilebilmelidir.
- Destinasyon turizm planlaması ve pazarlamasında etkili olmalıdır.

- Destinasyon ulaşılabilir nitelikte olmalıdır.

Destinasyonların sahip olduğu özellikler, bölgeler ile ilgili olarak verilen bilgi kaynakları ve bölgelerin belirtilen özellikleri, turistlerin belirtilen özellikler, turistlerin karar verme sürecinde etkin bir rol almaktadır (Molin vd. 2010: s.723). Ancak turizm bölgesinin sahip olduğu özellikleri belirlemek tek başına yeterli olmayıp, bu özelliklerin farkına varılmasından sonra tanıtım faaliyetlerinin de yapılması önemli derecede etkilidir.

3.1.2. Destinasyon ve Turizm İlişkisi

Destinasyon genellikle ortak kullanılan hava limanı ile belirlenmiş olan bölgesel bütünlük, turizmin günümüz literatüründeki adı "asıl ürün" olarak bilinmektedir. Turizmde çok geniş bir alanda bir bütünü oluşturan "ürün" modern anlayışla destinasyonun kendisi olmaktadır (Cengiz, 2011).

Destinasyon, turizm sektöründeki en önemli bileşimlerden bir tanesidir (Cengiz, 2011). Kişiler dinleme, eğlenme ve kültürel etkinlikler gibi kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için cazip, doğal güzellikleri olan yerleri ve mekânları tercih etmektedirler. Dolayısıyla turizm ve destinasyon birbirini tamamlayan kavramlardır. Turizm, destinasyon kavramını içerisinde barındırır. Birbirini içerisinde barındıran bu turizm ve destinasyon kavramları yeni bir kavram olan "Turizm destinasyonunu" ortaya koymuştur.

Kozak ve Bahar'a (2010, s.46) göre; "Bir turizm destinasyonundan bahsedebilmek için aynı iklim, doğa koşulları ve zengin kültüre sahip, iletişim, ulaşım, beslenme ve konaklama olanaklarının oluşturulduğu, müşterilere sunulabilecek o bölgeye ait ön planda olan aktiviteler geliştirmiş, kamusal hizmetlerin yer aldığı turist çekim merkezlerinden oluşan, belli bir marka ve imajı bulunan coğrafik alan olması gereklidir ve turizm de çekici etki, turistin gitmek istediği bölgeyi, diğer bir bölgeye tercih etmesini etkileyen unsurlar veya turistik hareketliliğe sebep olan etkileyici yöre ve olaylar" olabilmektedir.

3.1.3. Destinasyon Türleri

Çekici etkenlerin birçok çeşidinin olması birbirinden farklı destinasyon türlerini ve özelliklerini ortaya çıkartmıştır. Bu nedenle destinasyon özelliklerini ve destinasyon türlerini araştırmada yarar vardır. Buhalis (2000) destinasyonları aşağıda anlatılacak şekilde sınıflandırmıştır (Buhalis, 2000’den aktaran Karabıyık ve Sümer İnci, 2012);

- 1) Kentsel: Uygarlık tarihinin ilk zamanlarından beri kentsel destinasyonlar turizmin kapsamı içerisinde. “Olimpiyat Oyunları” şeklinde spor etkinlikleri Antik Yunan Medeniyetinden itibaren turizm faaliyetlerinin en temel çekici etkilerini oluşturmaktadır. Özellikle hac merkezleri, camii ve tapınakların bulunduğu merkezlere seyahat edilmektedir. Pek çok kentsel destinasyon da; önemli olaylara kolaylık sağlayacak etkenlerden oluşan konaklama, ulaşım, sergi ve konferans salonları açısından iyi donatılmıştır. Kentsel destinasyonlar aynı zamanda boş zamanları bulunup seyahat edenlerin, iş seyahatlerinin aktif olmadığı zamanlarda (tatil günleri gibi) kişilerin ilgisinin yönelmesini sağlamaktadır. Kentsel destinasyonlar bunların yanı sıra sağlık ve eğitim alanında etkileyici olduğu gibi nitelikli eğitim kurumları ve hastaneleri de kapsayacak şekilde donanımlıdır.
- 2) Deniz Kıyısı: Bu destinasyonlar yerli ya da yabancı turistlere genel olarak yaz tatillerinde hizmet vermektedir. Kuzey bölgelerinden gelen ziyaretçiler deniz aktivitelerinin yanında güneş ışığında da yarar sağlayabilecekleri güney kesimlerde senelik tatil planlarının bir bölümünü yapma düşüncesindedirler.
- 3) Dağ: Dağ destinasyonları dört mevsim boyunca doğal çekici etkilerini değerlendirmekte olan turistlerin aynı zamanda kayak sporu gibi kış sporları yapan ziyaretçilerinde dikkatini çekmektedir. Diğer yandan dağ destinasyonları, doğa gezicileri, dağ bisikleti sporları yapanlar ile trekking gibi aktivite ziyaretçilerinde de ilgi odağı olmaktadır. Ayrıca dağ destinasyonları, keşif amaçlı olarak farklı gruplarında ilgisini çekmektedir. Alp, Himalaya ya da Everest gibi dağlar için keşif imkânları oluşturularak çekici etkisi artırılmaktadır. Özellikle dağ destinasyonlarının çekiciliğini göller ve manzaralı alanlar arttırmaktadır.

- 4) Kırsal: Kırsal turizm sürekli büyümektedir. Buna bağlı olarak çiftçiler ve kırsalda bulunan kişi ve gruplar, turistlerin tarımsal tecrübe üzerine deneyim kazanma ve doğaya dönmek isteklerini kullanmaktadırlar. Turizm, tarımın giderek azaldığı ya da bireylerin iş ve hayatlarını değiştirdiği pek çok bölge için gelişmiş bir araç olarak görülmektedir. Turistler kırsal kesimlerde kalarak daha aktif olmayan rollerde tarımsal faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Kırsal turizm, arıcılık okulları ya da aşçılık okullarının kırsal alanlarda organize ettiği faaliyetlere göre yapılmaktadır.
- 5) Otantik: Otantik destinasyonlar özellikle insan eli değmemiş üçüncü dünya ülkeleri olarak kabul edilmektedir. Ziyaretçiler turizmin etki alanının dar olduğu alanları denemekten keyif almaktadırlar. Güney Amerika, Afrika ve Asya ülkelerinde yükseliş gösteren destinasyon türleri, ayak basılmamış yerel topluluklar ve bölgeler iletişim için rahatlarını unutmaya kabul eden sayıları az da olsa macera sever turistlerin ilgisini çekmektedir.
- 6) Eşsiz-Egzotik: Bazı destinasyonlar, yalnız ve kıymetli tecrübeler sunduğu için eşsiz - egzotik destinasyonlar olarak tanımlanmaktadırlar. Bu destinasyonlarda yüksek fiyat uygulanarak “yaşam boyu bir kez” tecrübe olarak sunulmaktadır. Bu tür destinasyonlarda, turist başına gelirin en fazla olması hedeflenmektedir. Eşsiz egzotik destinasyonlar genel olarak turistlerin hayallerini gerçekleştirmeyi vaat etmektedir. Bu tür destinasyonlar, balayı, düğün ya da özel gemi gezileri gibi prestijli hizmetler olarak isteyenlere pazarlanmaktadır.

Bunu yanında turistik destinasyonları; Etnik turizm ve etnik destinasyonları, kültürel turizm ve kültürel turistik destinasyonları, tarihsel turizm ve tarihsel turistik destinasyonları, çevresel turizm ve çevresel turistik destinasyonları, eğlenceye yönelik turizm ve eğlencesel turistik destinasyonları, iş amaçlı turizm ve işsel turistik destinasyonları olmak üzere altı grupta toplayabiliriz (Pekyaman, 2008: 8).

Ülkemizin barındırdığı destinasyon türlerini incelediğimizde ise yukarıda sayılan destinasyon çeşitlerine örnek olacak pek çok destinasyonun varlığından bahsedebiliriz. Örneğin, deniz kıyısı destinasyonları, ülkemizde turizm sektörünün gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olan destinasyon türleridir. Ülkemiz 1980’li yılların başından itibaren turizm sektörüne verilen önem ile birlikte Ege ve Akdeniz Bölgelerindeki kıyı

destinasyonlarında turizm hızlı bir şekilde gelişmiştir. Zamanla bu kıyı destinasyonları ziyaret etmiş olan turist sayısında önemli artışlar meydana gelmiştir. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre, Antalya kentimize en fazla oranda yabancı turistlerin ziyaret etmesi buranın önemli bir deniz kıyısı destinasyonu olduğunu göstermektedir. Ayrıca diğer bahsedilen destinasyon çeşitliliklerinin ülkemiz içerisinde çok fazla örneği bulunmaktadır (Kırca, 2014).

3.1.4. Destinasyon Pazarlaması

Destinasyon pazarlaması, bir bölgenin kendine has niteliklerine uygun olarak oluşturulan bir destinasyon kimliğinin belirli hedef kitlelere yönelik olarak etkin iletişim çalışmalar sonucu daha çekici hale getirilmesidir (Bardakoğlu ve Pala, 2009: s.322).

Yer pazarlaması olarak da isimlendirilen destinasyon pazarlaması, “Bir alanı, bölgeyi ya da bir yeri bireylere ya da organizatörlere çekici uygun ve özellikli olduğunu göstermek amacıyla yapılan pazarlama faaliyetlerinin bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Uygur ve Çelik, 2009: s.892).

Destinasyonlar farklı ülkelerden, bölge ya da şehirlerden ziyaretçi çekebilmek için etkin pazarlama faaliyetlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bununla birlikte ziyaretçi ya da turistler pazarlama faaliyetleri sonuçları dışında da bir destinasyonla ilgili farklı bilgilere sahip olmaktadır. Destinasyon ile ilgili olarak, kitaplar, belgeseller, politika ya da arkadaş tavsiyeleri gibi etmenler farkındalık yaratıp bilgi sağlayan araçlar konumundadır. Bir destinasyona yapılan önceki ziyaret ve bu ziyaretten elde edilen tecrübeler de aynı şekilde bir destinasyonla ilgili tutumlara etki etmektedir (Özdemir, 2007: s.67).

Destinasyon pazarlamasının en önemli amacı turistlerin ilgisini söz konusu bölge ya da yere yönlendirmektir. Bu sebeple turist çekme adına, turistik ürün çeşidinin bir yada daha fazla olarak belirlenmesi, destekleyici turistik ürünlerle ilgili olarak çalışmaların yapılması, farklılaştırılmış turistik ürünlerin geliştirilmesi, yerleşim bölgelerinin değerlendirilerek, İmaj çalışmalarına yönelik faaliyetlerin yapılması ve yeni bir turistik yörenin oluşmasının sağlanmasıdır (Bardakoğlu ve Pala, 2009:s.321).

Destinasyon pazarlaması bir bölgenin gelişimi ve desteklenmesinde en önemli etkidir. Karmaşık bir yapı olan destinasyonun pazarlanması süreci, ürün ve hizmet pazarlaması faaliyetleri ile karşılaştırıldığında farklılıkların olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise, destinasyonun içerisindeki farklı ürün ve hizmetlerin bir bütün olarak ele alınması ve pazarlanması söz konusu olmaktadır. Bu bütünün pazarlanması sürecindeki usul ve uygulanacak olan faaliyetler de, diğer ürün ve hizmet pazarlaması faaliyetlerine göre yüksek maliyetlidir. Destinasyonda yer alan kişi ve kuruluşların bütüncül katılımları önem arz etmektedir (Ülker, 2010: s.24). Destinasyon pazarlamasının esas gayesi destinasyona yönelik olan turizm talebini güçlendirmektir.

3.2. Kastamonu Destinasyonu

Kastamonu şehri inanç turizmi bakımından önemli bir destinasyon örneği olarak değerlendirilebilecek gizile (potansiyel) sahiptir. Doğa, tarih, kültür, kış ve deniz turizmini barındırdığı destinasyon türleri yanında inanç destinasyonu ön plana çıkmaktadır.

Kastamonu ilinde bilhassa iç turizm kapsamında gününbirlik ziyaretleri gerçekleştirmek için turların düzenlendiği türbeler bulunmaktadır. Türkiye'de kişilerin büyük bir kısmı dileklerinin gerçekleşmesi, bazı problemlerinden kurtulmak ya da dualarının kabul olması amacıyla kutsal sayılan bu türbeleri ziyaret etmektedirler. Yüce Allah'ın dostu olan bu zatlara ziyaret ederek hayır duasında bulunmak istemektedirler. Bu türbelerden çok bilinenleri; "Şeyh Şaban-ı Veli (Hazreti Pir) Külliyesi, Aşıklı Sultan Türbesi, Benli Sultan Türbesi, Hatun Sultan Türbesi, Yılanlı Dergahı ve Abdul Fettah-ı Veli Türbesi, Karanlık Evliya Türbesi, Terzi Köyü Adil Bey Türbesi, Şeyh Ahmet Siyahi Hz. Türbesi ve Hepkebirler Sahabe Türbesi" olup bu türbeler en çok ziyaret edilenlerdendir (kastamonu.gov.tr, 20.04.2019).

3.2.1. Kastamonu Coğrafi Yapısı

Araştırmaya konu olan Kastamonu ili Türkiye'nin kuzey kesiminde Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. Kentin güney taraflarında İç Anadolu iklimi görülürken kuzey bölgesinde ise Karadeniz iklimi görülmektedir. Kastamonu bitki örtüsü yönünden de zengin topraklara sahip olup, ilde en büyük alanı ormanlar

kaplamaktadır. Doğu tarafında Çorum ve de Sinop illeri, Karabük ve Bartın illeri batısında, Çankırı ili güneyinde, Karadeniz ise kuzeyinde yer almaktadır. 140 kilometrelik sahil kıyısına sahip olan Kastamonu toprak genişliği bakımından da civarında ki şehirlerin en büyüğüdür. Toprak genişliği 13.108 km² olup, yüzölçümünün %74,6'sı dağlarla, %21,6'sı platolarla, %3,8'i de ovalarla kaplı durumdadır (Baydil ve İbret, 2001, s:434). Kastamonu ilinin Cide ve de İnebolu ilçelerinin civarında köknar, çam, kayın, kestane, ıhlamur, karaağaç, mersin, kavak ve gürgen gibi birçok tür bulunmaktadır. Karadeniz sahiline paralel olarak yükselen Küre (İsfendiyar) Dağları, kentin güneyde ise güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanan Ilgaz Dağları ile Kastamonu dağlık bir bölge konumundadır (İbret, 2015, s.244).

*Resim 1. Kastamonu'dan bir görüntü
(<http://www.manzara.gen.tr.com>, 19.11.2018)*

Genel olarak ilin yapısı engebeli arazilerden meydana gelmektedir. Ilgaz Dağı'ndan aşağıya doğru akan "Kastamonu suyu" ya da "Karaçomak" adını alan akarsuyun vadisi boyunca, deniz seviyesinden 790 metre yükseklikte bir düzlükte yer alır (Baydil ve İbret,1999:s.4). Geçiş iklimine sahip olan Kastamonu ilinin kuzey yönünde Karadeniz, güney yönünde ise İç Anadolu karasal iklimleri görülmektedir (İbret,2000,s.7). Kent merkezinde bir yıllık sıcaklık ortalaması 9,7C'dir. Ocak ve Şubat en soğuk geçen aylar iken, Temmuz ile Ağustos ise en sıcak geçen aylardır. İl de yıllık yağış miktarının aylara göre dağılımı düzenlidir. Kış dönemindeki yağışlar yıllık yağışın %18'ini

Şekil 2. Kastamonu ili ve ilçeleri
(<http://www.wikizero.com>, 15.10.2018)

3.2.2. Kastamonu ve Turizm

İnsanoğlu varoluşundan bu yana çeşitli sebeplerden dolayı bir yerden başka bir yere seyahat etme gereksinimi duymuştur. Bu seyahatler ise bazı dönemlerde oldukça fazla yaşanırken, bazı dönemlerde ise daha az ölçüde görülmüştür. Bilhassa sanayi devrimi sonrası ulaşım sektöründeki gelişim ve değişimler seyahat etme oranını artırmış, bunun sonucunda turizmin gelişimine ve de günümüzdeki halini almasına da katkı sağlamıştır.

Yurdumuz uzun yıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve birbirinden farklı inançlara sahip olan kültürler Anadolu da zengin bir çeşitlilik oluşmasına sebep olmuştur (Çakmak, 2014:s.13).

Kastamonu da turizme değinmeden önce Turizm ve turizm çeşitliliğine bakacak olursak, Dünya Turizm Örgütü (WTO) turizmi; "Kişilerin ikamet ettiği yer dışındaki bir yere bir yılı aşmamak üzere, boş zaman değerlendirme, iş veya diğer benzeri

amaçlarla yaptıkları seyahat ve konaklama aktiviteleri” şeklinde ifade etmiştir. Turizm kendi içinde "kültür turizmi, doğa turizmi, kongre turizmi, deniz turizmi, av turizmi, gençlik turizmi, "inanç turizmi" olmak üzere kendi içinde çeşitlendirilmiştir.

Kastamonu ili de başta inanç turizmi olmak üzere turizm çeşitliliği yönünden varlığını hissettiren bir potansiyele sahiptir. Bireylerin manevi gereksinim ve talepleri inanç turizminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kastamonu ilinde yaşayan ve ile ziyaret için gelen misafirlerde öncelikle manevi hazzın bol olduğu mekânların farkında olmaları ve biran önce buraları ziyaret etme isteğinin olmasıdır. Özellikle Evliyalar Şehri olarak bilinen ilde ki inanç turizminin mekânlarından biri olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin manevi iklimi ziyaretçileri kendine çekmektedir.

Kastamonu ilinde inanç turizminin yanı sıra doğa turizmi, diğer bir adıyla eko turizm ziyaretçilerin ilişini çeken diğer bir turizm çeşididir. Orman, kanyon, vadi ve eşsiz yeşilliğin güzelliği ilde değişik aktivitelerin olmasına ve turistlerin ilgisini çekmektedir. Şehirdeki tarihsel ve doğal kültür eserleri, sanat eserleri, kültürel etkinlikler ile sosyo-ekonomik olguları konu alan kültür turizmi ise diğer bir turizm dalıdır.

Kastamonu geleneksel Türk evi ve yakın dönem Osmanlı mimarisi örneklerinin yoğun olarak bulunduğu şehirlerden birisidir. Şehrin sahip olduğu bu zengin tarihi ve kültürel mirası kadar bir diğer zengin potansiyeli de tabiatıdır. Başta Ilgaz Dağı Milli Parkı dağcılık sporları için mükemmel bir merkezdir. Zengin orman örtüsü, çeşitli yaban hayvanları ile muhteşem özelliklere sahiptir. Kastamonu'nun 40 km. güneyinde bulunan Ilgaz Dağı kayak merkezi kış aylarında yoğun bir ilgi görmektedir (kastamonu.ktb.gov.tr, 18.02.2019).

Kozak' göre (2000) deniz turizmi, "Su sporları, yatçılık, deniz ve kum banyosu gibi denizde yapılan faaliyetleri konu alan turizm organizasyonlarının doğurduğu olay ve ilişikilerin bütünüün tamamına deniz turizmi denir." Ülkemiz deniz turizmi açısından oldukça zengindir. Kastamonu ilinin Abana, Çatalzeytin, Doğanyurt, İnebolu, Cide ilçelerinin denize kıyısı olması ile deniz turizmi kendini göstermektedir. Özellikle Çatalzeytin'deki Ginolu koyu ile Cide'deki Gideros koyu Karadeniz bölgesinin en

güzel koylarıdır. Av turizmi Kastamonu'nun doğasının uygun olması ile değerlendirilen bir turizm çeşididir.

Genel olarak Kastamonu ilinde inanç turizmi, coğrafi şartların elverişli olmasından dolayı doğa turizmi başta olmak üzere, deniz turizmi ve kış turizmi ön plana çıkmaktadır. Günümüzde yaşam ölçünlerinde gelişmeler ve değişmeler sonucunda dünya genelinde ve ülkemizde kabul edilen turizm anlayışı, yerini diğer turizm çeşitlerine bırakmaya başlamıştır.

Ülkeye sosyal ve ekonomik yönden katkı sağlayan turizm için günümüzde çeşitlendirmeye gidilmektedir. İnsanlar, dini gereksinimlerini karşılamak, manevi doyum ve gönül rahatlığı bulmak gibi dini görevlerinden dolayı kutsi olduğunu düşündükleri yerleri çok kez ziyaret etmektedirler. Bundan dolayı dini inançların bir gerekliliği olarak turizm türlerinden inanç turizmi ortaya çıkmıştır.

3.2.2.1. Doğal Çekici Etkiler

Ilgaz Dağı Milli Parkı:

Kastamonu-Çankırı şehirlerinin sınırlarında Kastamonu ilinin güneyinde bulunmaktadır. Ilgaz Dağı Milli Parkı çeşitli bitki örtüsüne sahiptir. Az bulunan bitki çeşitlerinin yanında; kızılçam ağacı, köknar ağacı ve karaçam ağaçları görülmektedir. Bitki örtüsünün yoğun olmasından dolayı, kurt, yaban domuzu, geyik, ayı gibi hayvan türlerine rastlanılmaktadır. Bölge, Ankara iline 200 kilometre uzaklıkta olup, Kastamonu şehir merkezine yaklaşık 40 kilometrelik bir mesafede yer almaktadır (kastamonu.gov.tr, 15.02.2019).

Ilgaz Kayak Merkezi:

Ilgaz Dağı Milli Parkı içerisinde yer alan Ilgaz Kayak Merkezi turizm açısından da önemli bir yere sahip olan Ilgaz Kayak Merkezi kış sporları sezonuna Aralık ayı itibari ile başlar ve Nisan ayı itibari ile sezon kapanır. Ayrıca Ilgaz Kayak Merkezi'nin iki adet pisti mevcuttur (kastamonu.ktb.gov.tr, 15.02.2019).

Kuylu Mağarası:

Kastamonu Şenpazar ilçesi sınırları içerisinde bulunan Kuylu Mağarası, turistlerin en çok ziyaret ettiği yerler arasındadır. Kuylu Mağarası'nın ağzı ülkemizin en derin noktası olan ukurpınar Ddeni'nin ağzından daha geniş bir alana sahiptir. Mağara giriŐinde bulunan iki akarsu ayrı bir güzellik katmaktadır (kulturturizm.gov.tr, 15.02.2019).

Sarpunalınca Mağarası:

Kastamonu'nun Küre ilçesinde Őenlik Köyü sınırları içerisinde bulunan Sarpunalınca Mağarası, hala etken bir mağara özelliği taşımaktadır ve içerisindeki dikit ve sarkıt oluŐumunu hala devam ettiği bilinmektedir (kastamonu.gov.tr, 15.01.2019).

atak Kanyonu:

Dünyanın 4. büyük kanyonu özelliğini taŐımakta olan atak Kanyonu Kastamonu iline gelen yerli ve yabancı turistlerin oldukça ilgisini çekmekte ve çok sayıda turist ağırlamaktadır (kastamonukultur.gov.tr, 22.02.2019).

Ilıca Şelalesi:

Kastamonu Pınarbaşı Ilıca Köyü sınırlarında olan Ilıca Şelalesi, 15 metre yükseklikten dökülmekte ve suyun döküldüğü alanda oluşan doğal havuz ve çevresindeki zengin bitki örtüsü ile doğal bir güzelliğe sahiptir (kastamonu.gov.tr, 22.02.2019).

3.2.2.2. Tarihi Değerler

Kastamonu da bulunmakta olan hanlar tarihsel gelişim içerisinde Türk han mimarisinin ilk yıllarından baŐlayarak, Gazneli ve Karahanlılar'dan itibaren Selçuklular, Çobanoğulları Beyliği, Candaroğulları Beyliği ve Osmanlı dönemi izlerini barındırarak, süreç içerisinde geliŐerek kendine özgü bir plan ve mekân ve mimari üsluba sahip olmuŐlardır. Kastamonu ilinde tarihe tanıklık etmiş birçok han bulunmaktadır. Bu hanların bir kısmı günümüzde kullanılmakta olup, değişik ve çeşitli malların alınıp, satıldığı ve ticaretle uđraŐanların konaklayabilmeleri amacıyla yapılan hanlar günümüzde de iŐlevlerine devam etmektedir. Kastamonu ili tarihi İpek yolu gzerghında bulunmaktadır. Candaroğulları Beyliği döneminde Kastamonu il

merkezinde bulunan Deve Hanı ile İsmail Bey (Kurşunlu) Hanı kendilerine özgü mimari tarz ve yapılarıyla dönemlerinin özelliklerini yansıtmaktadırlar (Yaman, 2003).

Deve Hanı:

Farklı kaynaklarda Külliye'nin 1454-1457 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir. Han Candaroğulları Beyi Kemalettin İsmail Bey tarafından yapılmıştır. (Karabiberoglu, 1997). Ayrıca Deve Hanı avlusuz kapalı tip hanlar gurubuna girmektedir (Baş, 1989). Farklı yıllarda onarım geçirmiş olup, ilk olarak 1766 senesinde bir tamirat geçirmiştir. Han, Kurtuluş Savaşı yıllarında depo olarak kullanılmıştır. Bu durumlardan dolayı işlevsel olarak müdahaleler görmüştür. Deve Hanı, 2006 ile 2007 yılları arasında restore edilmiştir. Günümüz itibariyle turizm amaçlı olarak hediyelik eşya satış yeri ve kafeterya olarak kullanılmaktadır.

İsmail Bey Hanı:

Kastamonu ilinde kervanların konaklaması sebebiyle Candaroğulları Beyliği döneminde Candaroğlu İsmail Bey tarafından yapılmıştır. Nasrullah Meydanının batı tarafında Aktarlar Çarşısında yer almaktadır (Yaman, 2003).

Bal Kapanı Hanı (Pembe Han):

Söz konusu Han Osmanlı Dönemine aittir. Osmanlı Padişahı II. Bayezid tarafından 1481-1512 yılları arasında yaptırılan Han şehrin merkezinde Hekkebirler Mahallesi'nde bulunmaktadır (Gökoğlu, 1952). Han'ın bölgenin bal üretimi ile pazarlama ihtiyacını karşılaması nedeni ile "Bal Kapanı" olarak söz edilmiştir (Çiftçi, 2000). Ayrıca han, "Urgan Han", "Pembe (pamuk) kapı", "Pehpekapım Hanı" isimleriyle de anılmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

Aşir Efendi Hanı:

Aşir Efendi Hanı Osmanlı Dönemine ait yapılardan olup, 1748 senesinde "Reis-ül Küttab Hacı Mustafa Efendi tarafından inşaatına başlanmış ve oğlu olan Aşir Efendi tarafından 1748 yılında tamamlanmıştır." Han Nasrullah meydanında bulunmaktadır. Nasrullah Camisinin batısında yer alır (Gökoğlu, 1952). Aşir Efendi Hanı ticaret hanı olarak imar edilmiştir. Günümüzde ticari hayatını devam ettiren nadir hanlardan

biridir. Hanın alt ve üst katında odalar bulunmaktadır. Bu odalar pek çok ticari hizmet vermekte olan dükkânlar şeklinde kullanılmaktadır (Yaman, 2003).

3.2.2.2.1. Eski Anadolu Medeniyetleri Döneminde Kastamonu

Kastamonu isminin ortaya çıkmasına yönelik birçok bilgi bulunmakta olup, "Kastamonu" isminin bölgenin en eski topluluklarından olan "Gasgaslar"a ve bölgede var olduğu söylenen "Tumanna" şehir merkezine dayandırılıyor olması en akla uygun olanıdır. (Baydil ve İbret,1999: s.5). Arap coğrafyacıları eserlerinde şehri "Kastamuni, Tamuni, olarak isimlendirmişler, batılılar ise şehre Constannes, Casstimana ve Kastamboli" şeklinde yer vermişlerdir. Osmanlı eserlerinde ise "Kastamoni" adı kullanılmıştır. (Kankal, 2004, s.1) Kastamonu eski çağlarda Frigler, Hititler, Kimmerler, Persler ve Lidyalılar gibi pek çok farklı uygarlıkların hakimiyetinde bulunmuş, M.S. 330'lu yıllara kadar ki geçen dönemde Roma imparatorluğu hakimiyetinde kalmıştır. Sonrasında ise Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun egemenliğine giren şehir M.S 626 yılında da belirli bir süre Sasaniler'in hakimiyetinde kalmıştır (Yakupoglu,2009:s.16). Kastamonu ili de diğer Anadolu illerindeki gibi 1071 yılında ki Malazgirt Savaşı sonrası Anadolu'ya Türklerin girmesiyle birlikte Türklerin egemenliği altına girmeye başlamıştır.

Emir Karatekin Sinop ilini aldıktan sonra, 1084 yılında Çankırı ve Kastamonu illerini de kapsayan bir beylik kurmuştur (Turan, 1993: s.67). Ancak bu bölgede Türk hâkimiyetinin yerleşmesi bir asırdan fazla sürmüştür (Tosunoğlu, 1993: s.7). Danişmentliler ve Türkiye Selçukluları tarafından Kastamonu'nun fethi, 11. ve 13. yüzyıllar içerisinde tamamlanmıştır (Yakupoglu, 2009: s.15). Kastamonu şehrinin kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmesi ise, Fatih Sultan Mehmed'in Amasra'nın fethi sonrası Kuzey Anadolu harekâtı sürecinde 1460 ile 1461 yıllarında Kastamonu ve Sinop'u almasıyla gerçekleşmiştir. Sonrasında Kastamonu sancak haline getirilmiştir (Kankal, 2004:s.3). M.Ö. 1200'li yıllarda Frigler, M.Ö. 625 yıllarında Lidyalılar, M.Ö. 546 yıllarında Persler, M.Ö. 395 yıllarında Bizanslılar 1186 yıllarında Selçuklular gibi birçok uygarlık ve kavimler bu bölgeyi yurt edinip yaşamışlardır." Geçmişten bu yana her kavimden eserler bulunduran. Kastamonu şehri

tarihi güzelliklere sahiptir. Kentteki tarihi eserlerin büyük bir kısmı Osmanlı ve Selçuklulara ait olduğu bilinmektedir.

3.2.2.2.1.1. İslam ve Türk Döneminde Kastamonu

Emir Karatekin'in 1084 yılında Kastamonu ilini de sınırları içerisine alıp kapsayan bir beylik kurması sonucu bu bölgede Türk hâkimiyeti başlamıştır. Uzun süren mücadeleler ile elde edilen ilde kısa bir süre içerisinde ilk yapı ve eserler inşa edilerek ilk Türk-İslam yapıları verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde yapılan ve günümüz itibariyle önemli olan bazı eserler şunlardır;

Yılanlı Külliyesi:

Kastamonu ilinin Hepkepirler Mahallesinde bulunmaktadır. Yılanlı Külliyesi, "Darü's-şifa, cami, imaret, şadırvan, türbe ve kütüphane" bölümlerinden meydana gelmiştir. Külliye M.1210 yılında, Abdülfettah-ı Veli tarafından yapılmıştır. (Behçet,1998:s.52). Türbe caminin doğu tarafında yer almaktadır. Külliyenin unsurları kesme ve moloz taştan yapılmış, çatıları ise ahşap örtülü olarak inşa edilmiştir. 1827 yılında meydana gelen yangından sonra külliye restore edilerek bazı bölümleri yeniden yapılmıştır. Bu yangında tamamen hasar gören Külliyenin "Darü's-şifa" bölümünden günümüze sadece taş işlemeli giriş kapısı kalmıştır (kastamonu.gov.tr, 15.02.2019).

İsmail Bey Külliyesi:

Candaroğlu Beyi İsmail Bey tarafından (1443-1460) yılları arasında yaptırılmıştır. Külliye; "Cami, medrese, deveshanı (Kervansaray), şadırvan, imaret, hamam ve türbe" bölümlerinden meydana gelmektedir (Kankal, 2004: s.321).

Atabey Gazi (Kırk Direkli) Camii:

Kastamonu'nun "en eski" camisi olduğu bilinmektedir. Kastamonu'ya hâkim olan atabeyler döneminde inşa ettirildiği bilinmektedir. Ancak hangi atabey tarafından yaptırılmış olduğu tam olarak bilinmemektedir. 1273 yılında Muzaffereddin Yavlak Arslan'ın yaptırmış olduğu düşünülmektedir.(Kankal, 2004, s.299). Konum itibariyle kente hâkim bir bölgede, Kastamonu Kalesinin önünde bulunmaktadır. Kastamonu

Kalesinin fetih edildiği günün Cuma günü olması dolayısıyla, burada bulunan kilisenin camiye çevrilip hutbe okunmuş ve de cuma namazı kılındığı rivayet edilmiştir (Çiftçi, 2006,s.81-83). Atabey Gazi ayrıca fetih camii olarak bilinmekte olup, günümüzde de zaman zaman cami imamı cuma hutbesi okumak amacıyla minbere kılıçla çıkmaktadır (kastamonu.ktb.gov.tr, 05.04.2019).

İbn-i Neccar (Eli Güzel) Camii:

Kastamonu kalesinin güneydoğu yönünde bulunan cami 1353 senesinde kesme taştan yaptırılmıştır. Caminin dışındaki kuş yuvaları, ahşaptan tamamen oyma olarak yapılmış olan kapısı ve taş işlemeciliği motifler etkileyicidir (Çiftçi, 2006, s.90-92).

Kasaba Köyü (Mahmut Bey) Camii:

Kastamonu kent merkezine 18 km uzaklıkta Kastamonu-Daday ilçesi istikametinde olan bu camii 1366 senesinde Candaroğlu Beyliği Hükümdarı olan Mahmut Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Caminin duvarlarını moloz taşların çevrelediği tabanı ve tavanı ahşap olan caminin mihrabı ise alçı işlemelidir. Ahşap olan tavanı ile iki katlı olan mahfiller, kök boya tekniği ile boyanarak yapılan süslemelerle göz alıcı bir eser olmuştur (Yaman, 2003:s.53). Mahmut Bey Caminin ahşap olan çatısı bindirme tekniğiyle inşa edilmiş ve camide çivi kullanılmamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptığı başvuru sonucu, "Mahmutbey Camii 2014 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne dâhil edilmiştir (kastamonu.gov.tr, 23.11.2018)."

Osmanlı Dönemi Eserleri ise;

Kastamonu ilinin Osmanlı hâkimiyetine girmesi 1461 yılında "Fatih Sultan Mehmet" zamanında olmuştur. Kısa bir süre içerisinde ise Fatih Sultan Mehmet'in oğlu olan "Şehzade Cem" Kastamonu'ya vali olarak tayin edilmiştir. Dolayısıyla Kastamonu ili Osmanlı şehzadelerinin valilik yapmış olduğu iller arasında yer almıştır (Yakupoglu,2009: s.58). İl 460 sene boyunca Osmanlı devletine bağlı kalmıştır. Kastamonu ilinde bu dönem sürecinde çok fazla imar faaliyetinde bulunulmuş olup, kent sanat ve kültür merkezi haline gelmiştir (Yaman,2003: s.6). Kastamonu ilindeki birçok tarihi yapı ve eserler Osmanlı dönemine aittir. Bu döneme ait olan önemli eserler ise;

Nasrullah Kadı Külliyesi:

Nasrullah kadı tarafından 1506 yılında yaptırılan külliye zamanla eklemelerle genişletilip büyütülmüştür. Nasrullah Kadı Külliyesi, Kastamonu Şehir merkezinde, şadırvan, cami, medrese ve köprüsüyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Yapımında kesme taş kullanılan şadırvanı, köprüsü ve 6 kubbeli camisi Nasrullah Kadı tarafından yaptırılmıştır. Sonraki yıllarda cami daha da genişletilerek dokuz kubbeyle çıkarılmıştır. 1746 senesinde kütüphane binası ve Münire Medresesi Hacı Mustafa Efendi tarafından ilave edilmiştir. Medrese yirmi üç odadan oluşmaktadır. Odalar her birinde on ila on iki öğrenci kalacak şekilde inşa edilmiştir. Bu medrese şuan ise el sanatları çarşısı olarak kullanılmaktadır. Külliye içerisinde bu medresenin yanı sıra Tevfikiye ve Numaniye medreseleri de yer almaktadır (Çiftçi, 2006: s.8-24). Milli Mücadele tarihimizde Nasrullah Caminin yeri oldukça büyüktür. Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy Kurtuluş Savaşına destek olabilmek amacıyla Nasrullah Camii'nde vaazlar vermiştir ve İstiklal Marşımız kabulünden önce ilk kez burada okunmuştur.

Yakup Ağa Külliyesi:

1547 yılında Yakup Ağa tarafından Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaptırılmıştır. Osmanlı'nın mimarisini yansıtan medrese; cami, sıbyan mektebi, misafirhane ve imaret mutfağından oluşmaktadır (Kankal, 2004, s.337). Şehrin bir tepesine kurulu olan külliyenin on yıl öncesine kadar camisi hariç kullanılabilir durumda değildi. Yapılan restorasyon çalışmalarıyla yeniden kullanılabilir duruma getirilmiş ve şuanda turistik amaçlı kullanılmaktadır (kastamonu.gov.tr, 29.10.2018).

Sinan Bey Camii:

1571 senesinde Koca Sinan Paşa tarafından Kastamonu ilinde yaptırılmıştır. Cami on iki metre genişliğinde ve on metre uzunluğundadır. Cami sade kesme taştan, ahşap kapısı kabartma ve oyma tekniğiyle, kapı kemeri renkli mermerden geçme tekniğiyle yaptırılmıştır (Behçet, 1998: s. 96).

Hız Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi Külliyesi:

Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi İslam âleminde ve Kastamonu ilinde mühim bir inanç merkezine sahiptir. Günümüzde Hisarardı semtinde yer almakta olan külliye, "cami, türbe, şadırvan, asa suyu, kütüphane ve dergâh evlerinden" oluşmaktadır. Seyyid Sünneti Efendi Mescidinin Şeyh Şucaeddin Efendi tarafından genişletilerek oluşturulmaya başlanmıştır (Avcı 2019: s.40).

Resim 2. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesi (<http://www.kastamonu.bel.tr>, 18.12.2018)

Külliyenin içinde bulunan eserlerin birçoğu 1450 ile 1650 yılları arasında yapılmıştır. Günümüzdeki durumuna 1580 yılında getirilmiş olan külliye içerisindeki cami Seyyid Sünneti Efendi tarafından yaptırılmıştır. Külliyenin yapımında moloz ve kesme taş kullanılırken tavan ve tabanında ise ahşap kullanılmıştır. Türbenin yapımına Şeyh Şaban-ı Veli Efendi'nin vefatının yedi yıl ardından başlanmasına rağmen çeşitli sebeplerden dolayı yapımı ancak 1615 tarihinde tamamlanmıştır. Türbe kesme taştan, tek kubbeli ve kare planlı olarak inşa edilmiştir. İçerisinde bulunan on altı ahşap sandukalardan bir tanesi Şeyh Şaban-ı Veli Efendi'ye aittir (Çiftçi, 2006: s.27-34). Halk tarafından şifalı olarak kabul edilen asa suyu kokusu ve tadı bakımından "zemzem" suyuna benzemektedir.

1569'dan 2019'a kadar olan zamanın Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi'nin 450. ölüm yıldönümüne denk gelmesi kapsamında, UNESCO-2019 nezdinde anılması yönünde girişimler ve çalışmalar yapılmaktadır (Avcı, 2019: s.9).

3.2.2.3. Kültürel Değerler

Kültürel turizm geçmiş ve günümüz açısından farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmiş medeniyetlerin gelenek-görenekleri, yaşam biçimleri, festivalleri, müzik ve eğlence türleri, el sanatları, yemek türleri ve alışkanlıkları kültürel turizmin en önemli ürünleri arasında yer almaktadır. Globalleşen dünyada bu kültürel değerler giderek önem kazanmaktadır (Emekli, 2006, 56). Kültür turizminin öneminin artması sonucu Kastamonu Eski çağ dönemlerinden, cumhuriyetimize kadar geçen zamanda farklı medeniyetlerin yaşama alanı olduğundan pek çok kültürel eserleri bünyesinde bulundurmaktadır. Çeşitli kültürel çekici etkiye sahip olan şehir; tarihi eserleri, doğal güzellikleri, sanatsal ve mimari özellikleriyle kültür turizmi potansiyeli açısından oldukça iyi durumdadır (İbret.,vd.2015).

Kastamonu ili çok fazla göç almadığından dolayı geleneksel oyunlar ve halk müziği yöre özelliklerini büyük ölçüde yansıtır. Halk oyunları genel olarak zeybek türündedir. Çocuk oyunlarında ve seyirlik oyunlarda ise diğer illere göre çeşitlilik görülmez (kastamonu.ktb.gov.tr, 20.01.2019).

Kastamonu şehri toplamda iki adet resmi derleme yapmıştır. İlk derleme 1928 yılında İstanbul Belediye Konservatuarı adına yapılmış ve "Yusuf Ziya, Ekrem Besim, Muhittin Sadak ve Ferruh Arsunar" tarafından gerçekleştirilmiştir. İkinci derleme ise 1948 yılında Ankara Devlet Konservatuarı öncülüğünde yapılan derlemede "Muzaffer Sarısözen, Halil Bedii Yönetken ve teknisyen Rıza Yetişen" yer almıştır. Derlenmiş olan ezgiler için yapılmış olan araştırmalar, Kastamonu yöresinde köklü bir müzik geleneği yaşandığını göstermektedir. İnsanî, Âşık Kemâli, Âşık Meydânı, Feyzi Berkıya, Kırnaoğlu, Âşık Hasan, Ozanoğlu, Yorgansız Hakkı" gibi âşıkların yetişmiş olması da âşıklık geleneğinin sürdüğünün kanıtıdır. Koşma, divan, satranç, sazın, semai, kalenderi, destan, müstezat gibi pek çok nazım türlerine eşlik etmesi şiire ayrı bir anlam kazandırmaktadır (kastamonu.ktb.gov.tr, 20.01.2019).

3.2.2.3.1. Kastamonu Mutfağı

Kastamonu ili yiyecek-içecek konusunda oldukça zengin bir mutfağa sahiptir. Bitki örtüsünün çeşitliliği ve bölgede yetiştirilen hayvan varlığı bu çeşitliliğin başlıca sebeplerindedir. Ülkemizin en kaliteli sarımsakları Kastamonu ilinde yetişmektedir. Kastamonu bölgesine ait 812 adet yemek derlemesi yapılmıştır. Kastamonu mutfağının en meşhur yemeği sacın üzerinde pişirilen "etli ekmektir" (kastamonu.ktb.gov.tr, 21.01.2019).

Kastamonu ilinde hazırlanan, tarhananın çorbası en besleyici çorbadır. Tarhananın hazırlanma aşamasında kullanılan yoğurt ve un hamuru içinde bulunan pek çok bitki özleri, lezzeti ve tadını değiştirmektedir. Kış mevsiminde, bölgeye has olarak yapılan "pastırmalı ekmek" yerli halkın ve ziyarete gelenlerin oldukça tercih bir başka lezzettir. Bir başka yöresel yemek olan biran-kuyu kebabı baharın gelmesi ile ortaya çıkar. Kastamonu ilinin Taşköprü ilçesinde yapılan biran meşhur et yiyeceğidir. Bölgeye has bir diğer yöresel yemek ise susamsız simitten yapılan simit tirididir.

Tatlılar içinde, yüzyıllardır günümüze kadar süregelen çekme helva elde özel olarak hazırlanmaktadır.

3.2.2.3.2. Festivaller ve Etkinlikler

Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Efendi ve Evliyaları Anma Haftası:

1992 yılından itibaren Mayıs ayının ilk haftası Cuma günü başlayıp üç gün devam eden anma haftasında Hız Pir Şeyh Şaban-1 Veli'nin felsefelerini ve öğretilerini geniş kitlelere ulaştırmak için çeşitli konuşmalar, söyleşiler ve konserler gibi etkinliklere yer verilmektedir (Avcı M., Bölükbaş F., 2018). Bu organizasyon inanç turizminin Kastamonu'ya katkısı açısından büyük öneme sahiptir

Rıfat Ilgaz Sarı Yazma Kültür ve Sanat Festivali:

Temmuz ayında merkeze bağlı Cide ilçesinde doğmuş olan ünlü Hababam Sınıfı yazarı Rıfat Ilgaz'ı anmak için gerçekleştirilen etkinliklerden oluşmaktadır. Etkinlik,

paneller, şiir dinletileri ve konserlerle zenginleştirilmektedir. (kastamonu.ktb.gov.tr, 02.12.2018).

Atatürk ve İstiklâl Yolu Yürüyüşü Festivali:

2008 yılından bu yana Kastamonu Valiliği tarafından düzenlenen İstiklal Yolu Projesi ile 95 kilometre uzunluğunda Türkiye'nin en uzun üçüncü trekking parkuru oluşturulmuştur. Milli Mücadele dönemlerinde Rusya'dan satın alınan cephane, lojistik malzeme ve Milli Mücadele'ye katılacak birçok insan İnebolu üzerinden Ankara'ya ve Anadolu'ya oluşturulan hat üzerinden sağlanmıştır. Savaşın kazanılmasında etkili olan bu hattın önemini Mustafa Kemal Atatürk'ün "Gözüm cepheye kulağım İnebolu'da" sözü de belirtmektedir. Kastamonu Valiliğince her yıl ulusal düzeyde katılımlar ile İstiklal Yürüyüşü düzenlenmektedir. Parkur Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ilan edilen 12 kültür rotasından biri olma özelliğini taşımaktadır (kastamonu.ktb.gov.tr, 02.12.2018).

Abana Kültür, Sanat ve Deniz Şenlikleri:

Temmuz ayında merkeze bağlı Abana ilçesinde gerçekleştirilen daha çok spor etkinlikleriyle zenginleştirilen bir organizasyondur (kulturportali.gov.tr, 02.12.2018).

Atatürk'ün Kastamonu'ya Gelişi, Şapka ve Kıyafet İnkılabı Kutlamaları:

Ağustos ayında Kastamonu Merkez'de gerçekleşip, kortej ile başlamaktadır. Devamını ise sergi ve ziyaretler getirmektedir. Tüm ilçelerle birlikte Kastamonu Merkez'de kutlanmaktadır. 23 Ağustos'ta başlayıp 30 Ağustos Zafer Bayramı ile son bulmaktadır (kastamonu.gov.tr, 02.12.2018).

Uluslararası Taşköprü Kültür ve Sarımsak Festivali:

Ağustos ayı içerisinde merkeze bağlı Taşköprü Belediyesi tarafından düzenlenen bu festival süresince toplu sünnet törenleri, en iyi sarımsak yetiştiricisi yarışması, sarımsak güzelinin seçilmesi ve aynı zamanda konserler ile birlikte son bulmaktadır (kastamonu.gov.tr, 05.12.2018).

Geleneksel Kar ve Kızak Festivali:

Şubat ayında merkeze bağlı Küre ilçesinde 600'ü aşkın yıldır düzenlenen bir festivaldir. Halat çekme, kütük kırma, kardan adam yapma, kızak yarışı gibi birbirinden farklı etkinliklerle Küre dağlarının 1500 metre yüksekliğinde Belören Tepesinde yapılmaktadır (kastamonugazetesi.com.tr, 15.12.2018)

3.2.2.3.3. El Sanatları

Kastamonu ili geleneksel el sanatları yönünden çeşitlilik ve zenginlik gösterir. Her geçen gün büyük şehirlere artan devamlı göçler, hızlı ve ekonomik üretim, teknolojik gelişmeler el sanatlarının azalmasına sebep olsa da geleneksel el sanatlarının günümüzde devam ettiği görülmektedir.

Kastamonu ili ve ilçelerinin en ünlü olan el sanatı ise alet kullanılmadan kadınların tırnakları ve parmak uçları ile düğümler atarak yaptıkları Çarşaf Bağı'dır (www.kastamonur.com, 07.04.2019). Şenpazar, Cide, Küre, Pınarbaşı, Azdavay ilçelerinde ise keten dokumalarına rastlanılmaktadır. Renkli ve düz dokuma olarak yatak çarşafı dokumalarına sık olmasa da rastlanmaktadır. Kastamonu Merkez, Devrekani ve Daday ilçelerinde düz beyaz bir bez üzerine, ıhlamur ağacı üzerine elle kabartma ve oyma olarak yapılmış geometrik motif işli, bitkisel ve değişik boyutlarda olan ahşap kalıpların özel olarak hazırlanmış tek bir renk boyaya batırılması ve basılmasıyla sofra bezi yapılmaktadır (kastamonur.com, 09.04.2019).

Bakırcılık:

Zengin bakır yataklarına sahip Küre ilçesi il merkezine yaklaşık 68 km uzaklıkta bulunur. Kastamonu kent merkezinde Hepkebirler mahallesinde bulunan bakırcılık ve kalaycılık işini yapan esnaflar şehre tarihi bir doku katmaktadır.

Çarşaf Bağı:

Kastamonu il genelinde geniş bir alan bulan ve geliri olan, yatak çarşaflarının kenarlarına pamuk iplikleri ile düğümler atılarak süslemeler yapılan el sanatıdır.

Sepetçilik:

Kastamonu merkez ve ilçelerinde findık ağacı ile söğüt dallarından örülmektedir. "Kastamonu Sepeti" olarak isimlendirilen bu sepetler el ile değişik şekillerde örülmesi sonucu yapılmaktadır.

3.3. Kastamonu Turizm Arzı

Kastamonu ilinin turizm çeşitliliği ve de imkânları bakımından zengin olduğu gözlemlenmektedir. Şehir tarihi süresince birçok medeniyete yurt olmuş ve bu medeniyetlere ait pek çok yapıyı da kendi içerisinde barındırmaktadır. "Medreseler, camiler, hanlar, külliyeler, imaretler" gibi pek çok kültürel ve tarihi yapılar Kastamonu ilinin turistik değerini artırmaktadır. Kastamonu ilinde pek çok evliya ve âlimin türbe ve mezarları bulunmaktadır ve şehir "Evliyalar Şehri" olarak da anılmaktadır (Yaman, 2003:s.13).

Kastamonu'nun yaklaşık 135 km uzunlukta bir sahil şeridi bulunmaktadır. Burada İnebolu, Cide, Çatalzeytin ve Abana gibi ilçelerin kıyı kesimlerinde geniş kıyı kumulları bulunmaktadır. Bu alanlar deniz turizmine müsaittir (İbret, 2004: s.160). Kastamonu ilinde Ilgaz Milli Parkı ve Küre Milli Parkı bulunmaktadır. Bilhassa Ilgaz'da bulunan Ilgaz Dağı Milli Parkı ülkemizin önemli kayak merkezlerinden biridir. Doğa turizmi açısından da Kastamonu ili önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca halk oyunları, el sanatları, konakları, geleneksel mutfağı, müzeleri, anıtları spor ve sağlık turizmi için cazip alanları Kastamonu ilinin bir başka turizm zenginliklerindedir.

3.3.1. Ulaştırma ve Seyahat İşletmeleri

Kastamonu kara yolları ile bütün ilçelere ve farklı farklı illere kolay bir şekilde ulaşım mümkündür. Pek çok il ile karşılıklı otobüs seferleri mevcuttur. Kastamonu ilinde aynı zamanda havalimanı da mevcut olup, haftanın belirli günleri uçak seferleri düzenlenmektedir.

3.3.2. Konaklama Hizmetleri

Kastamonu ilinin konaklama kapasitesi incelendiğinde, Yerel Yönetim Belgeli Konaklama Tesisi Sayısı 84'tür. Bu tesislerdeki oda sayısı 1.683, yatak kapasitesi ise 3.767'dir. Kamu misafirhanesi olarak işletilen 21 adet tesis bulunmaktadır. Bu misafirhaneler toplamda 650 oda sayısı ile 2.064 yatak kapasitesine sahiptir. İl'de 17 adet Bakanlık Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesisi mevcuttur. Bu tesislerin çoğunun genelde şehir merkezinde yoğun olduğu, ilçelerde faaliyet gösteren konaklama tesislerinin ise daha az seviyede olduğu bilinmektedir (Bayraktar, 2018: s.83).

Geçmişten günümüze kadar ulaşmış tarihi değerlerimizden olan konaklar günümüzde restore edilerek gerek konaklama gerek yiyecek içecek hizmetlerini karşılamak amaçlı otel, butik otel gibi farklı şekillerde faaliyet göstermektedirler. Kastamonu ilinde yaklaşık 350 adet konak vardır. Mimari özellikleri gereği karşımıza "Kastamonu Konakları" gibi bir olgu çıkmaktadır. Şehir merkezinden sonra konakların yoğun olduğu ilçeler İnebolu ve Taşköprü'dür. Her konağın ön cephesinde farklı bir mimari ve estetik anlayışı hayata geçirilmiştir. (kastamonukultur.gov.tr, 21.02.2019).

3.4. Kastamonu'ya Olan Turizm Talebi

Yaşadığımız bölgede inanç turizmi denildiğinde ilk akla gelen Konya, İznik, Şanlıurfa, Hatay olmaktadır. Bunların yanı sıra barındırdığı değerlerden dolayı Kastamonu'yu, da dâhil etmek gerekmektedir. Türklerin ilk yerleştikleri bölgelerden biri de Kastamonu'dur. Bahsedilen Kastamonu şehri günümüze kadar önemli kültür ve inanç merkezlerinden biri olarak süre gelmiştir. Kastamonu ili çok kısa bir zaman içerisinde ilgi çekici inanç ve kültür merkezi olmuş; pek çok dinsel eser inşa edilmiş ve şehir inanç turizmi açısından günümüzde de zengin bir potansiyelinin olmasını sağlamıştır. Miras olarak birçok mimari ve dinsel yapı günümüze kadar varlığını korumuştur. Dolayısıyla Kastamonu şehrinde inanç turizmi oldukça uzun bir tarihe uzanmaktadır. Şehirde yaşayan halk başta olmak üzere, şehir dışından ve yurt dışından da fazlasıyla ilgi gören medreseler, türbeler, külliye ve camiiler bulunmaktadır.

3.4.1. Kastamonu'da İç Turizm

Kozak'a (2012:s.12) göre, "Bir ülke vatandaşlarının kendi ülke sınırları içerisinde gerçekleştirdikleri turizm şekline" iç turizm denmektedir.

Kastamonu ilinin daha önceki başlıklarda da belirtildiği gibi Türklerin ilk yerleştikleri merkezlerden olması ve bu süreçte verilen ilk Türk-İslam eserleri şehrin bugünkü konumuna ulaşmasını sağlamıştır.

Şehrin 2018 yılı Kültür Başkenti seçilmiş olması da turist sayıları oldukça olumlu etkilemiştir. 2018 yılında Kastamonu ilini ziyaret eden yerli turistlerin sayısı yaklaşık ilk on ayda 476 bin olduğu görülmektedir (kastamonukultur.gov.tr, 27.03.2019).

Kastamonu Şehrinde Külliye, Cami ve Mescitler;

Kastamonu ilinin Türk halkı için yurdumuzdaki ilk merkezlerinden olması dini ve günlük ihtiyaçları karşılayabilecekleri yapıların yapımını zorunlu kılmıştır. Böylelikle bu yapılar zaman içerisinde çoğalmış ve ilin farklı yerlerinde arttığı görülmüştür. Cami, külliye ve mescitler bu yapıların başında gelmektedir. Cami Arapça bir kelime olan cem, kökünden türemiştir ve "toplayan, bir araya getiren" anlamlarına gelmektedir. İlk olarak yalnızca cuma namazları kılmak için kullanılan büyük mescitler "el-mescüdü'l-cami" tanımlamasının kısaltılmış halidir (TDVİA, 1993: s.46). İslam dinine mensup kişilerin bir arada ibadet ettikleri hem sosyal hem de dini yapılardır. Camilerden daha küçük yapılar ise mescitlerdir. Çoğunlukla "Bir cami etrafında türbe ya da ticari bir yapı çevresinde şekillendiği, farklı fonksiyonlardaki birçok yapının bir arada yer almasıyla oluşan binalar topluluğu" ise külliye olarak isimlendirilmektedir (TDVİA, 2002: s.542). Külliyeler içerisinde cami ile birlikte imaret, medrese, sebil, hastane, kütüphane, şadırvan, türbe, hamam, kervansaray gibi yapıları barındırmaktadır. Kastamonu ilinde Çobanoğulları, Selçuklu, Candaroğlu ve Osmanlı dönemlerine ait birçok mescit, cami ve külliye bulunmaktadır. Bu yapıların büyük bir çoğunluğu günümüze kadar varlığını sürdürmüş ve şu anda amaçları doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu külliye ve camiler şehre genel olarak dağılmış bir durumdadır.

Kastamonu Şehrinde Türbeler;

Türbe, Arapça kökenli “türab” sözcüğünden türemiştir. Ölünün gömüldüğü mezarın üzerine yığılmış olan toprağa ve yapılan binaya verilen isimdir (Çiftçi, 2006: s.165). Kastamonu ilinde birçok türbe bulunmaktadır. Şehrin pek çok türbeye ev sahipliği yapmasında tarihi dönemlerden beri önemli bir idari ve dini merkez olması etkili olmuştur. Selçuklu Devletinden önceki akınlar süresince şehit düşmüş bazı evliya mertebesine erişmiş olan zatların kabirleri ve Selçuklu, Çobanoğlu ve diğer beylikler devrinde defnedilen devlet adamı, hükümdar, ilim erbabı ve velilerin kabirleri Kastamonu ilinde bulunmaktadır (Yakupoğlu, 2009: s.508). Kastamonu ilinin çeşitli alanlarında bulunmakta ve birçok yerli ve yabancı turist bu türbeleri ziyaret etmektedir. Kastamonu şehrinde bulunan türbeler, dönemlerine göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Selçuklu Dönemi : Âşıklı Sultan Türbesi, Hepkebirler Camii ve Türbesi, Gölköy Şeyh Ahmet Türbesi, İhsangâzi Derviş İbrahim (Haraçoğlu) Türbesi.

Atabeyler Çobanoğulları Dönemi : Atabey Camii ve Türbesi, Yılanlı Camii ve Abdülfettâh-ı Velî Türbesi, Deveciler Camii ve Yusuf Horasânî Türbesi, Maden Dede Türbesi, Muzaffereddin Gâzi Türbesi, Vehbi Gâzi Türbesi, Hasan Şeyh Türbesi, Frenkşah Hamamı, Şeyh Hüsamettin Türbesi.

Candaroğulları Dönemi : İsmail Bey Külliyesi, Duruçay Köyü Halil Bey Camii, İbn-i Neccar Camii, Adilbey Türbesi, Hatun Sultan Türbesi, Müfessir Alâeddin Efendi Türbesi, Karanlık Evliya Türbesi, Kasaba Köyü Mahmutbey Camii, Araç Merkez Kötürüm Bayezid Camii, Küre Hoca Şemseddin Camii, Ali Danişmend Tekkesi, Taşköprü Abdal Hasan Türbesi.

Osmanlı İmparatorluğu Dönem: Nasrullah Kadı Külliyesi, Şeyh Şa'bân-ı Veli (Şucaüddîn, Hz. Pîr) Külliyesi, Benli Sultan Külliyesi, Yakupağa (Ağa İmaret) Külliyesi, Şeyh Ahmet Siyâhî Türbesi, Şeyh Mustafa Efendi Türbesi

Aşıklı Sultan (Yanık Evliya) Türbesi:

Kümbet tarzında inşa edilmiş olan Aşıklı Sultan Türbesi, kimin tarafından yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. Türbenin içerisinde beş tane sanduka vardır. İkinci sandukada Mağripli Mehmet Ağa, üçüncü sandukada ise Aşıklı Sultan metfundur. Diğer sandukalardaki zatların ise kimliği bilinmemektedir (Yaman,2003:s.56). Aşıklı Sultan hakkında yazılı bir belge bulunmadığından bilgiler rivayetlere dayandırılmaktadır. Aktarılan bir rivayete göre, 1920'li yıllarda türbe yangın geçirmiş, türbeden istekte bulunmuş bir bireyin dileğinin gerçekleşmemesi üzerine türbeyi yakmıştır. Dönemin valisi uyuyorken, “Ben yanıyorum, kalk yangını söndür!” hitabıyla uyanmıştır. Gerçekten türbe yanmıştır ve Aşıklı Sultan'ın ayakları ateş içerisindeydi. Yangın kısa sürede söndürülür. Fakat Aşıklı Sultan'ın ayakları tamamen yanmıştır. Bu olaydan dolayı Aşıklı Sultan “Yanık Evliya” olarak anılmaktadır (Çiftçi, 2006: s.168-171). Bu türbenin en ilgi odağı olan özelliği ise Aşıklı Sultan'ın sandukasının şeffaf olmasından ötürü ziyaretçiler bedeninin çürümemiş ayak kısmını görebilmektedirler. Günümüz itibari ile ayağı tamamen kapatılmıştır. Bu durumun türbeye olan ziyaretçi sayısını düşürdüğü değerlendirilmektedir.

Ata Bey Gazi Türbesi:

"Kastamonu Fatihî" olarak bilinen Atabey Gazi'nin türbesidir. Atabey Gazi'nin mezarı, caminin hemen yanında bulunmaktadır. Yığma tuğladan ve içten sekiz köşeli inşa edilmiştir (Yaman,2003:s.56).

Hepkebirler Türbesi:

Hepkebirler Caminin doğusunda “Samur Dede” isimli zatın, batısında ise “Kaysül Hemedani Asgar” ismindeki sahabenin kabirleri bulunmaktadır. Bazı rivayetlere göre Kaysül Hemedani Asgar İstanbul'da meftun bulunan Eyüp El Ensari ile beraber Anadolu'ya gelmiş ve Kastamonu'da kalmıştır. O dönemde şehirde Müslüman olmadığı bilinmektedir. Dolayısıyla bu zatın şehirde irşâd maksatlı kalmış olduğu düşünülmektedir (Çiftçi, 2006:s.177-178, Yaman, 2003: s.57).

Kastamonu Müzeleri:

Kastamonu ilinde beş tane müze bulunmaktadır. Bu müzelerde çeşitli etnografik ve mimari eserler, arkeolojik kazılarla elde edilen eserler ve diğer manevi ve kültürel önemi olan eserler sergilenmektedir.

Kastamonu Arkeoloji Müzesi:

Mimar Kemalettin Bey tarafından yaptırılan tarihi bina 1925 senesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün şapka inkılabıyla tarihi nutka da ev sahipliği yapmıştır. Müzede tarih öncesi devirlerden Bizans, Roma, Candaroğulları Beyliği ve Osmanlı dönemine ait olan 31.258 adet sikke ve 1631 adet arkeolojik eser sergilenmektedir (İbret.,vd.2015).

Liva Paşa Etnografya Müzesi:

1881 senesinde tamamlanmış olan ve sonrasında müzeye çevrilmiş konakta oturma odası, yatak odası, başoda, misafir odası, günlük oda gibi bölmelerden oluşmaktadır. Müze aynı zaman da Kastamonu ili el sanatlarını yansıtan; dokumacılık, ahşap eserler, baskıcılık, giysi ve silah, kunduracılık, bakırcılık ve urgancılık gibi pek çok el sanatı ürünleri teşhir edilmektedir. Müzede sergilenen 6148 tane etnografik tarihi eser bulunmaktadır (kastamonukulturu.com, 27.03.2019).

Hız. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi Vakıf Müzesi:

Müzede camilerden ve mescitlerden elde edilmekte olan tarihi eser özelliği taşıyan eşyalar, kilim ve halı örnekleri, hat levhaları, kandil ve şamdanlar, Hız. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi'nin kişisel eşyaları ile eserleri, 1600 yıllardan kalma Sadaka Taşı ve 1182 yılından kalma el yazması Kuran-ı Kerim sergilenmektedir (kastamonu.gov.tr, 27.03.2019).

Valilik Kent Tarihi Müzesi:

2002 yılında Hükümet Konağı'nın alt katında açılmış olan müzede Kastamonu iline ait kültürel ve tarihi eserler sergilenmektedir. Ülkemizin ilk kent tarihi müzesi özelliği taşıyan Valilik Kent Tarihi Müzesi Kastamonu Valiliği tarafından oluşturulmuştur (kastamonu.gov.tr, 27.03.2019).

3.4.2. Kastamonu'da Dış Turizm

Kozak'a göre (2012: 13-14); dış turizm en kapsamlı tanımıyla; "Turizm tanımının da gerekli gördüğü şartlar dâhilinde çeşitli kültürlerle sahip olan kişilerin, çeşitli amaçlar doğrultusunda millî sınırları aşarak birbirinden farklı ülkelerde bulunan seyahat yörelerinde gerçekleştirdiği karşılıklı kültürel, sosyal ve ekonomik mübadeledir." Dış turizm yoluyla da, turizm olayını meydana getirmiş olan bir kişinin kendi kültürünü dışarı taşıması ve ziyaret etmiş olduğu ülkenin kültürünü alması turizmin mutlak bir sonucudur. Bununla birlikte, iktisadî fonksiyonu itibari ile o kişinin seyahat ettiği ülkedeki her harcaması o ülkeler için bir gelir kaynağı, başka bir söyleyişle ülkenin ödemeler dengesine pozitif bir katkısı olacaktır. Bu açıdan ise dış turizm hareketlerini; Aktif Dış Turizm ve Pasif Dış turizm olarak iki alt bölümde iştigal etmek mümkündür (Kuyucu,2017: s.29)

3.4.2.1. Kastamonu Pasif Dış Turizm

Bir ülkede yaşamını sürdürmekte olan kişilerin dini inançlarının görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla farklı bir ülkedeki dini merkezlere yapmış olduğu seyahatler ve bu seyahatlerde turizm etkinliklerini çerçevesindeki hizmetlerden faydalanmaları sonucu meydana gelen ilişkiler de, bu kişilerin seyahat ettikleri ülke bakımından pasif inanç turizmi faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Yaşadığımız çevrede inandığımız dinin gereksinimleri olarak Hac ve Umre ibadetini gerçekleştirmek amacıyla İslam dinini kabul etmiş insanlar için kutsi kabul gören ve Suudi Arabistan ülkesi sınırları içerisinde bulunan Mekke ve Medine şehirlerine yapılan seyahatler, yaşadığımız çevre bakımından pasif inanç turizmi çeşitliliği olarak kabul görmektedir (Kaya,1999:s.10).

Kastamonu ili dini değerlerine bağlı, İslam dini etkilerinin oldukça fazla görüldüğü bir merkezdir. Kutsal kabul gören Mekke ve Medine şehirlerine umre veya hac ziyareti yapan bir çoğunluğu içerisinde barındırır. Dış aktif turizme göre ise hareketlilik daha azdır.

3.4.2.2. Kastamonu Aktif Dış Turizm

Bir ülkede yaşayan kişilerin dini inançlarının gereksinimleri olan görevleri yapmak gayesiyle farklı bir diyara gerçekleştirdikleri yolculuklara, bu süreç boyunca turizm

canlılığı kapsamındaki özenden faydalanmaları sonucunda ortaya çıkmış olan bağlantıların tamamına, seyahat edilen memleket açısından aktif inanç turizmi denilmektedir. Ülkemizden Hac ve Umre ziyaretini gerçekleştirmek amacıyla, dinimiz bakımından kutsal olarak benimsenmiş olan Suudi Arabistan sınırları içerisinde bulunan Mekke ve Medine şehirlerine yapmış oldukları ziyaretler, kutsal sayılan Suudi Arabistan tarafından aktif inanç turizmi etkinlikleri olarak değerlendirilmektedir (Kaya,1999:s.5). Bizim durumumuzla benzerlik gösteren Hristiyanlık dinini benimseyen bireylerce kutsi olarak kabul edilmiş ve Türkiye sınırları içinde bulunan İzmir şehrinin Selçuk kazasında Efes Meryem Ana Evi'ne birbirinden farklı ülkelerden yapılmış dini ziyaretlerde ülkemiz açısından aktif inanç turizmi olarak kabul görmektedir (Kaya,1999: s.5). Aktif inanç turizminde mühim olan, inanç merkezleri sayılan şehirlere, Hac, Umre ve benzeri dini gereksinimlerin yapılabileceği kutsi yurtlara sahip olmakla birlikte bu ortamlara farklı ülkelerden kişilerin seyahatlerde bulunmasıdır. Aktif inanç turizminin önemli bir diğer özelliği ise seyahat edilen ülkeye, ülke dışından ek para katkısı sağlaması ve ülkenin ekonomi anlamında kıymetini arttırması olarak söylenebilir. Ülkemizde 2000 yılında aktif inanç turizmi kapsamında örnek olabilecek bir durum meydana gelmiştir. Günümüzden 2000 sene kadar öncesinde, Hristiyanlık dinine mensup kişilerin dini kültürlerinin tekâmül etmesi ve dini inançlarının yaygınlaşması sonucunda, Anadolu coğrafyasında yani ülkemiz sınırları üzerinde dini inançları bakımından mühim vakaların yaşandığı, kutsi ortamların, bu dinin peygamberi olan Hz. İsa'nın dünyaya gelişinin iki bin yılının kutlanması ile birlikte ülkemizin inanç turizmi açısından önemli bir merkez haline geldiği söylenebilir (Akat, 2000: s.25-27).

Özellikle Kastamonu ilinin 2018 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti olmasından sonra yerli turist sayısında artış meydana geldiği gibi yabancı turist sayısında da artış gözlemlenmiştir. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapan şehri 2018 yılında yaklaşık olarak 17 bin yabancı turist ziyaret etmiştir (kastamonukultur.gov.tr, 27.03.2019).

IV. HZ.PİR ŞEYH ŞABAN-I VELİ VE FELSEFESİNİN ÖNEMİ

4.1. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri'nin Hayatı

Halvetiye tarikatı, Şabaniye kolunun kurucusu olan, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri, 1481 yılında Taşköprü İlçesinde dünyaya gelmiştir. Günümüzde ise doğum yeri olan Hanönü ilçesine 8.km uzaklıkta olan Yukarı Çakırçayı köyü olarak farklı araştırmalar sonucu kesinleştirilmiş olup bu köyün ismi, Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakfı ve Hanönü Belediye Başkanlığının çalışmaları sonucu Şeyh Şaban-ı Veli köyü olarak İl Genel Meclisinden geçmiştir (Avcı, 2019, s.34).

Hz. Pir Şeyh Şaban-i Veli, henüz doğmadan önce babasını, 3 yaşındayken ise annesini kaybetmiştir. Yardımsever bir kadın, Hz. Pir Şeyh Şaban-i Veli'yi himayesine almış ve onun eğitim görmesine yardımcı olmuştur. Kastamonu'daki ilk eğitiminin sonrasında ilim irfan merkezi olan İstanbul'a gitmiş ve eğitimine devam etmiştir. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi, ilk eğitiminin ardından, İstanbul'daki, o yılların eğitim ve ilim merkezi olan Fatih Sahnı Semen Medreselerinde tahsilini tamamlamıştır. Dersiam olarak belirli bir süre İstanbul'da hizmet vermiştir (Avcı, 2019, s.34).

Manevi bir göstergenin ardından memleketi olan Kastamonu'ya dönme yolundayken, öncesinde ismini duymuş olduğu, Hayrettin Tokadi Hazretlerini, Bolu şehrindeki dergâhında 1508 yılında ziyaret ettiği bilinmektedir. Bu ziyaretin sonrasında, dergâhta on iki sene kalmış ve hizmet etmiş aynı zamanda Hayrettin Tokadi Hazretleri'nin ilminden faydalanmış ve tasavvuf ilminde olgunluğa erişmiştir (Avcı, 2019, s.35).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri gereken ilmi olgunluğa eriştiğinde Hayrettin Tokadi Hazretleri tarafından Kastamonu halkı için tasavvuf ilminde irşâd etmek üzere görevlendirmiştir. Şehirde Seyyid Sünneti Efendi'den sonra halveti tarikatından şeyhi kalmadığı bilinmektedir. Kastamonu'ya ulaşmış olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri, ilmi bilgileri ile doğu ve batı düşünce dünyasını aydınlatarak adını duyurmuştur. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi Hazretleri, irşâd usulüne yeni yöntemler kazandırmış ve "Pir'lik" makamına erişmiştir. Yaklaşık üç yüz altmış halife

yetiştirmiş ve görevlendirilen halifeler dünyanın birçok yerinde ilim ve irfan hizmetlerinde bulunmuşlardır (Avcı, 2019, s.35).

Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretleri, gönüller tahtının sultanı olmakla beraber bununla birlikte Osmanlı toplumunun ilim ve kültür mimarları arasında da seçkin bir mevki kazanmıştır (Ozanoğlu, 1966). Kastamonu da dünyaya gelen ve ilim irfan sahibi olan Hız Pir Şeyh Şaban-1 Veli doğu ve batı düşünce dünyasını aydınlatmış, 4 Mayıs 1569 yılında ise vefat etmiştir (Avcı, 2019, s.35). Vefatının sonrasında da Hız. Pir Dergâhının itibarı hiç azalmamış aksine rağbeti giderek artmıştır.

Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli, 16. yüzyılda Halveti yolunun Cemaliyye şubesinin Şabaniyye kolunun kurucusu olarak çok sayıda âşık, arif, âlim, edip, divan sahibi şair, musikişinas ve bestekârlar yetiştirmiş, Kastamonu'ya ve Anadolu'ya büyük hizmetler vermiştir (Tatçı, 2018: s.142-145).

Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli devletinin, milletinin ve insanlığın geleceğini yeniden ve en etkin düşüncelerle yapılandırmaya çalışmış ve onun yetiştirmiş olduğu öğrenciler, yalnızca yurdumuzun çeşitli şehirlerine değil Osmanlı coğrafyasının ve İslam Dünyasının farklı merkezlerine gönderilmişler ve buralarda insanoğlunun huzur ve mutluluğu için çalışmışlardır. Bu ulu inanç lideri, yetiştirmiş olduğu ve hilafet vermiş olduğu bağlıları vasıtasıyla, halveti tarikatını, tüm Anadolu'ya, Anadolu'nun dışında ise; "Kaşgar'a, Azerbaycan'a, Hicaz Bölgesi'ne, Tunus'a, Fas'a, Mısır'a, Hindistan'a, Balkanlara, Pakistan'a ve Amerika" kıtasındaki pek çok ülkeye kadar ulaştırmıştır (Kara, 2012: s.392-395).

Hız. Pir Şeyh Şabân-1 Velî Hazretleri, bizim için çok mühim ve kültür tarihimizin ikinci Yesevi'si konumundadır. Hoca Ahmet Yesevi Hazretleri, diğer bir söyleyişle Pir-i Türkistan, Türklerin ilk ana yurdu olan Orta Asya'da Türklere İslamiyet'i anlatmış ve öğretmiş, yetiştirmiş olduğu talebeleriyle Selçukluyu imparatorluğa taşımıştır. Osmanlı Türklüğu, Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Efendi ve onun yetiştirmiş olduğu talebelerin telkin ettiği fikirlerle, devletten imparatorluğa geçmiştir (Avcı, 2019: s.38).

Fatih Sultan Mehmet Han'dan sonra gelen birçok Padişah ve üst yönetim mensubunun (Osmanlı Padişahı II. Sultan Beyazıt, Cemalettin Aksarayı, Muhammed Nasuhi Hız.

vb.) Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretlerinin tabi olduğu Halveti kültürüne karşı ilgili olduğu bilinmektedir (Öztürk, 1981: s.14).

Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretlerinin İstanbul Hayatı:

Kastamonu’da eğitiminin ardından muhtelif ilimlerden icazetler alarak ders okutmaya yetki kazanan Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretleri tahsilini bırakmamış, hayırsever bir hanım tarafından daha ileri düzey tasavvuf eğitimi için İstanbul’a gönderilen Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli, II. Beyazıt döneminde Fatih Medreselerinde dini eğitimler alarak tasavvuf alanına yönelmiş ve yaşadığı zamanın sayılı uleması arasında yerini almıştır (Tatçı, 2012: s.31).

Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli, İstanbul’da Fatih Sultan Mehmed Han medreselerinden ihtisas düzeyinde eğitim vermekte olan Karadeniz Başkurşunlu Medresesi’ne kayıt olmuş, dokuz yıl Kur’an-ı Kerim, Tefsir ve Hadis gibi ilimler öğrendiği, Eyüp semtinde bulunan ve adıyla anılan Eyüp Sultan Camisi’nde kürsü şeyhliği yaparak dersler vermiştir (Çiftçi, 2002: s.8). Asım kıraatından, vücuh, takrib, tefsir, hadis ve diğer şer’i ilimlerden müteaddit icazetler almıştır (Ozanoğlu,1966).

Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli, bir gece “Vatanın aslına dönünüz” şeklinde rüya görmesi sonrası Kastamonu’ya dönmek üzere dervişler ile İstanbul ilinden yola çıktıkları bilinmektedir (Fuadi, 37-40).

Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretlerinin Bolu Hayatı:

1508 yılında Recep ayının ortalarında birkaç arkadaşı ile beraber İstanbul ilinden yola çıkmışlar ve günümüz itibari ile Bolu ili sınırları içerisinde bulunan Hayreddin Tokadi Hazretleri’nin dergâhına yakın bir yerde geceleme için konaklamışlardır. Bu esnada, Hayrettin Tokadi hazretlerinin manevi muhabbetinden etkilenerek burada kalmaya karar veren Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli, 12 yıl boyunca Bolu’da Hayrettin Tokadi Hazretleri’nin yanında kalarak çeşitli manevi ilimler öğrenmiş ve tasavvuf ilminde olgunlaşmıştır (Pakalın, 1983: s.303).

Hayreddin Tokadi Hazretleri 12 yıl sonra Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin eline tutuşturmuş olduğu irşâd meşalesiyle icazet verip, "Sana hilafet verildi, artık memleketine dön" demesi sonrası Kastamonu halkını tasavvuf ilminde irşâd etmek üzere vazifelendirilmiştir (Avcı, 2019: s.35).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin Kastamonu'ya Gelişi:

Bolu şehrinde manevi eğitimlerini tamamlamasının ardından Hz. Pir Şeyh Şâ'ban'ı Veli Efendi'nin mütevazı bir durumda 1530 yılında Kastamonu'ya ulaştığı bilinmektedir. İlk olarak Halveti tarikatının şeyhi olan Şeyh Sünneti Efendi'nin yaptırdığı Şeyh Sünneti Mescidi'nde vaazlar verir (Karabaltaoğlu, 2019:s.33)

Şehrin semtlerinden Hisarardı Semti'ndeki Cemaleddin Mescidinin avlusuna yerleşmiştir (Çiftçi, 2002: s.108). Kısa bir süre öncesinde şehre yeni gelmiş olan Hz. Pir Şeyh Şâ'ban'ı Veli Efendi, ilmi bilgisi ile çok kısa bir sürede adını duyurmuştur. Daha sonra Honsalar Mescidi 'ne davet edilmiş ve buradaki sohbetlerine devam etmiş olan Hz Pir'in kerametleri halka tesir etmiştir (Fuadi, 42-48). Honsalar Camisi'nin, mahallede meydana gelen bir yangın sonrası yanması neticesinde buradan ayrılarak tekrar Seyyid Sünneti Efendi yakınındaki bir ikamete yerleşmiş ve buradaki sohbet ve irşadları, zâhiri ve bâtni ilimleri tüm ihtişamıyla devam etmiştir (Fuadi, 68-69).

4.1.1. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesinin Konumu ve Külliyesinde Bulunan Yapılar

Camii:

Halk arasında, Hz. Pir Camisi olarak bilinmekte olan geçmişteki kuruluşuna bakıldığında, Seyit Sünneti Efendi Mescidinin Şeyh Şucaeddin Efendi tarafından genişletilerek bugün kullanılmakta olan camiyi inşa ettirdiği ve camiye yardımcı olmak üzere Sultan Murad Han tarafından 1582 yılında Şeyh Şaban Veli-Şeyh Suca Vakfiyesinin oluşturulduğu bilinmektedir (Avcı, 2019, s.40). Bu camide en önemli ve dikkat çekici olan caminin arka kısmında bulunmakta olan halvet odalarıdır. Bu odalar kabire benzer karanlık bir inziva yerine benzetilmektedir. Engelleri aşmada ve müşdidinin huzurunda nefis terbiyesi edilmesinde yararlanılmaktadır (Avcı, 2019, s.38). 1641 senesinde Hasan Çelebi tarafından inşaa edilmiş olan vaaz kürsüsü, minber

ve caminin giriş kapısında bulunan ahşap işçiliği sanatsal olarak oldukça önemlidir (kastamonu.gov.tr, 25.02.2019).

Türbe:

Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli efendinin vefatının kırk üçüncü yılında Şabaniye kolunun 5.Postnişini Şeyh Ömer Fuadi Hazretleri tarafından yapımına başlanılmıştır. Ancak tamamlanması iki yıl sonra Kastamonu halkı ile yakın çevreden gelenlerin yardımları ile tamamlanabilmiştir (Avcı, 2019, s.40). Kastamonu şehrinde en çok ziyaret edilen Hz. Pir Şey Şaban-1 Veli Efendi Türbesinin yapımının 1611 senesinde tamamlandığı değerlendirilmektedir. Türbe içerisinde on altı sanduka bulunmakta olup, bunlardan en büyüğü Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli olmak üzere halifelerinden on üçe ile ibriktar ve peşkirdarlarına aittir. (Avcı, 2019, s.40).

Dergah Evleri:

Mısır Prensesi Fatma Hanım ve eşi Azdavaylı Mahmut Sırrı Paşa tarafından 1900 yılında yaptırılmıştır. Camiinin üst tarafında bulunan konak selamlık, külliyeinin doğusunda bulunan konak ise haremlik olarak kullanılmıştır. (Avcı, 2019, s.40). Aynı alana ve yan yana iki bina halinde bulunan bu konaklar Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Camisinin kuzeydoğu yönünde, sırtını Ersil Kayası'na yaslamış olduğu görülmektedir. Bulunan iki konak Türk mimari tarzına uygun şekilde yapılmıştır. Selamlık Konağı 2007 yılında Vakıf Müzesine dönüştürülmüş ve Kastamonu'nun en çok ziyaret edilen müzesi konumuna ulaşmıştır.

Şadırvan:

Dergâh Evlerinin arasında bulunan şadırvan, 1900 yılında Fatma Hanım ve eşi Mahmut Sırrı Paşa tarafından dergâh evleri ile birlikte yaptırılmıştır (kastamonu.gov.tr, 25.02.2019).

Asa Suyu:

İsminin asa suyu olmasının sebebi, "Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Efendinin asasını yere vurması" sonucunda çıktığına inanılmasıdır. Asa suyu, zezem ile aynı tat ve kokuda olmasından dolayı "Ebizezem" olarak da isimlendirilen bu su, külliye alanının

üzerinde bulunan kayalıklardan çıkmaktadır. Şifalı olduğu düşünülen bu suyun bazı hastalıkları iyi ettiği söylenmektedir. Aynı zamanda Ramazan aylarında şehir halkından birçok kişinin iftarını açmış olduğu bu asa suyundan, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesini ziyarete gelenlerde bu suyu tatmadan gitmemektedir.

4.1.2. Tasavvuf Kültürü ve Şabaniyenin Etki Sahası

Şabaniye, Halvetiyye tarikatının dört ana kolundan (Cemâliyye, Ahmediyye, Rûşeniyye, Şemsiyye) olan Cemaliyye kolunun bir şubesidir. Koca Mustafa Paşa Dergahı'nda irşad faaliyetlerini yürüten Cemali Halveti tarafından kurulan Cemaliyye, Şabaniyye ve Sünbüliyye isimli iki ana kola ayrılmıştır. Cemali Halveti'nin halifelerinden olan Sünbül Sinan'a nisbet edilen Sümbüliyye, İstanbul merkezli kurulmuş bir tarikat olma özelliği taşıırken Bolu şehrinde ise Cemali Halveti'nin başka bir halifesi Hayreddin Tokadi'nin yanında tamamlamış olan Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi memleketi olan Kastamonu ilinde faaliyetler göstermiştir. Şabaniyye tarikatı, 16. yüzyılda çevre illerde yayıldıktan sonra 17. yüzyılda İstanbul ilinde de okutulmaya başlanmıştır. Şabaniyye tarikatı 17. yüzyıldan sonra yurdumuzdan ve Balkanlar'dan Hicaz, Suriye, Mısır, Hindistan ve Kuzey Afrika kadar geniş bir coğrafyaya yayılmıştır (dunyadinleri.com, 28.01.2019).

Pek çok halife yetiştirmiş olan Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi, halifelerinden bazılarını irşâd göreviyle yakın şehir merkezlerine göndermiş ve tarikatın kuruluş aşamasını başlatmıştır. Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri kendisinden sonra sırayla makamına geçmiş olan Tokat'a Kastamonulu Osman Efendi'yi, Amasya'ya Hayreddin Efendi'yi, Çorum'a İskilipli Abdülbaki Efendi'yi, Şam'a ise Muhyiddin Efendi'yi göndermiştir. İstanbul'da Süleymaniye Camii vaizi olarak bilinen Muharrem Efendi'nin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin halifesi olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri sağlığında Şabani halifelerinin İstanbul, Şam ve Gelibolu gibi merkezlerde faaliyet gösterdikleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi'nin, Kastamonu Merkez'deki tekkesinde görevini yapmakta olan ilk dört şeyh döneminde faaliyet alanları Kastamonu ili çevresiyle sınırlı kalmıştır (Ceyhan, 2015:s.720).

Karabaş Veli dönemlerinde Şabaniyye tarikatının yayılması ve kurumsallaşması gerçekleşmiştir. Altı yüz seksen beş halife yetiştirmiş olduğu kaydedilmiş olan Karabaş Veli'nin İstanbul'da Halveti Tarikatın yayılmasını sağlamış başlıca halifelerdendir. Bunlardan, 1099 senesinde Üsküdar'da açtığı, kendi ismiyle anılmakta olan tekkesinde irşâd faaliyetlerini yürütmeye başlayan Mehmed Nasuhi, Nasuhiyye kolunun piridir. Nasuhi Dergâhı, Şabaniyye'nin İstanbul ilindeki dergâhı olmuş ve oldukça önemli bir kültür ve tasavvuf merkezi özelliğini uzun bir süre sürdürmüştür. Tekkenin mürşidliği Nasuhi soyundan gelen Mehmed Fazlullah, Alaeddin Ali, Abdurrahman Mehmed Şemseddin, Mehmed Kerameddin Efendi Mehmed Muhyiddin, tarafından yürütülmüştür (Göktaş, 2011: s.147-148)

Karabaş Veli'den son hilafet almış olan kişi ise, Edirneli Mustafa Efendi'dir. Şabaniyye-Karabaşıyye'nin Bekriyye kolunun kurucusu Kutbüddin Mustafa Kemaleddin el-Bekri'nin mürşididir. Kutbüddin el-Bekri ve yetiştirdiği halifeler tarikatın Şam, Kudüs, Halep, Yemen, Mısır, Hicaz, Trablus, Cezayir ve Fas'ta yayılmasını sağlamıştır (dunyadinleri.com, 28.01.2019).

4.1.3. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'yi Anma Etkinlikleri

1992 yılı itibariyle günümüze değin gelenekselleşmiş olan Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Kastamonu Evliyaları Anma Haftası üç gün boyunca süren etkinlikler ile her sene Mayıs ayının ilk Cuma günü başlamaktadır. 2018 yılında Kastamonu ilinin Türk Dünyası Başkenti olması sebebiyle, 27.si düzenlenen programa ulusal ve uluslararası katılımcılar ve ziyaretçiler yoğun ilgi göstermiştir. Her yıl düzenlenmekte olan ve ilgisi giderek artan etkinlikler ayrıca Kastamonu iline sosyal ve ekonomik yönden katkı sağladığı değerlendirilmektedir. (Avcı M., Bölükbaş F., 2018).

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Kastamonu Evliyaları Anma Programı'nda Hz Pir'i daha iyi anlayabilmek, felsefesini geniş coğrafyalara ulaştırmak için konuşma, söyleşi, konserler gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Cuma namazı Huzura davet yürüyüş ile başlayan program, Cumartesi günü Hanönü ilçesi ile Taşköprü ilçesi, Pazar günü ise Kastamonu Merkez programları ile bitmektedir (Karabaltaoğlu, 2019:s.33)

Ayrıca Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli Kültür Vakfı tarafından İlim Hikmet Sofrası Cumartesi sohbetleri Hz Pir Şeyh Şaban-Veli Külliyesinde bulunan Konakta icra edilmektedir. Bu sohbetler Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli Vakfı tarafından Kasım 2014 yılından buya yapılmaktadır ve Kasım ayının ilk Cumartesi günü başlayıp, Mayıs ayının son haftasına kadar düzenli olarak yapılmaktadır (Avcı, 2018).

Sohbetlerin şehirde sürdürülebilir faaliyetler içerisinde yer alması sebebiyle önemi büyüktür. Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Külliyesinde yapılması sebebiyle buranın önemini bir kez daha artırmakta, ayrıca, Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli Vakfı'nın tanınmasında, sözlü anlatım geleneğinin devam edip nesillere aktarılmasında önem arz etmektedir (Karabaltaoğlu, 2019: s.33)

Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli hazretleri Kastamonu'nun yanı sıra ülke için hatta İslam dünyası için çok önemli bir değerdir. Vefatının 450. yıl dönümüne denk gelen 2019 senesi için yıllar öncesinden çalışmalara başlanmış ve 2019 yılının Hz Pir Şeyh Şaban-1 Veli yılı olması için UNESCO'ya öneride bulunulmuştur.

4.1.4. Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli'nin 450. Yılında Anma Etkinliklerinin Önemi- Unesco-2019

UNESCO sözcüğü, İngilizce, "United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization" sözcüklerinin baş harfleri alınarak oluşturulmuştur. Türkçe'de "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" olarak da bilinmektedir. UNESCO'nun merkezi Paris'te bulunmaktadır. Bilim, eğitim ve kültür alanlarındaki amaçlarını, kendi bünyesine üye olan her devlette kurulan Milli Komisyonlar aracılığıyla amacına ulaştırmaktadır. Son yıllarda ise UNESCO'yu dünyanın gündemine taşıyan hususların başında; somut ve somut olmayan kültürel mirasların tespiti ve farkındalık bilinci oluşturma gayretleri gelmektedir. UNESCO tarafından ilan edilmiş olan: 10'lu temalı yıllar, 50 ve katları yıllar, haftalar ve günler olmak üzere 4 ayrı kutlama ve anma programı düzenlenmekte olup; bu sayede evrensel ölçekte, kültür, barış, eğitim, fırsat eşitliği, cinsiyet eşitliği, ayrımcılığın önlenmesi gibi global konular hakkında farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır (disiliskiler.kulturturizm.gov.tr, 30.03.2019).

Hız Pir Şeyh Şaban-1 Veli'nin felsefesi ile Birleşmiş Milletlerin misyonu olan; "Uluslararası barış ve güvenliği sağlamak, dostça ilişkiler geliştirmek, ekonomik, sosyal, kültürel ve insani sorunların çözüm noktalarını konusunda işbirliği yapmak, temel hak ve özgürlüklere gerekli saygının gösterilmesini sağlamak" konularının benzerlik göstermesi, yine Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli hazretlerinin birlik ve beraberlik içerisinde huzurlu bir sosyal yaşamayı anlatan, " Gelişiniz Güle Güle, Gidişiniz Güle Güle, Her İşiniz Güle Güle" ifadeleri Birleşmiş Milletlerin ana misyonunu yaklaşık 450 yıl önce anlatmış olduğu sonucu çıkarıldığında anma etkinliğinin uluslararası düzeyde tanıtılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Avcı, 2019: s.62).

Ayrıca UNESCO ile elde edilecek sonuçlara bakıldığında;

- UNESCO listesine girmenin önemli avantajları arasında, tüm dünya tarafından tanınmış olması ve dünya mirası olarak kabul edilmesi anma etkinliğini evrensel değerde tescil edilmesini sağlayacak olmasıdır.
- UNESCO listesine giren varlıklar UNESCO Dünya Mirası amblemini taşımaya hak kazanacaklarından bunun ayrıcalıklardan faydalanırlar.
- UNESCO'dan teknik desteğin yanında Dünya Mirası Fonu'ndan yararlanırlar ve uluslararası koruma kampanyalarından gerekli durumlarda destek alabilirler.

Anma etkinliğinin dünya markası özelliği olması ile Kastamonu ili kültür turizmi potansiyeli de ekonomiye katkı sağlayarak ilde ki istihdam ve yatırım olanaklarını artıracaktır (Avcı, 2019: s.63).

Hız Pir Şeyh Şaban-1 Veli Kültür Topluluğu ve Hz. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Vakfı tarafından gönüllü çalışma grubu oluşturularak 2019 anma yılı için UNESCO'ya teklif götürülmüş, teklif öncesi 2014 yılından bu yana planlı eylemler dahilinde çeşitli çalışma, panel, toplantı ve ziyaretler gerçekleştirilmiş ancak UNESCO Hız Pir Şeyh Şaban-1 Veli Efendi'nin yazılı eseri bulunmadığını gerekçe göstererek 2019 yılının dünya çapında bir anma yeri olarak kabul edilmeyeceğini belirtmişlerdir.

4.1.5. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Huzur, Birlik ve Aydınlanma Yolu İnanç Rotası Düşüncesi

Kastamonu şehrinin en önemli manevi değerlerinden, "Halvetiye tarikatı ve Şabaniye kolunun kurucusu" Hz Pir Şeyh Şa'ban-ı Veli Efendi Hazretleri, Anadolu'nun, Hz. Mevlana, Hacı Bayram-ı Veli, Hacı Bektaş-ı Veli ile birlikte dört büyük kutbundan biridir. (Aşkar, 2012: s.127)

Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi Hazretleri'nin Kastamonu şehrinde kurmuş olduğu dergâhı günümüzde de Kastamonu'da İnanç turizminin önem arz eden ve akla ilk gelen mekânlardan bir tanesidir. Kastamonu iline gelen birçok turist tarafından ziyaret edilen dergâh, Kastamonu ilinin yerli halkı için de oldukça önemli bir inanç durağıdır. Ziyaret edilmesinin nedenleri arasında hayatta iken göstermiş olduğu ilim ve kerametler ile vefatından sonrada bu inancın devam edeceği düşüncesidir. Ayrıca, hastası olan, sıkıntısı olan, çocuğu olmayan, evlenecek olan, sünnet yapan, askere giden ve sınavlara girenler gibi çeşitli sebeplerle buraya gelerek Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin vesilesi ile dua etmektedirler. Mübarek gün ve gecelerde, Ramazan ayında ve Cuma namazlarında oldukça yoğun bir ziyaretçi potansiyeli vardır.

Ayrıca buraya ziyarete gelen ziyaretçiler arasında özellikle İstanbul ilinden Halveti tarikatının Şabaniyye koluna mensup kişilerde bulunmaktadır (Elmacı, 2017: s.56) Gelen ziyaretçiler her yıl Haziran ayı içerisinde toplu olarak gelip türbeyi ziyaret etmekte ve Kastamonu ilinde konaklamaktadırlar.

Külliyede bulunan Asa Suyu Zemzeme benzerliği ve kutsal olunduğuna inanıldığı ve her derde şifa olduğu inancı turistlerin burayı ziyaret etme oranını artırmaktadır.

Genel olarak sosyal ve kültürel açısından bakıldığında, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi ve türbesi hem yerel halk hem de ulusal düzeyde ziyaretçiler açısından önemli bir inanç noktası olması sebebiyle huzur ve birlikteliğin en güzel hissedildiği mekân olmuştur.

4.1.6.Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Felsefesinin Önemi

Uzun yıllardır, kutlu Anadolu topraklarından gün geçtikçe yaşlanmakta olan, maddeleşen, kin ve nefretin giderek yaygınlaştığı dünyada; gerçek sevgiyi, aşkı ve muhabbeti arttırmaya çalışan, bu yola baş koyan Allah dostları vardır.

Bunlar günümüzde de fazlasıyla isimlerini duyduğumuz; "Hz. Mevlana, Hacı Bayram-ı Veli, Hacı Bektaş-ı Veli, Âşık Yunus, Hz. Pir Şeyh Şabanı Veli, Ahi Evran, Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri" gibi Allah dostlarıdır. Bu Allah dostları aynı yola baş koymuşlardır ve ortak gayeleri muhabbet, birliktelik, huzur ve gerçek sevgide birleşmiştir.

Evliyalar diyarı olarak bilinen Kastamonu'da pek çok Tasavvuf Âlimi ve din adamı yaşamıştır. "Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri" bu evliyalardan bir tanesidir. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Efendi yaşadığı dönemden bugüne kadar bilhassa Kastamonu yerel halkı için varlığını korumuş, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli için pek çok tanıtım faaliyeti yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli sadece Kastamonu için değil, Türk toplumu için de önemli bir karakterdir.

Şabaniyye felsefesini kısaca özetleyecek olursak, bir tasavvuf eğitim ve öğretim ile ilgili olup, kişinin iç sesi yani nefsi ile ilgili yedi merhaleyi, zikir, irşâd, hak yolu gösterme ve diğer yollar ile aşım hakikate erişme arzusu olarak tanımlanabilir (Avcı.2019:s.38).

Halvetilik'teki bu yedi isim ise;

- Nefs-i Emmâre (Kötülüğü Emreden Nefs),
- Nefs-i Levvâme (Kendini Kınayan Nefs),
- Nefs-i Mülhime (Allah Tarafından İyilikler İlham Edilen Nefs),
- Nefs-i Mutmainne (İmandan Dönmeyen Nefs),
- Nefs-i Râziyye (Allah Rızasını Kazanan Nefs)
- Nefs-i Marzıyye,(Olgunluğa Erişen Nefs)
- Nefs-i Kâmile (Kamil İnsan)'dir (Ceyhan, 2015:s.703).

Zorlukları aşmada, mürşidin gözleminde kişinin nefsini terbiye etmesi için kabre benzer karanlık dar bir inziva yerine benzeyen Halvet hane ismi verilen küçük odacıklardan faydalanılmaktadır. O dönemde yaşanmış ve ilerideki dönemlerde yaşanacak birbirinden farklı kurumsallaşmalar marifetiyle yürütülmüş ve etkili olan tasavvuf kültürü; insanoğlunun akıl, nefs ve ruh dengesine kavuşturarak, kendisine, toplumuna ve insanlık âlemine doğru ve güzel hizmetler yapmasına vesile olmaktadır (Avcı.2019:s.38).

Hız. Pir Şeyh Şaban-1 Veli Hazretleri; yetiştirmiş olduğu çok sayıda âşık, ârif, âlim, edip, divan sahibi şair, musikişinas ve bestekârlarıyla Kastamonu'ya ve hatta Anadolu'ya büyük hizmetler vermiştir (Tatçı, 2018: s.142-145). Ayrıca yetiştirmiş olduğu öğrenciler halveti tarikatını Osmanlı coğrafyası ile İslam âleminin farklı coğrafyalarına ulaştırarak hizmet etmişlerdir.

V. KASTAMONU İNANÇ DESTİNASYONU ÜZERİNE BİR UYGULAMA

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bilindiği üzere turizm insanlar ve mekânlar üzerinde fazlasıyla etki bırakmaktadır. Sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik bakımdan gruplara ayırabileceğimiz bu etkilerin türlü çalışmalar ile ortaya koyulması ve paydaşlara sunulması gerekmektedir. Paydaşlara sunulmuş olan bu bilgiler altında turizme karşı pozitif tutum sergilemekte ve destek sağlayabilmektedirler (Kuyucu, 2017, s.71). Gerek tek tanrılı dinlerin simgeleştirdiği mekânlar, gerekse doğaya bağımlı gelişen inançların kutsiyet kazandırdığı nesnelere insanoğlunun varoluşundan bu yana ilgi odağı olmuştur. Bu sınırlı ilgi ulaşım, sosyal medya ağlarının gelişmesi, teknoloji ile birlikte yayılmış ve inanç turizmi boyutu kazandırmıştır (Özbay, 2000).

Bu araştırmada, Kastamonu şehrinin turizm potansiyelini, tarihi, sosyal ve kültürel değerlerinin önemini belirleyerek, şehirde yaşamını sürdüren halkın inanç turizmi çerçevesinde sahip olduğu değerleri öğrenerek halkın inanç turizmi ile bağımlı tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmada inanç turizmi açısından önemli olan merkezlerde gözlemler ve çalışmalar yapılarak, turizm değeri olan merkezlerin durumu, altyapı, ilgi ve turistik tanıtım gibi unsurlar incelenmiş ve inanç turizminin potansiyelinin tespit edilip geliştirilmesi yönünde ne gibi çalışmaların yapılabileceği üzerinde durulmuştur.

Aynı zamanda bir şehirdeki turizmin gelişimi, şehir halkının turizm ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarıyla yakın bir ilişki içerisindedir. Bundan dolayı şehir halkının davranışlarındaki tutarlılık ve bu davranışlardaki çeşitlilik şehre gelen turistlerle aralarındaki ilişkileri belirlemekte aynı zamanda geliştirmektedir. Bölgeye konu olan inanç turizmi ile şehir halkının inançları benzerlik gösteriyorsa bu bölgede inanç turizminin gelişimi daha da kolaylaşacaktır ve destek görecektir. Şehir halkı ile yapılan inanç turizmi doğru orantı gösterdiğinden dolayı şehirde yapılması hedeflenen inanç turizmi etkinlikleri rağbet görecektir. Ayrıca Kastamonu ilinin inanç turizmi potansiyeli ve Hz Pr Şeyh Şaban-ı Veli'nin önemini ortaya çıkartılması açısından sınırlı bir araştırma yapılıyor olması da bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada;

- Kastamonu ilinde yaşayan halkın inanç turizmi hakkında farkındalığı ve bilgi seviyesi hakkında bilgi sahibi olmak,
- Kastamonu'daki inanç turizmi noktaları ile dini mekânların farkındalığının cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, yaş, gelir ve Kastamonu'da yaşama süresi arasındaki ilişki hakkında bilgi sahibi olmak,
- Farklı sosyal ve kişisel özelliklere sahip insanların Kastamonu'nun inanç turizmini oluşturan varlıkları hakkında bilgi sahibi olmak,
- Kastamonu'nun inanç turizmi için alt ve üst yapı yeterlilikleri ile destinasyon açısından çekiciliği hakkında bilgi sahibi olmak,
- Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Hazretlerinin hayatı ve Külliye ile külliye de bulunan varlıklar hakkında katılımcıların bilgi seviyesini ölçmek ve inanç destinasyona etkisi hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

5.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, Kastamonu ilinde inanç turizminin, tarihi, sosyal ve kültürel değerleri ile ele alınıp, kentte yaşamını sürdüren halkın inanç turizmi çerçevesinde sahip olduğu değerleri öğrenmek ve şehirde inanç turizminin en önemli merkezi haline gelmiş olan Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatı ve şehre kattığı potansiyeli ön plana çıkarmaktır. Araştırmanın diğer bir önemi, şehirde yaşayan halk tarafından Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve diğer inanç merkezlerinin ne kadar farkında olunulduğunu kapsamasıdır.

5.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada anket yöntemi uygulanmıştır. Bu amaçla bilimsel araştırmanın amacına yönelik hazırlanılan sorulardan oluşan anket formu düzenlenmiştir. Anket formlarının başında henüz daha sorulara geçilmeden önce anketin niçin, kim tarafından, hangi amaçla yapılmış olduğu hakkında bilgi verilerek konunun ciddiyeti ve önemi vurgulanarak araştırmacının amacına dikkat çekilmesi maksadıyla katılan kişilere güven telkin edilmiştir. Anketi dolduran katılımcılara, toplanacak bilgilerin gizli tutulacağı, amaç dışı kullanılmayacağı ve kimseyle paylaşılmayacağı, anket

üzerine isim yazmamaları gibi güvenlerini kazanacak ifadeler kullanılarak doğru bilgi vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu amaçla hazırlanan ankette öncelikle kişilerin, cinsiyet, yaş, eğitim, gelir ve medeni durumu, mesleği ile ne kadar ilde yaşadığı gibi sorular yöneltilmiş ve anketin diğer kısmında yer alan sorular ile Kastamonu'daki inanç turizminin ve bu turizme etki eden faktörlerin halk tarafından ne kadar farkında olduğu ölçülmüştür. Toplamda cevap alınan 33 sorunun sonuçları SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

5.4. Araştırmanın Örnekleme

Araştırma kapsamına bütün evreni temsil etme yetisine sahip olan sınırlı sayıda olgu, birey veya olayı dâhil etmek de kullanışlı bir çözüm yoludur. İndirgenmiş, çalışılabilir, küçük bu büyüklüğe “örneklem” ismi verilir (cdn.hitit.edu.tr, 20.10.2018). Bu araştırmada, turizm değeri olan yer ve mekânların durumu, altyapı, ilgi ve turistik tanıtım gibi unsurlara yer verilmiştir (Doğanay, 2012: s.147).

Kastamonu da turizm ile ilgili farkındalığı olan ve inanç turizmi yönünde katkısı olacağı değerlendirilen farklı eğitim düzeyi ile farklı meslek gruplarından, kamu sektörü ve özel sektör çalışanları, yerel halk, esnaf ve öğrenci grupları araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Yapılan anket çalışması katılımcılara basit ve rastgele uygulanmıştır.

5.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya literatür taraması yapılarak başlanmış olup konu ile ilgili kaynaklara ulaşılmıştır. Daha sonra şehirde yaşamını sürdüren ve farklı tanımlarda kendini ifade eden halkın inanç turizmi kapsamında edinmiş olduğu değerleri öğrenmek adına anket tekniği uygulanmıştır. Anket sonrası elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programına girilerek analiz edilmiştir.

5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Kastamonu ilindeki yaşayan halk üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kastamonu ilindeki insanların ankete katılma imkânsızlığı araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. Araştırmada %5 hata payı ile evreni temsil edecek örneklem büyüklüğü en az 383 kişidir (Büyüköztürk vd., 2012: s.20). Araştırmada anket çalışmasına 409 kişi katılmıştır. Ankete katılım sağlayanların vermiş oldukları cevaplar doğru, samimi olarak kabul gördüğü değerlendirilmiş bir diğer araştırma sınırlılığıdır. Ankete katılanlara Kastamonu'daki turizm çeşitlilikleri, turizmi etkileyen faktörler ve özellikle inanç turizmi kapsamındaki duyarlılıkları ve bilgi düzeyleri sorulmuştur. Anket daha çok farklı kişilik özelliklerine sahip kişilerin özellikle inanç turizmi açısından önem arz eden cami, türbe külliye gibi mekânlara karşı bakış açısı ölçülmüş olup, anket katılımcılarının bıkmadan samimi bir şekilde cevaplayabilmesi için 33 soru ile sınırlandırılmıştır.

5.7. Araştırmanın Bulguları

Araştırma çerçevesinde anket sonuçlarından elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programından yapılarak çıkan istatistiksel sonuçlar analiz edilmiştir.

Tablo 1. Ankete katılanların cinsiyet ve medeni durumu açısından dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	243	59,4
Kadın	166	40,6
Toplam	409	100,0
Medeni Durum	N	%
Evli	262	64,1
Bekâr	147	35,9
Toplam	409	100,0

Araştırmada yapılan anket çalışması kapsamında, katılımcıların verilerinin işlenmiş olduğu Tablo 1 incelendiğinde, kişilerin cinsiyet durumlarına göre, erkek sayısının 243 (%59,4), kadın sayısının 166 (%40,6) olmak üzere araştırmaya toplam 409 kişinin

katılım gösterdiği, medeni durumlarına göre ise, 262' sinin (%64,1) evli, 147'sinin (%35,9) de bekâr olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Ankete katılanların yaş, gelir düzeyi ve meslek grupları açısından dağılımı

Yaş Aralığı	N	%
15-24 arası	76	18,6
25-34 arası	97	23,7
35-44 arası	81	19,8
45-54 arası	70	17,1
55 ve üstü	85	20,8
Toplam	409	100,0
Meslek	N	%
Öğrenci	54	13,2
Çiftçi	28	6,8
Emekli	76	18,6
Kamu çalışanı	144	35,2
Özel sektör çalışanı	72	17,6
Esnaf	11	2,7
İşsiz	24	5,9
Toplam	409	100,0
Ailenin Toplam Aylık Geliri	N	%
2 500 ve altı	39	9,5
2 500 - 4 000	75	18,3
4 000 - 6 000	175	42,8
6 000 - 8 000	58	14,2
8 000 ve üzeri	62	15,2
Toplam	409	100,0

Tablo 2'ye bakıldığında, katılımcıların 25-34 yaş arasında olanların 97 (% 23,7) kişinin olduğu, 55 yaş ve üstünde olanların 85 (%20,8) kişi olduğu, 35-44 yaş arasında olanların 81 (% 19,8) kişi olduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılanların mesleki dağılımları incelendiğinde, Kamu çalışanı 144 (%35,2), emekli 76 (%18,6), özel sektör çalışanı 72 (%17,6) kişi olduğu, ailenin toplam aylık gelirine göre dağılımlarına bakıldığında ise, 4.000 – 6.000 gelir arasında 175 (%42,8), 2.500 – 4.000 gelir arasında 75 (%18,3), 6.000 – 8.000 gelir arasında 58 (%14,2) kişinin bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3. Ankete katılanların eğitim durumları ile Kastamonu ilindeki ikamet yılları açısından dağılımı

Eğitim Durumu	N	%
Okula gitmemiş	4	1,0
İlkokul mezunu	67	16,4
Ortaokul/Lise mezunu	137	33,5
Üniversite mezunu	190	46,5
Yüksek Lisans/Doktora	11	2,7
Toplam	409	100,0
İkamet Süresi	N	%
Doğma büyüme	44	10,8
1 - 4 yıl	160	39,1
5 - 8 yıl	82	20,0
8 - 12 yıl	59	14,4
13 yıl ve üstü	64	15,6
Toplam	409	100,0

Tablo 3'e bakıldığında ankete katılanların eğitim durumlarının 190 (%46,5) kişinin üniversite mezunu, 137 (%33,5) kişinin ortaokul/lise mezunu olduğu, 67 (%16,4) kişinin ilkokul mezunu olduğu anlaşılmıştır. Ankete katılanların Kastamonu ilinde ki ikamet süresine bakıldığında, 160 (%39,1) kişinin 1 – 4 yıl arasında, 82 (%20,0) kişinin 5 -8 yıl arasında, 64 (%15,6) kişinin 13 yıl ve üstü, 59 (%14,4)'nün de 8 -12 yılları arasında ikamet ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Ankete katılanların kendini tanımladıkları özellikleri açısından dağılımı

Kendinizi nasıl tanımlarsınız	N	%
Dindar - Muhafazakâr	82	20,0
Milliyetçi - Muhafazakâr	213	52,1
Sosyal demokrat	62	15,2
Sosyalist	17	4,2
Liberal demokrat	12	2,9
Diğer	23	5,6
Toplam	409	100,0

Tablo 4'e bakıldığında, ankete katılanların kendilerini tanımlama şekli üzerinde bir çalışma yapılmış olup, 213 (%52,1) kişinin Milliyetçi Muhafazakâr, 82 (%20,0) kişinin Dindar-Muhafazakâr, 62 (%15,2) kişinin Sosyal Demokrat, 17 (%4,2) kişinin Sosyalist olarak kendilerini ifade ettikleri, 23 (%5,6) kişinin ise herhangi bir tanımlama yapmadıkları görülmüştür.

Tablo 5. Ankete katılanların Kastamonu ilinde turizmin gelişmesine katkı sağladığı düşünülen etkenlerin dağılımı

	N	%
Sokaklar temizdir		
Kesinlikle katılıyorum	56	13,7
Katılıyorum	224	54,8
Kararsızım	41	10,0
Katılmıyorum	63	15,4
Kesinlikle katılmıyorum	25	6,1
Toplam	409	100,0
Farklı damak tadına uygun yerler vardır		
Kesinlikle katılıyorum	20	4,9
Katılıyorum	173	42,3
Kararsızım	45	11,0
Katılmıyorum	118	28,9
Kesinlikle katılmıyorum	53	13,0
Toplam	409	100,0
Ziyaret edilebilecek mekânlara ulaşım imkânı yeterlidir		
Kesinlikle katılıyorum	16	3,9
Katılıyorum	145	35,5
Kararsızım	64	15,6
Katılmıyorum	122	29,8
Kesinlikle katılmıyorum	62	15,2
Toplam	409	100,0
Yönlendirme tabelaları yeterlidir		
Kesinlikle katılıyorum	11	2,7
Katılıyorum	195	47,7
Kararsızım	58	14,2
Katılmıyorum	102	24,9
Kesinlikle katılmıyorum	43	10,5
Toplam	409	100,0

Tablo 5’de katılımcılara, Kastamonu ilindeki turizm amaçlı yapılan ziyaretlerde ve ildeki turizmi canlı tuttuğu düşünülen faktörlere karşı düşüncelerine yönelik olarak yapılan çalışmada, sokakların temiz olduğu konusunda katılımcılardan 224 (%54,8) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 56 (%13,7) kişinin bu görüşü desteklediği, 63 (%15,4)’ün ise bu görüşü benimsemediği ve ilde genel anlamda temizlik hizmetlerinin iyi durumda olduğu görüşünün benimsendiği anlaşılmaktadır.

Kastamonu ilindeki damak tadına uygun yerlerin varlığı ile ilgili, 173 (%42,3) kişinin farklı damak tadına uygun yerlerin bulunduğu katıldığı, bunu 20 (%4,9) kişinin kesinlikle katılarak desteklediği, 118 (%28,9) kişinin damak tadına uygun yerlerin bulunduğu katılmadığı ve 53 (%13,0) kişinin kesinlikle katılmadığını belirterek bu görüşü desteklediğinden damak tadına uygun yerlerin genel anlamda fark edilebilir düzeyde olmadığı görülmektedir.

145 (%35,5) kişinin Kastamonu ilinde ziyaret edilecek mekânlara ulaşım imkânlarının yeterli olduğuna katıldığı, 122 (%29,8) kişinin katılmadığı ve 62 (%15,2) kişinin bu görüşü kesinlikle katılarak desteklediği, 64 (%15,6) kişinin kararsız kalması sebebiyle, Kastamonu ilinde ziyaret mekânlarına ulaşım imkânının yeterli seviyede olduğunu söylemenin çok anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Yönlendirme tabelalarının yeterli olduğu konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğu olan 195 (%47,7) kişinin olumlu görüş belirttiği görüldüğünden ilde yapılan tabela çalışmalarının dikkat çekici ve ulaşımında kolaylık sağlayıcı olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 6. Kastamonu halkı ve esnafının tutum ve davranışlarının turizme etkisi

Esnafın tutum ve davranışı	N	%
Kesinlikle katılıyorum	8	2,0
Katılıyorum	113	27,6
Kararsızım	85	20,8
Katılmıyorum	123	30,1
Kesinlikle katılmıyorum	80	19,6
Toplam	409	100,0
Halkın tanımadıkları insanlara tutum ve davranışı	N	%
Kesinlikle katılıyorum	17	4,2
Katılıyorum	187	45,7
Kararsızım	79	19,3
Katılmıyorum	76	18,6
Kesinlikle katılmıyorum	50	12,2
Toplam	409	100,0

Tablo 6'ya bakıldığında esnafın müşterilere karşı tutum ve davranışlarının iyi olduğu yönündeki anket çalışması sonucunda, 123 (%30,1) kişinin katılmadığı ve (80 (%19,6) kişinin kesinlikle katılmayarak görüş belirttiği, 113 (%27,6) kişinin katıldığı, 85 (%20,8) kişinin kararsız kaldığı sonucu elde edildiğinden esnafın Kastamonu ilinde turizme yönelik olumlu bir katkısının olduğunun söylenemeyeceği değerlendirilmektedir.

Halkın tanımadıkları insanlara karşı tutum ve davranışları ile ilgili yapılan anket sonucunda ise, 187 (%45,7) kişinin bu görüşe katıldığı, 17 (%4,2) kişinin bu görüşü kesinlikle desteklediği, 76 (%18,6) kişinin katılmadığı ve 50 (%12,2) kişinin kesinlikle katılmayarak bu düşünceyi desteklediği sonucu elde edilmiş olup, halkın genel anlamda davranış ve tutumlarının iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Kastamonu ilinde turizmin çekici etkisini artıran faktörlerin dağılımı

El sanatları yönünden zengindir	N	%
Kesinlikle katılıyorum	53	13,0
Katılıyorum	244	59,7
Kararsızım	55	13,4
Katılmıyorum	34	8,3
Kesinlikle katılmıyorum	23	5,6
Toplam	409	100,0
Doğal güzellikler açısından zengindir	N	%
Kesinlikle katılıyorum	152	37,2
Katılıyorum	228	55,7
Kararsızım	11	2,7
Katılmıyorum	5	1,2
Kesinlikle katılmıyorum	13	3,2
Toplam	409	100,0
Tarihi ziyaret alanları açısından zengindir	N	%
Kesinlikle katılıyorum	142	34,7
Katılıyorum	214	52,3
Kararsızım	33	8,1
Katılmıyorum	6	1,5
Kesinlikle katılmıyorum	14	3,4
Toplam	409	100,0

Tablo 7'nin devamı

Tarihi doku korunmuştur	N	%
Kesinlikle katılıyorum	45	11,0
Katılıyorum	223	54,5
Kararsızım	68	16,6
Katılmıyorum	43	10,5
Kesinlikle katılmıyorum	30	7,3
Toplam	409	100,0

Tablo 7’de Kastamonu ilinde turizm açısından çekici etkisi olduğu düşünülen faktörler üzerinde yapılan anket sonucunda, Kastamonu ilinde katılımcıların 244 (%59,7)’ünün el sanatları yönünden zengin olduğunu belirttiği ve bunu 53 (% 13,0) kişinin kesinlikle katılarak desteklediği,

Doğal güzelliklerin turizm açısından çekici etkisi olduğu düşünülen faktörler açısından yapılan anket çalışması neticesinde, Kastamonu ilinde katılımcıların 228 (%55,7)’sinin doğal güzellikler açısından zengin olduğunu belirttiği ve bunu 152 (%37,2) kişinin kesinlikle katılarak desteklediği,

Tarihi ziyaret alanları açısından zengin olduğu düşünülen etkiler açısından yapılan anket çalışması neticesinde, Kastamonu ilinde katılımcıların 214 (%52,3)’ünün tarihi ziyaret alanları açısından Kastamonu ilinin zengin olduğunu belirttiği ve bunu 142 (%34,7) kişinin kesinlikle katılarak desteklediği,

Tarihi dokunun korunmasına yönelik faktörler açısından yapılan anket çalışması neticesinde, Kastamonu ilinde katılımcıların 223 (%54,15)’inin tarihi dokunun korunduğunu ve bunu 45 (%11,0) kişinin kesinlikle katılarak desteklediği anlaşılmış olup, katılımcıların yüksek oranda katıldıklarından ilin turizmine çekici etkisi olan faktörlerin olumlu katkı sağladığı değerlendirilmektedir.

Tablo 8. Kastamonu ilinde inanç turizminin varlığı açısından dağılımı

İnanç turizmi kapsamında ziyaret mekânları zengindir	N	%
Kesinlikle katılıyorum	120	29,3
Katılıyorum	245	59,9
Kararsızım	31	7,6
Katılmıyorum	6	1,5
Kesinlikle katılmıyorum	7	1,7
Toplam	409	100,0

Tablo 8’de katılımcılara, Kastamonu ilindeki inanç turizmi kapsamında ziyaret edilecek mekânların varlığına yönelik yapılan çalışmada, 245 (%59,9) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 120 (%29,3) kişinin bu görüşü desteklediği, 7 (%1,7) kişinin ise bu görüşü benimsemediği ve ilde genel anlamda inanç turizmi kapsamında ziyaret edilecek yerlerin oldukça fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Ankete katılanların inanç turizmi mekânlarını ziyaret etme dağılımı

Camileri ziyaret ederim	N	%
Kesinlikle katılıyorum	50	12,2
Katılıyorum	264	64,5
Kararsızım	43	10,5
Katılmıyorum	47	11,5
Kesinlikle katılmıyorum	5	1,2
Toplam	409	100,0
Türbeleri ziyaret ederim	N	%
Kesinlikle katılıyorum	35	8,6
Katılıyorum	232	56,7
Kararsızım	53	13,0
Katılmıyorum	77	18,8
Kesinlikle katılmıyorum	12	2,9
Toplam	409	100,0
Farklı dinlerin ibadethanelerini ziyaret ederim	N	%
Kesinlikle katılıyorum	19	4,6
Katılıyorum	136	33,3
Kararsızım	60	14,7
Katılmıyorum	125	30,6
Kesinlikle katılmıyorum	69	16,9
Toplam	409	100,0

Tablo 9'un devamı

İnanç önderlerinin mezarlarını ziyaret ederim	N	%
Kesinlikle katılıyorum	47	11,5
Katılıyorum	196	47,9
Kararsızım	78	19,1
Katılmıyorum	72	17,6
Kesinlikle katılmıyorum	16	3,9
Toplam	409	100,0

Tablo 9'da, inanç turizmi kapsamında, gidilen yerlerde camileri ziyaret etme durumunu değerlendirmeye yönelik yapılan anket çalışması neticesinde, 264 (%64,5) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 50 (%12,2) kişinin bu görüşü desteklediği, 47 (%11,5) kişinin ise bu görüşe katılmadığı 5 (%1,2) kişinin katılmayanları destekledikleri ve 43 (%10,5) kişinin kararsız kaldığı görülmüştür.

Türbeleri ziyaret etme ile ilgili yapılan anket çalışmasında, 232 (%56,7) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 35 (%8,6) kişinin bu görüşü desteklediği, 77 (%18,8) kişinin ise bu görüşe katılmadığı 12 (%2,9) kişinin katılmayanları destekledikleri ve 53 (%13) kişinin kararsız kaldığı görülmüştür.

Farklı dinlerin ibadethanelerini ziyaret etme ile ilgili yapılan anket çalışmasında, 136 (%33,3) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 19 (% 4,6) kişinin bu görüşü desteklediği, 125 (%30,6) kişinin ise bu görüşe katılmadığı 69 (%16,9) kişinin katılmayanları destekledikleri ve 60 (%14,7) kişinin kararsız kaldığı görülmüştür.

İnanç önderlerinin mezarlarını ziyaret etme ile ilgili yapılan anket çalışmasında, 196 (%47,9) kişinin bu görüşe katıldıkları ve 47 (% 11,5) kişinin bu görüşü desteklediği, 72 (%17,6) kişinin ise bu görüşe katılmadığı 16 (%3,9) kişinin katılmayanları destekledikleri ve 78 (%19,1) kişinin kararsız kaldığı görülmüştür.

İnanç turizmi kapsamında ziyaret edilen mekânlar açısından, cami, türbe ve inanç önderlerinin mezarlarını ziyaret etme oranının oldukça yüksek olduğu, farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyaret etme oranının ise çok baskın olmadığı ve ortalama bir seviyede olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 10. Kastamonu ilinde inanç turizmi kapsamında akla ilk gelen Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'yi düşünenlerin dağılımı

Kastamonu denildiğinde inanç turizmi açısından akla ilk gelen Hz.Pir Şeyh Şaban-ı Veli dir	N	%
Kesinlikle katılıyorum	301	73,6
Katılıyorum	94	23,0
Kararsızım	8	2,0
Katılmıyorum	6	1,5
Kesinlikle katılmıyorum	0	0
Toplam	409	100,0

Tablo 10'da Kastamonu ilinde inanç turizmi kapsamında akla ilk gelen Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli ile ilgili yapılan anket çalışmasında, 301 (%73,6) kişinin bu görüşe kesinlikle katıldıkları, 94 (% 23) kişinin yine bu görüşe katıldığı, 6 (%1,5) kişinin ise bu görüşe katılmadığı görülmüştür. Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin Kastamonu'da inanç turizminde önde gelen en önemli ziyaret merkezi olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 11. Cinsiyete göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi

	Dindar - Muhafazakâr	Milliyetçi - Muhafazakâr	Sosyal Demokrat	Sosyalist	Liberal Demokrat	Diğer	Toplam	
Cinsiyet	Erkek	46 11,2%	132 32,3%	40 9,8%	4 1,0%	6 1,5%	15 3,7%	243 59,4%
	Kadın	36 8,8%	81 19,8%	22 5,4%	13 3,2%	6 1,5%	8 2,0%	166 40,6%
	Toplam	82 20,0%	213 52,1%	62 15,2%	17 4,2%	12 2,9%	23 5,6%	409 100,0%
Ki Kare Değeri	0,043							

Tablo 11'de görüldüğü gibi cinsiyet ile kendini tanımlama arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Bunlardan 132 (% 32,3)' si erkek, 81 (%19,8)'i kadındır. Toplamda diğerlerine bakıldığında, 82 (%20)'si dindar-muhafazakâr, 62 (%15,2)'si sosyal demokrat, 17 (%4,2) kişi sosyalist, 12 (%2,9) kişi liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımlayan katılımcıların daha çok olduğu görülmüştür.

Tablo 12. Yaşa göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi

	Dindar - Muhafazakâr	Milliyetçi - Muhafazakâr	Sosyal Demokrat	Sosyalist	Liberal Demokrat	Diğer	Toplam	
Yaş Aralığı	15-24	9 2,2%	44 10,8%	7 1,7%	6 1,5%	6 1,5%	4 1,0%	76 18,6%
	25-34	17 4,2%	64 15,6%	5 1,2%	3 0,7%	1 0,2%	7 1,7%	97 23,7%
	35-44	14 3,4%	42 10,3%	19 4,6%	0 0,0%	0 0,0%	6 1,5%	81 19,8%
	45-54	16 3,9%	37 9,0%	9 2,2%	3 0,7%	3 0,7%	2 0,5%	70 17,1%
	55 ve üzeri	26 6,4%	26 6,4%	22 5,4%	5 1,2%	2 0,5%	4 1,0%	85 20,8%
	Toplam	82 20,0%	213 52,1%	62 15,2%	17 4,2%	12 2,9%	23 5,6%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,000						

Tablo 12 incelendiğinde yaş ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 44 (%10,8) kişinin 15-24 yaş grubu, 64 (%15,6) kişinin 25-34 yaş grubu, 42 (% 10,3) kişinin 35-44 yaş grubu, 37 (%9.0) kişinin 45-54 yaş grubu 26 (% 6,4) kişinin 55 ve üzeri yaş grubu aralığında olduğu görülmüştür. Katılımcıların anket sonuçları neticesinde sırasıyla, 213 (%52,1) kişi milliyetçi-muhafazakâr, 82 (%20.0) kişinin dindar-muhafazakâr, 62 (%15,2) kişinin sosyal-demokrat, 17 (%4,2) kişinin sosyalist, 12 (%2,9) kişinin liberal-demokrat, 23 (%5,6) kişinin diğer olarak kendilerini tanımladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Medeni duruma göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi

	Dindar - Muhafazakâr	Milliyetçi - Muhafazakâr	Sosyal Demokrat	Sosyalist	Liberal Demokrat	Diğer	Toplam	
Medeni Durum	Evli	61 14,9%	124 30,3%	46 11,2%	10 2,4%	6 1,5%	15 3,7%	262 64,1%
	Bekâr	21 5,1%	89 21,8%	16 3,9%	7 1,7%	6 1,5%	8 2,0%	147 35,9%
	Toplam	82 20,0%	213 52,1%	62 15,2%	17 4,2%	12 2,9%	23 5,6%	409 100%
Ki Kare Değeri	0,052							

Tablo 13'e bakıldığında evli olan 124 (%30,3) kişi ile bekâr olan 89 (%21,8) kişi olmak üzere toplamda 213 (%52,1) kişinin kendini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımladıkları görülmüştür. Medeni durum ile kendini tanımlama arasında anlamlı

farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Medeni duruma göre milliyetçi-muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlar diğer tanımlamalara göre oldukça yüksek bir görünüm izlemiştir.

Tablo 14. Eğitim duruma göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi

	Dindar - Muhafazakâr	Milliyetçi - Muhafazakâr	Sosyal Demokrat	Sosyalist	Liberal Demokrat	Diğer	Toplam	
Eğitim Durumu	Okula gitmemiş	1 0,2%	3 0,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 1,0%	
	İlkokul mezunu	22 5,4%	30 7,3%	9 2,2%	1 0,2%	5 1,2%	67 16,4%	
	Ortaokul/Lise Mezunu	23 5,6%	62 15,2%	28 6,8%	12 2,9%	6 1,5%	137 33,5%	
	Üniversite Mezunu	35 8,6%	115 28,1%	23 5,6%	4 1,0%	1 0,2%	190 46,5%	
	Y.Lisans/ Doktora	1 0,2%	3 0,7%	2 0,5%	0 0,0%	0 0,0%	5 1,2%	11 2,7%
	Toplam	82 20,0%	213 52,1%	62 15,2%	17 4,2%	12 2,9%	23 5,6	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,000						

Tablo 14 incelendiğinde eğitim ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). 115 (%28,1) kişinin üniversite mezunu, 62 (%15,2) kişinin ortaokul/lise mezunu, 30 (% 7,3) kişinin ilkokul mezunu olmak üzere toplamda 213 (%52,1) kişinin eğitim durumuna göre kendini milliyetçi-muhafazakâr grubu olarak tanımlayanlardan olduğu ve diğer kendini tanımlayan dindar-muhafazakâr, sosyal demokrat, sosyalist ve liberal demokratlara göre artan bir oranda kendini gösterdiği anlaşılmıştır.

Tablo 15. Meslek gruplarına göre kendini tanımlamaya ilişkin farkındalık analizi

	Dindar - Muhafazakâr	Milliyetçi - Muhafazakâr	Sosyal Demokrat	Sosyalist	Liberal Demokrat	Diğer	Toplam	
Meslek	Öğrenci	7 1,7%	32 7,8%	4 1,0%	3 0,7%	6 1,5%	2 0,5%	54 13,2%
	Çiftçi	7 1,7%	16 3,9%	3 0,7%	1 0,2%	1 0,2%	0 0,0%	28 6,8%
	Emekli	14 3,4%	28 6,8%	20 4,9%	8 2,0%	2 0,5%	4 1,0%	76 18,6%
	Kamu Çalışanı	28 6,8%	85 20,8%	21 5,1%	1 0,2%	2 0,5%	7 1,7%	144 35,2%
	Özel Sektör Çalışanı	10 2,4%	37 9,0%	14 3,4%	1 0,2%	1 0,2%	9 2,2%	72 17,6%
	Esnaf	3 0,7%	7 1,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 0,2%	11 2,7%
	İşsiz	13 3,2%	8 2,0%	0 0,0%	3 0,7%	0 0,0%	0 0,0%	24 5,9%
	Toplam	82 20,0%	213 52,1%	62 15,2%	17 4,2%	12 2,9%	23 5,6%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,000						

Tablo 15’te, kamu çalışanlarından 85 (%20,8) kişinin, özel sektör çalışanından 37 (%9,0) kişinin, öğrencilerden 32 (%7,8) kişinin, emekli olanlardan 28 (%6,8) kişinin, çiftçi olanlardan 16 (%3,9) kişinin, işsiz olduğunu söyleyenlerden 8 (%2,0) kişinin, esnaf olanlardan 7 (%1,7) kişinin olmak üzere toplamda 213 (%52,1) kişinin kendilerini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımladıkları anlaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre, meslek grupları ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Tablo 16. Kastamonu ili tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
2 500 TL ve altı	19 4,6%	15 3,7%	3 0,7%	0 0,0%	2 0,5%	39 9,5%
2 500-4 000	13 3,2%	55 13,4%	4 1,0%	0 0,0%	3 0,7%	75 18,3%
4 000-6 000	61 14,9%	80 19,6%	25 6,1%	3 0,7%	6 1,5%	175 42,8%
6 000-8 000	29 7,1%	28 6,8%	1 0,2%	0 0,0%	0 0,0%	58 14,2%
8 000 ve üzeri	20 4,9%	36 8,8%	0 0,0%	3 0,7%	3 0,7%	62 15,2%
Toplam	142 34,7%	214 52,3%	33 8,1%	6 1,5%	14 3,4%	409 100,0%
Ki Kare Değeri	0,000					

Tablo 16’da Kastamonu ili tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre anlamlılık oluşturduğu görülmüştür ($p<0,05$). Gelir düzeyi 4.000-6.000 olan toplam 175 (%42,8) kişiden 80 (%19,6) kişinin Kastamonu ilinde bulunan tarihi yerlerin zengin olduğu görüşüne katıldığı ve 61 (%14,9) kişinin de bunu desteklediği görülmüştür. Gelir düzeyi 2.500 ve altı olan toplam 39 (%9,5) kişiden 15 (%3,7) kişinin Kastamonu ilinde bulunan tarihi yerlerin zengin olduğu görüşüne katıldığı ve 19 (%4,6) kişinin de bunu desteklediği görülmüştür. Gelir düzeyinin farklı olmasının tarihi ziyaretler açısından olumsuz bir etkisi görülmemektedir.

Tablo 17. Kastamonu ili el sanatları yönünden zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi

Gelir Düzeyi	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
	2 500 TL ve altı	3 0,7%	12 2,9%	15 3,7%	9 2,2%	0 0,0%
2 500-4 000	6 1,5%	58 14,2%	5 1,2%	1 0,2%	5 1,2%	75 18,3%
4 000-6 000	20 4,9%	106 25,9%	17 4,2%	17 4,2%	15 3,7%	175 42,8%
6 000-8 000	7 1,7%	38 9,3%	10 2,4%	3 0,7%	0 0,0%	58 14,2%
8 000 ve üzeri	17 4,2%	30 7,3%	8 2,0%	4 1,0%	3 0,7%	62 15,2%
Toplam	53 13,0%	244 59,7%	55 13,4%	34 8,3%	23 5,6%	409 100,0%
Ki Kare Değeri			0,000			

Tablo 17 incelendiğinde Kastamonu ili el sanatları yönünden zengindir sorusunun gelir durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Gelir düzeyi 4.000-6.000 olan toplam 175 (%42,8) kişiden 106 (%25,9) kişinin gelir düzeyi ile ilin el sanatları yönünden zengin olduğu görüşüne katıldığı ve 20 (%4,9) kişinin de bu görüşü desteklediği görülmüştür.

Tablo 18. Kastamonu ilinin tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre farklılık analizi

Gelir Düzeyi	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
	2 500 TL ve altı	19 4,6%	15 3,7%	3 0,7%	0 0,0%	2 0,5%
2 500-4 000	13 3,2%	55 13,4%	4 1,0%	0 0,0%	3 0,7%	75 18,3%
4 000-6 000	61 14,9%	80 19,6%	25 6,1%	3 0,7%	6 1,5%	175 42,8%
6 000-8 000	29 7,1%	28 6,8%	1 0,2%	0 0,0%	0 0,0%	58 14,2%
8 000 ve üzeri	20 4,9%	36 8,8%	0 0,0%	3 0,7%	3 0,7%	62 15,2%
Toplam	142 34,7%	214 52,3%	33 8,1%	6 1,5%	14 3,4%	409 100,0%
Ki Kare Değeri			0,000			

Tablo 18'e bakıldığında, Kastamonu ilinin tarihi ziyaret alanları açısından zengindir sorusunun gelir durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Gelir düzeyi 4.000-6.000 olan toplam 175 (%42,8) kişiden 80 (%19,6) kişinin gelir düzeyi ile Kastamonu ilinin el sanatları yönünden zengin olduğu görüşüne katıldığı ve 55 (%13,4) kişinin de bu görüşü desteklediği görülmüştür.

Tablo 19. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilginin varlığı sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi

		Evet	Hayır	Toplam
Kaç yıldır Kastamonu'dasınız?	Doğma Büyüme	28 6,8%	16 3,9%	44 10,8%
	1-4 Yıl	97 23,7%	63 15,4%	160 39,1%
	5-8 Yıl	64 15,6%	18 4,4%	82 20,0%
	8-12 Yıl	40 9,8%	19 4,6%	59 14,4%
	13 Yıl ve üstü	47 11,5%	17 4,2%	64 15,6%
	Toplam	276 67,5%	133 32,5%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,063		

Tablo 19 incelendiğinde Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilginin varlığı sorusunun Kastamonu ilinde ikamet etme süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p < 0,05$). Kastamonu ilinde 1-4 yıl arasında ikamet eden 160 (%39,1) kişiden 97 (%23,7) kişinin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilgi sahibi olduğu, 63 (%15,4) kişinin ise bilgisi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların tamamına bakıldığında 276 (%67,5) kişinin hayatına ilişkin bilgisi olduğu, 133 (%32,5) kişinin bilgisi olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 20. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerini bilirim sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi

		Evet	Hayır	Toplam
Kaç yıldır Kastamonu'dasınız?	Doğma Büyüme	41 10,0%	3 0,7%	44 10,8%
	1-4 Yıl	137 33,5%	23 5,6%	160 39,1%
	5-8 Yıl	80 19,6%	2 0,5%	82 20,0%
	8-12 Yıl	55 13,4%	4 1,0%	59 14,4%
	13 Yıl ve üstü	61 14,9%	3 0,7%	64 15,6%
	Toplam	374 91,4%	35 8,6%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,014		

Tablo 20'ye bakıldığında, Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerini bilirim sorusunun Kastamonu ilinde ikamet etme süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Kastamonu ilinde 1-4 yıl arasında ikamet eden 160 (%39,1) kişiden 137 (%33,5) kişinin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerine ilişkin bilgi sahibi olduğu, 23 (%5,6) kişinin ise bilgisi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların tamamına bakıldığında 374 (%91,4) kişinin türbenin yerine ilişkin bilgisi olduğu, 35 (%8,6) kişinin bilgisi olmadığı, Kastamonu ilinde Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerinin genel anlamda bilindiği anlaşılmıştır.

Tablo 21. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinde bulunan asa suyuna ilişkin bilginin vardır sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi

		Evet	Hayır	Toplam
Kaç yıldır Kastamonu'dasınız?	Doğma Büyüme	36 8,8%	8 2,0%	44 10,8%
	1-4 Yıl	106 25,9%	54 13,2%	160 39,1%
	5-8 Yıl	64 15,6%	18 4,4%	82 20,0%
	8-12 Yıl	51 12,5%	8 2,0%	59 14,4%
	13 Yıl ve üstü	50 12,2%	14 3,4%	64 15,6%
	Toplam	307 75,1%	102 24,9%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri			0,014

Tablo 21'e bakıldığında, Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesinde bulunan asa suyuna ilişkin bilginin vardır sorusunun Kastamonu ilinde ikamet etme süresine göre anlamlı değişiklik gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Kastamonu ilinde 1-4 yıl arasında ikamet eden 160 (%39,1) kişiden 106 (%25,9) kişinin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesinde bulunan asa suyu ile ilgili bilgi sahibi olduğu, 54 (%13,2) kişinin ise bilgisi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların tamamına bakıldığında 307 (%75,1) kişinin türbede bulunan asa suyu ile ilgili bilgi sahibi olduğu, 102 (%24,9) kişinin bilgisi olmadığı anlaşılmıştır.

Kastamonu ilinde Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinde bulunan asa suyu ile ilgili yapılan anket çalışmasında katılımcıların genel anlamda asa suyu ile ilgili bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 22. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesi içerisinde bulunan konakları gezdiniz mi sorusunun Kastamonu ilinde ikamet edilen süreye göre farklılık analizi

		Evet	Hayır	Toplam
Kaç yıldır Kastamonu'dasınız?	Doğma Büyüme	29 7,1%	15 3,7%	44 10,8%
	1-4 Yıl	94 23,0%	66 16,1%	160 39,1%
	5-8 Yıl	75 18,3%	7 1,7%	82 20,0%
	8-12 Yıl	41 10,0%	18 4,4%	59 14,4%
	13 Yıl ve üstü	49 12,0%	15 3,7%	64 15,6%
	Toplam	288 70,4%	121 29,6%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri		0,000	

Tablo 22'e bakıldığında, Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesi külliyesinde bulunan konaklara ilişkin bilgim vardır sorusunun Kastamonu ilinde ikamet etme süresine göre anlamlı değişiklik gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Kastamonu ilinde 1-4 yıl arasında ikamet eden 160 (%39,1) kişiden 94 (%23,0) kişinin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesinde bulunan konaklarla ilgili bilgi sahibi olduğu, 66 (%16,1) kişinin ise bilgisi olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların tamamına bakıldığında 288 (%70,4) kişinin külliye de bulunan konaklar ile ilgili bilgi sahibi olduğu, 121 (%29,6) kişinin bilgisi olmadığı görülmüştür. Kastamonu ilinde Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli külliyesinde bulunan konaklar ile ilgili yapılan anket çalışmasında katılımcıların genel anlamda külliye de bulunan konaklar ile ilgili bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 23. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesine ne sıklıkla gidersiniz sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Hiç Gitmem	Giderim	Ara Sıra Giderim	Sık Sık Giderim	Önemli Günlerde Giderim	Toplam
Dindar-Muhafazakâr	9 2,2%	17 4,2%	38 9,3%	11 2,7%	7 1,7%	82 20,0%
Milliyetçi-Muhafazakâr	30 7,3%	27 6,6%	108 26,4%	16 3,9%	32 7,8%	213 52,1%
Sosyal Demokrat	9 2,2%	10 2,4%	29 7,1%	0 0,0%	14 3,4%	62 15,2%
Sosyalist	2 0,5%	11 2,7%	1 0,2%	3 0,7%	0 0,0%	17 4,2%
Liberal Demokrat	4 1,0%	0 0,0%	8 2,0%	0 0,0%	0 0,0%	12 2,9%
Diğer	2 0,5%	1 0,2%	20 4,9%	0 0,0%	0 0,0%	23 5,6%
Toplam	56 13,7%	66 16,1%	204 49,9%	30 7,3%	53 13,0%	409 100,0%
Ki Kare Değeri	0,000					

Tablo 23 incelendiğinde Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesini ziyaret ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 108 (%26,4) kişinin ara sıra türbeye gittiği, 30 (%7,3) kişinin hiç gitmediği görülmüştür.

Katılımcıların 82 (%20)'si kendini dindar-muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 38 (%9,3) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 9 (%2,2) kişinin türbe ziyaretine hiç gitmediği anlaşılmıştır.

Katılımcıların 62 (%15,2)'si kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan, 29 (%7,1) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 9 (%2,2) kişinin türbe ziyaretine hiç gitmediği, 14 (%3,4) kişinin önemli günlerde gittiği gözlenmiştir.

Katılımcıların 17 (%4,2)'si kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 11 (%2,7) kişinin gittiği, 1 (%0,2) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 2 (%0,5) kişinin hiç gitmediği anlaşılmıştır.

Katılımcıların 12 (%2,9) kişi kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 8 (%2,0) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 4 (%1,0) kişinin hiç gitmediği gözlenmiştir.

Katılımcıların tamamına bakıldığında Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesinin genel olarak ziyaret edildiği değerlendirilmiştir.

Tablo 24. Camileri ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Dindar- Muhafazakâr	25 6,1%	51 12,5%	4 1,0%	2 0,5%	0 0,0%	82 20,0%
Milliyetçi- Muhafazakâr	22 5,4%	165 40,3%	22 5,4%	4 1,0%	0 0,0%	213 52,1%
Sosyal Demokrat	0 0,0%	19 4,6%	16 3,9%	22 5,4%	5 1,2%	62 15,2%
Sosyalist	0 0,0%	4 1,0%	0 0,0%	13 3,2%	0 0,0%	17 4,2%
Liberal Demokrat	0 0,0%	6 1,5%	0 0,0%	6 1,5%	0 0,0%	12 2,9%
Diğer	3 0,7%	19 4,6%	1 0,2%	0 0,0%	0 0,0%	23 5,6%
Toplam	50 12,2%	264 64,5%	43 10,5%	47 11,5%	5 1,2%	409 100,0%
Ki Kare Değeri	0,000					

Tablo 24 incelendiğinde camilere ziyaret ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 165 (%40,3) kişinin cami ziyaretine gittiği ve 22 (%5,4) kişinin bu görüşe destek verdiği görülmüştür.

Katılımcıların 82 (%20)'si kendini dindar muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 51 (%12,5) kişinin cami ziyaretine gittiği ve 25 (%6,1) kişinin bu görüşe destek verdiği anlaşılmıştır.

Katılımcıların 62 (%15,2)'si kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan, 22 (%5,4) kişinin cami ziyaretine gitmediği ve 5 (%1,2) kişinin bu görüşü desteklediği gözlenmiştir.

Katılımcıların 17 (%4,2)'si kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 13 (%3,2) kişinin cami ziyaretine gitmediği ancak 4 (%1,0) kişinin bu görüşü desteklemediği anlaşılmıştır.

Katılımcıların 12 (%2,9)'si kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 6 (%1,5) kişinin cami ziyaretine gittiği, 6 (%1,5) kişinin ise bu görüşe katılmadığı gözlenmiştir.

Katılımcıların tamamına bakıldığında ise camilerin genel olarak ziyaret edildiği ve bu görüşü 264 (%64,5) kişi ile destekledikleri görülmüştür.

Tablo 25. Türbeleri ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
Dindar-Muhafazakâr	19 4,6%	49 12,0%	4 1,0%	7 1,7%	3 0,7%	82 20,0%
Milliyetçi-Muhafazakâr	16 3,9%	135 33,0%	32 7,8%	27 6,6%	3 0,7%	213 52,1%
Sosyal Demokrat	0 0,0%	16 3,9%	13 3,2%	29 7,1%	4 1,0%	62 15,2%
Sosyalist	0 0,0%	7 1,7%	0 0,0%	10 2,4%	0 0,0%	17 4,2%
Liberal Demokrat	0 0,0%	6 1,5%	2 0,5%	4 1,0%	0 0,0%	12 2,9%
Diğer	0 0,0%	19 4,6%	2 0,5%	0 0,0%	2 0,5%	23 5,6%
Toplam	35 8,6%	232 56,7%	53 13,0%	77 18,8%	12 2,9%	409 100,0%
Ki Kare Değeri	0,000					

Tablo 25 incelendiğinde türbelere ziyaret ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p < 0,05$). Katılımcılarından 213 (%52,1) kişi kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan 135 (%33,0) kişinin türbe ziyaretlerine ettiği ve 16 (%3,9) kişinin bu görüşe destek verdiği görülmüştür.

Katılımcılarından 82 (% 20) kişi kendini dindar-muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 49 (%12,0) kişinin türbe ziyaretine gittiği ve 19 (%4,6) kişinin bu görüşe destek verdiği gözlenmiştir.

Katılımcılarından 62 (%15,2) kişi kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan 29 (%7,1) kişinin türbe ziyaretine gitmediği ve 4 (%1,0) kişinin bu görüşü desteklediği anlaşılmıştır.

Katılımcılarından 17 (%4,2) kişi kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 10 (%2,4) kişinin türbe ziyaretine gitmediği ancak 7 (%1,7) kişinin bu görüşü desteklemediği anlaşılmaktadır.

Katılımcılarından 12 (%2,9) kişi kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 6 (%1,5) kişinin türbe ziyaretine gittiği, 4 (%1,0) kişinin bu görüşe katılmadığı görülmüştür.

Ankete katılanların tamamına bakıldığında ise türbelerin genel olarak ziyaret edildiği ve bu görüşü 232 (56,7) kişi ile destekledikleri görülmüştür.

Tablo 26. Farklı dinlerin ibadethanelerini ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Kesinlikle Katılıyorum		Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam
	Katılıyorum	Katılmıyorum			Katılıyorum	Katılmıyorum	
Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Dindar-	6	37	6	24	9	82
	Muhafazakâr	1,5%	9,0%	1,5%	5,9%	2,2%	20,0%
	Milliyetçi-	9	68	42	66	28	213
	Muhafazakâr	2,2%	16,6%	10,3%	16,1%	6,8%	52,1%
	Sosyal	0	15	4	21	22	62
	Demokrat	0,0%	3,7%	1,0%	5,1%	5,4%	15,2%
	Sosyalist	0	4	3	10	0	17
		0,0%	1,0%	0,7%	2,4%	0,0%	4,2%
	Liberal	2	6	2	2	0	12
	Demokrat	0,5%	1,5%	0,5%	0,5%	0,0%	2,9%
	Diğer	2	6	3	2	10	23
	0,5%	1,5%	0,7%	0,5%	2,4%	5,6%	
Toplam	19	136	60	125	69	409	
	4,6%	33,3%	14,7%	30,6%	16,9%	100,0%	
Ki Kare Değeri	0,000						

Tablo 26 incelendiğinde farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyaret ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan 68 (%16,6) kişinin farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyaret ettiği ve 66 (%16,1) kişinin bu görüşe destek vermediği görülmüştür.

Katılımcıların 82 (% 20)'si kendini dindar muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 37 (%9,0) kişinin farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyarete gittiği ve 24 (%5,9) kişinin bu görüşe destek vermediği anlaşılmıştır.

Katılımcıların 62 (%15,2)'si kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan 15 (%3,7) kişinin farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyarete ettiği ve 22 (%5,4) kişinin bu görüşü desteklemediği görülmüştür.

Katılımcıların 17 (%4,2)'si kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 10 (%2,4) kişinin farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyarete gitmediği ancak 4 (%1,0) kişinin bu görüşü desteklemediği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların 12 (%2,9)'si kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 6 (%1,5) kişinin farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyarete gittiği, 2 (%0,5) kişinin bu görüşe katılmadığı anlaşılmıştır.

Ankete katılanların tamamına bakıldığında ise farklı dinlere ait ibadethaneleri ziyaret etme oranının ise çok baskın olmadığı ve ortalama bir seviyede olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 27. İnanç önderlerinin mezarlarını ziyaret ederim sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Kesinlikle Katılıyorum		Kararsızım	Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam
	Katılıyorum	Katılmıyorum		Katılıyorum	Katılmıyorum	
Dindar-Muhafazakâr	10 2,4%	48 11,7%	3 0,7%	17 4,2%	4 1,0%	82 20,0%
Milliyetçi-Muhafazakâr	19 4,6%	110 26,9%	50 12,2%	31 7,6%	3 0,7%	213 52,1%
Sosyal Demokrat	6 1,5%	19 4,6%	16 3,9%	17 4,2%	4 1,0%	62 15,2%
Sosyalist	7 1,7%	3 0,7%	5 1,2%	2 0,5%	0 0,0%	17 4,2%
Liberal Demokrat	0 0,0%	7 1,7%	1 0,2%	4 1,0%	0 0,0%	12 2,9%
Diğer	5 1,2%	9 2,2%	3 0,7%	1 0,2%	5 1,2%	23 5,6%
Toplam	47 11,5%	196 47,9%	78 19,1%	72 17,6%	16 3,9%	409 100,0%
Ki Kare Değeri						0,000

Tablo 27 incelendiğinde inanç önderlerinin mezarlarını ziyaret ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p<0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1) kişi kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan 110 (%26,9) kişinin inanç önderlerinin mezarlarını ziyarete gittiği ve 19 (%4,6) kişinin bu görüşe destek verdiği, Katılımcıların 82 (% 20) kişisi kendini dindar muhafazakâr olarak tanımladığı, kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 48 (%11,7) kişinin inanç önderlerinin mezarlarını ziyarete gittiği ve 10 (%2,4) kişinin bu görüşe destek verdiği, katılımcıların 62 (%15,2) kişi kendini sosyal demokrat olarak tanımladığı, kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan, 19 (%4,6) kişinin inanç önderlerinin mezarlarını ziyarete gittiği ve 17 (%4,2) kişinin bu görüşü desteklemediği görülmüştür.

Katılımcıların 17 (%4,2) kişisi kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 7 (%1,7) kişinin inanç önderlerinin mezarlarını ziyarete gittiği ancak 2 (%0,5) kişinin bu görüşü desteklemediği, katılımcılardan 12 (%2,9) kişinin kendini liberal demokrat olarak tanımladığı, kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 7 (%1,7) kişinin inanç önderlerinin mezarlarını ziyarete gittiği, 4 (%1,0) kişinin bu görüşe katılmadığı görülmüş olup, ankete katılanların tamamına bakıldığında inanç önderlerinin mezarlarının genel olarak ziyaret edildiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 28. Asa suyundan içtiniz mi sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Evete	Hayır	Toplam	
Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Dindar-Muhafazakâr	80 19,6%	2 0,5%	82 20,0%
	Milliyetçi-Muhafazakâr	181 44,3%	32 7,8%	213 52,1%
	Sosyal Demokrat	41 10,0%	21 5,1%	62 15,2%
	Sosyalist	4 1,0%	13 3,2%	17 4,2%
	Liberal Demokrat	6 1,5%	6 1,5%	12 2,9%
	Diğer	19 4,6%	4 1,0%	23 5,6%
	Toplam	331 80,9%	78 19,1%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri		0,000	

Tablo 28 incelendiğinde asa suyu içtiniz mi sorusu ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 181 (%44,3) kişinin asa suyundan içtiği ve 32 (%7,8) kişinin içmediği,

Katılımcıların 82 (% 20)'si kendini dindar muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 80 (%19,6) kişinin asa suyundan içtiği, 2 (% 0,5) kişinin içmediği,

Katılımcıların 62 (% 15,2)'si kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan 41 (%10,0) kişinin asa suyundan içtiği, 21 (% 5,1) kişinin içmediği,

Katılımcıların 17 (% 4,2)'si kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 4 (%1,0) kişinin asa suyundan içtiği, 13 (% 3,2) kişinin içmediği,

Katılımcıların 12 (% 2,9)'si kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 6 (%1,5) kişinin asa suyundan içtiği, 6 (% 1,5) kişinin içmediği gözlenmiş olup, Asa suyundan içenlerin daha çok milliyetçi-muhafazakâr, dindar muhafazakâr ağırlıklı olduğu, sosyal demokrat olarak tanımlayanlarında kısmen içtiği ancak diğer tanımlama yapan grupların çok fazla ilgi göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 29. Asa suyunun şifalı olduğuna inanıyor musunuz sorusunun kendinizi tanımlamanıza göre farklılık analizi

	Evet	Hayır	Toplam	
Kendinizi nasıl tanımlarsınız?	Dindar-Muhafazakâr	62 15,2%	20 4,9%	82 20,0%
	Milliyetçi-Muhafazakâr	119 29,1%	94 23,0%	213 52,1%
	Sosyal Demokrat	26 6,4%	36 8,8%	62 15,2%
	Sosyalist	4 1,0%	13 3,2%	17 4,2%
	Liberal Demokrat	3 0,7%	9 2,2%	12 2,9%
	Diğer	17 4,2%	6 1,5%	23 5,6%
	Toplam	231 56,5%	178 43,5%	409 100,0%
	Ki Kare Değeri	0,000		

Tablo 29 incelendiğinde asa suyunun şifalı olduğuna inanma ile kendini tanımlama arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu anlaşılmıştır ($p < 0,05$). Katılımcıların 213 (% 52,1)'ü kendini milliyetçi muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi Muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 119 (% 29,1) kişinin asa suyunun şifalı olduğuna inandığı, 94 (% 23,0) kişinin inanmadığı,

Katılımcıların 82 (% 20)'si kendini dindar muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 62 (% 15,2) kişinin asa suyunun şifalı olduğuna inandığı, 20 (% 4,9) kişinin inanmadığı,

Katılımcıların 62 (% 15,2)'si kendini sosyal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan 26 (% 6,4) kişinin asa suyunun şifalı olduğuna inandığı, 36 (% 8,8) kişinin inanmadığı,

Katılımcıların 17 (% 4,2)'si kendini sosyalist olarak tanımlamıştır. Kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 4 (%1,0) kişinin asa suyunun şifalı olduğuna inandığı, 13 (% 3,2) kişinin inanmadığı,

Katılımcıların 12 (% 2,9)'si kendini liberal demokrat olarak tanımlamıştır. Kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 3 (% 0,7) kişinin asa suyunun şifalı olduğuna

inandığı, 9 (% 2,2) kişinin inanmadığı gözlenmiş olup, asa suyunun şifalı olduğuna kendini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanların daha çok inandıkları, milliyetçi muhafazakâr olanların ortalamanın az üzerinde bir oranla inandıkları, ancak diğer tanımlama yapan grupların ise, asa suyunun şifalı olduğuna inanmayan oranın daha baskın olduğu gözlenmiştir.

VI. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Genel olarak insanların turistik amaçlı ziyaret yapmalarının çok farklı sebepleri olmakla birlikte bu ziyaretlerin en önemlilerinden biri de inanç duygusunun olmasıdır. Kişiler farklı görüş ve dine tabi olarak inançlarının gerekliliklerini yapmak için kendilerini ve iç dünyalarını iyi hissettikleri inanç mekânlarına ziyarette bulunmak ya da seyahat etmek istegindedirler. Turizm çeşitliliklerini göz önünde bulundurarak bir alternatif turizm olan inanç turizminin alanının dar olduğu söylemek doğru olacaktır.

Kastamonu ili tarihi dokusu, doğal zenginlikleri, el sanatları, kültürel yapısı ile ülke turizmine katkı sağlayacak potansiyele sahiptir. Özellikle inanç turizmine yönelik mekânlar yönünden zengin olması nedeni ile inanç turizminin Kastamonu ilindeki çekici etkisi artmaktadır. İl de beklenen turizm potansiyeli tam anlamıyla gerçekleşmediği değerlendirildiğinden inanç turizminin gelişimine yönelik olarak ilde etkili ulusal ve uluslararası alanda tanıtım faaliyetleri ile gereken yatırım faaliyetlerinin yapılması gereklidir.

Yerli ve yabancı turistler tarafından Kastamonu ilinde ziyaret edilen inanç merkezlerinin tanınırlığını artırmak, turizme daha etkin bir şekilde kazandırmak ve ilin sosyal-ekonomik düzeyine katkı sağlamak amacıyla bu inanç mekânlarının tarihi dokuya zarar vermeden restore edilerek gün yüzüne çıkarılması faydalı olacaktır. Aynı zamanda ildeki tarihi yapıların ön plana çıkartılması, ulaşımda kolaylıklar sağlanması, kentin temizliğine önem verilmesi, farklı damak tatlarına ait mekânların hatta turizm mekânlarına yönlendirme tabelalarının bulunması, halkın tutum ve davranışlarının olumlu katkılar sağlayıcı olması alternatif turizmin önünü açabilecek etkenlerden bazılarıdır.

Kastamonu da ikamet eden ya da turizm amaçlı gelen ziyaretçilerin manevi duygularını ve iç dünyalarındaki isteklerini gerçekleştirme adına dini ziyaret yaptıkları inanç turizmi mekânlarının (cami, türbe, mezar, külliye) ilde varlığını güçlü bir şekilde hissettirdiği bilinmektedir. Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi bunlardan en önemli, manevi etkisi güçlü ve en çok bilinenidir. İlde var olan inanç turizminin güzel iklimini

öncelikli olarak ilde yaşayan halkın farkında olması inanç turizminin gelişmesine katkı sağlayacak en önemli adım olacaktır.

Kastamonu ilindeki inanç turizmine ilde var olan diğer turizm çeşitliliği ayrıca bir katkı sağlamaktadır. İlde bulunan doğa turizmi, deniz turizmi, kış turizmi gibi zengin güzellikler ildeki turizmin çekici etkisini artırmakta, çeşitli turizm türleri için Kastamonu'ya gelenler inanç turizminin de farkındalığını hissetmektedirler. Yine bu farkındalığın hissettirilmesinde katkı sağlayacak ve ulusal ve uluslararası alanda tanıtacak ilk şey ilde yaşayan ve gelen ziyaretçilere olumlu etkiler bırakan kent sakinleridir.

Araştırmada Kastamonu da bir şekilde ikamet eden ve inanç turizmi başta olmak üzere turizmin önemini farkında olan kamu ve özel sektör çalışanları olmak üzere farklı meslek grupları, yerel halk, esnaf ve öğrenci grupları üzerinde turizme değer kattığı değerlendirilen ve turizmde önemli yerlere sahip mekânların farkındalığı üzerine bir çalışma yapılmıştır.

Araştırmada yapılan anket çalışması kapsamında, katılımcıların cinsiyet durumlarına göre, erkek sayısının 243 (%59,4), kadın sayısının 166 (%40,6) olmak üzere araştırmaya toplam 409 kişinin katılım göstermiştir. Katılımcıların medeni durumlarına göre ise, 262'sinin (%64,1) evli, 147'sinin (%35,9) de bekâr olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş grubunda en fazla 25-34 yaş arasında olanların 97 (% 23,7) kişi olduğu, 55 yaş ve üstünde olanların 85 (%20,8) kişi olduğu, 35-44 yaş arasında olanların 81 (% 19,8) kişi olduğu saptanmıştır.

Mesleki dağılımları incelendiğinde, kamu çalışanı 144 (%35,2) kişi ile en fazla olduğu görülmüş, bunu 76 (%18,6) kişi ile emekli olduğunu belirten kişiler ile 72 (%17,6) kişi olan özel sektör çalışanı takip etmiştir. Ailenin toplam aylık gelirine göre dağılımlarına bakıldığında ise, en fazla gelir düzeyinin 4.000 – 6.000 gelir aralığında, en az gelir düzeyinin 6.000 – 8.000 arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

Yine katılanların eğitim durumlarının 190 (%46,5) kişinin üniversite mezunu, 137 (%33,5) kişinin ortaokul/lise mezunu olduğu, 67 (%16,4) kişinin ilkökul mezunu olduğu anlaşılmıştır. Ankete katılanların Kastamonu ilinde ki ikamet süresine

bakıldığında, 160 (%39,1) kişinin 1 – 4 yıl arasında, 82 (%20,0) kişinin 5 -8 yıl arasında, 64 (%15,6) kişinin 13 yıl ve üstü, 59 (%14,4)'nün de 8-12 yılları arasında ikamet ettikleri görülmektedir.

Araştırmada özellikle kendilerini tanımlama şekillerine göre başta inanç turizmi olmak üzere diğer turizm sektörleri ile turizme etki eden faktörler üzerine bir çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda 213 (%52,1) kişinin milliyetçi-muhafazakâr, 82 (%20,0) kişinin dindar-Muhafazakâr, 62 (%15,2) kişinin sosyal demokrat, 17 (%4,2) kişinin sosyalist olarak kendilerini ifade ettikleri, 23 (%5,6) kişinin ise herhangi bir tanımlama yapmadıkları görülmüştür.

Kastamonu ilindeki turizm amaçlı yapılan ziyaretlerde ve ildeki turizmi canlı tuttuğu düşünülen etkenler üzerine yönelik olarak yapılan, sokakların temizliği, farklı damak tatları, ulaşım imkânları, yönlendirme tabelaları, halkın tanımadıkları insanlara karşı tutum ve davranışları, el sanatları yönünden zengin olduğu, doğa güzellikleri, tarihi ziyaret alanları açısından zengin olduğu, tarihi dokunun korunduğu, inanç turizmi kapsamında ziyaret edilecek mekânların zengin olduğu, gidilen yerlerde cami, türbe ve inanç önderlerinin mezarlarını ziyaret etme oranı ile ilgili elde edilen sonuçların güçlü olarak yüksek ve olumlu olduğu saptanmış ve mevcut katılımcıların bu konulara çoğunluk olarak duyarlı oldukları sonucu elde edilmiştir.

Ancak esnafın müşterilere karşı tutum ve davranışları ile farklı dinlerin ibadethanelerini ziyaret etme oranının ise çok baskın olmadığı ve ortalama bir seviyede olduğu değerlendirilmektedir. Bunun nedenleri arasında esnafın iletişime yeterince açık olmadığı, tutum ve davranışlarını geliştirmesi gerektiği, farklı inanç noktasında ise öncelikli olarak Kastamonu da farklı dinlere ait kilise, havra gibi ibadet mekânlarının olmadığı ve halkın genelde kendi dini inançlarını benimsediği, farklı dini inançların mekânlarına yeterli istek ve merakın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin bilinirliği ile ilgili yapılan çalışmada, 301 (%73,6) kişinin bu görüşü kesinlikle katıldıkları, 94 (% 23) kişinin yine bu görüşe katıldığı, 6 (%1,5) kişinin ise bu görüşe katılmadığı görülmüştür. Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin

Kastamonu'da inanç turizminde önde gelen en önemli ziyaret merkezi olduğu ve güçlü bir şekilde bilindiği sonucuna varılmıştır.

Kastamonu'da ikamet eden ve Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilgisi olanlara yönelik çalışmada ise, 1-4 yıl arasında ikamet eden 160 (%39,1) kişiden 97 (%23,7) kişinin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatına ilişkin bilgi sahibi olduğu, 63 (%15,4) kişinin ise bilgisi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların tamamına bakıldığında 276 (%67,5) kişinin hayatına ilişkin bilgisi olduğu, 133 (%32,5) kişinin bilgisi olmadığı anlaşılmıştır.

Kastamonu'da ikamet eden ve Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yeri ile ilgili, 374 (%91,4) kişinin türbenin yerine ilişkin bilgisi olduğu, 35 (%8,6) kişinin bilgisi olmadığı anlaşılmış olup, Kastamonu ilinde ikamet edenlerin Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin türbesinin yerini genel anlamda bildiği ancak katılımcıların bir kısmının hayatı ile ilgili bir bilgi sahibi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesini ziyaret etme aralığı ile kendini tanımlama arasında yapılan çalışmada;

Katılımcıların 213 (%52,1)'ü kendini milliyetçi-muhafazakâr olarak tanımlamıştır. Milliyetçi muhafazakâr olarak kendini tanımlayanlardan, 108 (%26,4) kişinin ara sıra türbeye gittiği, 30 (%7,3) kişinin hiç gitmediği,

82 (% 20) kişinin kendini dindar-muhafazakâr olarak tanımladığı ve kendilerini dindar muhafazakâr olarak tanımlayanlardan 38 (%9,3) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 9 (%2,2) kişinin türbe ziyaretine hiç gitmediği,

62 (%15,2) kişinin kendini sosyal demokrat olarak tanımladığı, kendilerini sosyal demokrat olarak tanımlayanlardan, 29 (%7,1) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 9 (%2,2) kişinin türbe ziyaretine hiç gitmediği, 14 (%3,4) kişinin önemli günlerde gittiği,

17 (%4,2)'si kişinin kendini sosyalist olarak tanımladığı, kendilerini sosyalist olarak tanımlayanlardan 11 (%2,7) kişinin gittiği, 1 (%0,2) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 2 (%0,5) kişinin hiç gitmediği,

12 (%2,9) kişinin kendini liberal demokrat olarak tanımladığı kendilerini liberal demokrat olarak tanımlayanlardan 8 (%2,0) kişinin ara sıra türbe ziyaretine gittiği, 4 (%1,0) kişinin hiç gitmediği gözlenmiş olup sonuç olarak:

Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli türbesine daha çok milliyetçi- muhafazakâr, dindar muhafazakâr olarak kendini ifade edenlerin ziyaret ettiği, sosyalist, sosyal demokrat ve liberal demokrat olarak kendini ifade eden kişilerinde ortalama bir oranda türbe ziyaretinde bulunduğu saptanmıştır. Kastamonu ilinde inanç turizminin merkezi olan ve manevi iklimi ile herkese hitap eden Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin farklı düşünceye sahip kişilerce ziyaret edilmesi ildeki önemini bir kez daha ön plana çıkarmıştır.

Cami ve türbeleri ziyaret etme oranı ile kendini tanımlama arasında yapılan çalışmada genel anlamda her gruptan ziyaret edildiği ortaya çıkmış olup, Kastamonu ilinde yaşayan halkın farklı tanımlama kategorisinde olsa bile dini duygularının hassas ve dini mekânlara duyarlı olduğu değerlendirilmektedir.

Genel olarak Kastamonu ilinin farklı beklentiler içerisinde olan insanların beklentilerini karşılayacak turizm potansiyeline sahip olduğu, çekici etkenlerin birçok çeşidinin olması sebebiyle birbirinden farklı destinasyon türlerinin bulunması ve bu türlerin inanç turizmine katkı sunduğu, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Külliyesi'nin bir inanç turizmi destinasyonu olarak ele alınabileceği sonucunu çıkarmıştır.

Kastamonu'da yaşayan halk ildeki inanç turizm varlıklarının genel olarak farkında ancak varlıkları tanımlama noktasında bilgi eksikliğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Turizmin gelişmesi öncelikle bölgedeki halkın bilinçlenmesi ile başlayacağı düşünüldükçe bir takım önerilerde bulunulması gerekirse;

- Kastamonu ilinin inanç turizmi yönüyle ulusal ve uluslararası tanıtımı oldukça önem verilmesi gereken bir konudur. Tanıtım faaliyetlerinin belli bir plan dâhilinde yapılan toplantı, paneller ve tur operatörleri katalogları dâhil olmak üzere tanıtıcı film, afiş, reklam ve fuarlar ile yapılabileceği, uluslararası tanınırlık açısından ilk önce yurt içinde daha sonra uluslararası düzeyde tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Tanıtım faaliyetleri ildeki ziyaretçi sayısını artıracığından ile ekonomik anlamda katkı sağlayacaktır.

- İnanç turizmi faaliyetleri kapsamında öncelikle yapılması gereken diğer bir konu eğitim faaliyetleridir. Kastamonu da bulunan halka ve gelen ziyaretçilere ilin dini, sosyal ve kültürel yapısı ile ilgili bilgilendirici çalışmalar konusunda bilgilendirme yapılmalı, eğitici broşürler dağıtılmalı, yapılan bu eğitimlerin ulaşılabilir olunması sağlanmalıdır.
- Kastamonu'nun şehir yapısının kısmen plansız olması, mevcut turizm altyapısının yeteri kadar gelişmediği dikkate alınarak, Kastamonu'da bulunan kültürel değeri yüksek olan yapıtlar, turizm ve inanç turizmi açısından değeri yüksek varlıklar görsel olarak ön plana çıkartılıp akılda kalacak şekilde alt yapı çalışmalarına önem verilmelidir.
- Şehirdeki bu mekânsal sorunların çözümü kısa ve uzun vadede planlar yapılarak çözümlenmelidir. Ayrıca planlama yapılırken başta inanç turizmi varlıkları olmak üzere, tarihi, kültürel ve doğal güzelliklere ilişkin varlıklar korunmalı, farkında olunmayan varlıkların ise ortaya çıkartılması sağlanmalıdır.
- Kastamonu'da ki turizm ile ilgili tüm sorunlar, inanç turizmi varlıklarının korunması ildeki tüm kamu ve özel sektör kurumları, üniversite, gönüllü çalışma grupları ile ulusal ve uluslararası kurumların bütüncül bir katılımı ve uzman yaklaşım tarzı ile analiz edilip çözümlenmelidir.
- İnsanların eğitim düzeyi, farklı kişilik tanımlamaları, cinsiyet ve gelir düzeyleri ile beklentileri arasında doğru orantının olduğu düşünüldüğünde sunulacak hizmet ve ürün kalitesinin de beklentilerine uygun nitelikte olması ildeki turizm hareketliliğini artıracaktır.
- Turizmi canlı tutmaya yönelik olarak gelen ziyaretçilere yönelik farklı turizm paketleri ve hizmetleri geliştirilmeli, bu paket ve hizmetlerin içeriğinin yerel halk, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, özellikle esnaflarında görüş ve önerilerinin alınarak hazırlanması sağlanmalıdır. Bunun sonucunda hem inanç turizminde hem de diğer turizm türlerinde yeni aktiviteler oluşacaktır.

- Şehirde yaşayan insanların dini hassasiyetlerinin ön planda olması, milli hassasiyetlerin yüksek olması, insanların iletişime açık ve sıcakkanlı olması ildeki inanç turizmi açısından oldukça önemli bir fırsattır. Bu fırsatın ildeki sadece inanç turizmini değil diğer turizm türlerini de fırsata çevireceği düşünüldüğünde çeşitli projelerin geliştirilip sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.
- Kastamonu'da yeme-içme alanlarında ki sunulan hizmet ve kalitesinin belli bir rekabet ortamı sağlanarak artırılması yerinde olacaktır. Yerel halk alınan hizmetlerden memnun oldukça gelen ziyaretçiler ile bunu paylaşacağından yeme içme, konaklama, gibi hizmetlerin kalitesinin her kesimin beklentilerini karşılayacak seviyede düzenlenmesi yerinde olacaktır. Maddi beklentilere ve farklı tercihlere göre kategoriler yapılabilir.
- Kastamonu ilinde inanç turizmi denilince akla ilk gelen Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin önemli bir değer, ilim ve irfan insanı, Anadolu'nun dört direğinden biri olan bu zatın, hayatı, yaşantısı, büyük öğretileri ile kattığı manevi iklimi, öncelikle yerel halka ve Kastamonu da bir şekilde bulunanlara daha sonra ulusal ve uluslararası düzeyde yapılacak çeşitli çalışmalar ile öğretilmesi sağlanmalıdır.
- Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesine gelen ziyaretçilere, Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli'nin hayatını, öğütlerini, manevi iklimini, külliye de bulunan cami, konak, türbe asa suyu gibi varlıkları içtenlikle anlatacak gönüllü ya da belli ücret karşılığı mekânda sürekli rehberlerin bulunması buradaki farkındalığı artıracaktır.
- Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Topluluğu ve Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakfı tarafından gönüllü çalışma grubu oluşturularak 2019 anma yılı için UNESCO'ya teklif götürülmüş, teklif öncesi 2014 yılından bu yana planlı eylemler dâhilinde çeşitli çalışma, panel, toplantı ve ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Dünya Mirası listesine girmenin ve tanınırlığı artırmanın

bir sonucu olarak Kastamonu ilinin kültür turizminde ve ekonomik düzeyde geliŖeceęi değerlendirildiğinde, yapılan bu alıŖmaların daha fazla gayret içerisinde daha fazla katılımcı ile ulusal ve uluslararası kurumlarında desteği alınarak istenilen hedefe ulaŖılması yönünde adımlar atılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akat, Ö. (2000). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Ekin Kitabevi, Bursa, 27.
- Akın, C. (2016). <https://cemalakin.wordpress.com/2016/04/26/inanc-turizminde-dunya-ve-turkiye-destinasyonu/> Erişim Tarihi: 19.02.2019
- Atalay, İ. (2000). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 368.
- Avcı, M. (2019) Hedef 2019 *Vuslatının 450.Yıldönümünde Hazreti Pir Şeyh Şaban-ı Veli Yılı*. Ses Reklam ve Matbaacılık Ltd. Şti. Kastamonu Üniversitesi, 9-40.
- Avcı, M., Bölükbaş F., (2018). *Uluslararası Hz.Pir Şeyh Şa'ban-I Veli Ve Kastamonu Evliyaları Anma Haftası Etkinliklerinin Basın Yansımaları (1992-2018): Bir İçerik Analizi, 4.Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu, 19-21 Temmuz 2018 Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.*
- Avcı, M. (2018). *İlim Hikmet Sofrasının Kastamonu'nun Sosyo-Kültürel Hayatına Katkıları, 3.Uluslararası Şaban-ı Veli Sempozyumu-Kastamonu Üniversitesi.*
- Aşkar, M. (2012). *Ömerü'l-Fuâdi'nin Menâkıbnâmesine Göre Şeyh Şa'bân-I Veli'nin Tasavvufî Şahsiyetine Bir Bakış*. 1. Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Veli Sempozyumu, Şeyh Şaban-ı Veli'yi Anma ve Anlama, Birinci Cilt, 127.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2005), *Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Turizm ve Rekabet Edebilirlik*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bardakoğlu, Ö., Pala, T. (2009). *Destinasyon Pazarlamasında Örgütlenme, 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Baş, A. (1989). *Beylikler Dönemi Hanları*. Selçuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya.
- Baydil, E. İbret, B.Ü. (1999). *Kastamonu Şehrinin Tarihi Gelişimi ve 1924/1925 Şehir Planı Üzerine Bir Değerlendirme*. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, Kastamonu, 4-5.
- Bayraktar, N.G. (2018). *Kastamonu'daki İnanç Turizminin Kastamonu'ya Katkısı, Şeyh Şaban-I Veli Külliyesinde Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu, 83.

- Behçet, M. (1998). *Kastamonu Eski Eserleri (Kastamonu Asar-ı Kadimesi)*. Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları, Kastamonu, 52.
- Buhalis, D. (2000). *Marketing the Competitive Destination of the Future. Tourism Management*, 21, 97-116.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Örnekleme yöntemleri*. Erişim adresi: w3. Balıkesir. edu. tr.
- Cengiz, Z. (2011). *Turizm Destinasyon Yöntemi, Turizm Güncel*, 15.02.2019 www.turizmguccel.com/makale/turizmde-destinasyon-yonetimi--m445.htm
- Ceyhan, S. (2015). *Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür*, İsam Yayınları, Birinci Basım, İstanbul, 703-720
- Çimen, H.(2010). *İkinci Konut Satın Almada Destinasyon Kalitesinin Etkisi: Alanya Örneği*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Coltman, M. (1989). *Inroduction To Travel and Toursm an International Approach. Van Nostrand Reinhold*, New York.
- Çakmak, F. (2014). *İnanç Turizminin Turistik Destinasyon Pazarlamasındaki Yeri ve Önemi: Göbekli Tepe Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,13-59.
- Çelik, M.(2012). *Bilecik Turizm Marka Kent Stratejik Kalkınma Planı*, Bilecik Belediyeler Birliği Yayınları, Bilecik, 93.
- Çiftçi, F. (2002). *Hazret-i Pir Şeyh Şaban-ı Veli*, 3. Baskı, Kastamonu.
- Çiftçi, F. (2006). *Kastamonu Camileri-Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserleri*. Kastamonu Belediye Başkanlığı, Ankara.
- Çiftçi, F. (2007). *Hazreti Pir Şeyh Şaban-ı Veli. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Vakfı Yayınları*, Kastamonu.
- Doğanay, A. , Ataizi, M. Şimşek, A. Balaban Salı, J. ve Akbulut Y. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 92-147.
- Doğanay, H. (1998). *Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. Ders Kitapları A.Ş. İstanbul, 547.
- Elmacı, L. (2017). *Ziyaret Fenomeni ve Din: Kastamonu Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum, 56

- Emekli, G. (2006). *Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm*, Ege Coğrafya Dergisi, Cilt:15, İzmir.
- Erbaş, A. (2002). *İslam Dışı Dinlerde Hac*. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Dergisi, Cilt 5, 98-99.
- Eyüpgiller, K. (1999). *Bir Kent Tarihi: Kastamonu*. Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Fuadi, Ö. *Menakıbnâme*, Kastamonu İl Halk Ktp. No. 3676/1.
- Hosany, S., Ekinci, Y., & Uysal, M. (2006). *Destination Image and Destination Personality: An Application of Branding Theories to Tourism Places*. *Journal of Business Research*, 59, 638-642.
- İbret, B.Ü. (2004). *Kastamonu Nüfusunun Gelişim Dağılım ve Yoğunluk Özellikleri*. Kastamonu Eğitim Dergisi, Kastamonu, 160.
- İbret, B. Ü. Uğurlu, M. Gümüş, H. (2012). *Şeyh Şaban-ı Velinin Türk Kültürü ve Dini Turizm Üzerindeki Etkileri*. Uluslararası Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumu Bildirileri, Kastamonu.
- İbret, B. Ü. Uğurlu, M. Aydınöz, D. (2015). *Kastamonu Şehrinde Kültür ve İnanç Turizmi*. Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 32, İstanbul, 239-269
- Gündüz, Ş. (2010) *Dinin Anlam ve Değeri İçinde: Yaşayan Dünya Dinleri*, Ed: Gündüz, Ş., Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı, 17
- Güzey, A. (2010). *Yeni ve yakın çağlarda Kastamonu'daki Cami, Mescit ve Medreseler*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18, (2), 92
- Gökdeniz, A. (1996). *Uluslararası Turizm Hareketleri İçerisinde Dinsel Amaçlı Seyahatler ve Türkiye*. *Anatolia Turizm ve Kültür Sanat Dergisi*, 7 (1-2), 101
- Göktaş, V. (2011). *Halvetiyye'nin Şâbâniyye Ekolü ve Kolları*. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 147-148
- Gökoğlu, A. (1952). *Paflagonya*. Doğrusöz Matbaası, Kastamonu.
- Henderson, Joan C. (2003). *Managing Tourism and Islam in Peninsular Malaysia*. *Tourism Management*, 24 (4), 447-456.
- Herbert D.(2001). *Literary places, tourism and the heritage experience*, *Annals Research* 28:312-333

- Joseph, CA. & Kavoori, Ap. (2001). *Mediated Resistance: Tourism and the Host Community*. *Annals of Tourism Research*, 28(4), 998-1009.
- Kankal, A. (2004). *Türkmen'in Kaidesi Kastamonu*. Zafer Matbaası, Ankara, 1-337.
- Karabıyık, N. ve Sümer, B. (2012). *Destinasyon Pazarlamasında Pazarlama Stratejisi ve Konumlandırma Çalışmalarına Kavramsal Yaklaşım*. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul.
- Karabaltaoğlu, Ş. (2019) *İnanç Turizmi Destinasyonlarının Yönetimi: Kastamonu Hz Pir Şeyh Şaban-ı Veli Örneği*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu.
- Karabiberoğlu, Ü. (1997). *Kastamonu İsmail Bey Külliyesi*. Hacattepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kara, M. (2012). *Buhara Bursa Bosna:Şehirler, Sufiler, Tekkeler*, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karacoşkun, M.D (2004). *Dinî İnanç-Dinî Davranış İlişkisine Sosyo-Psikolojik Yaklaşımlar*. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi IV Sayı: 2, 25
- Karaman, S. ve Usta, K. (2006). *İnanç Turizmi Açısından İznik ve Bir Uygulama Çalışması. III. Balıkesir Kongresi, Balıkesir*, 473-474.
- Kaya, H. (1999). *Uluslararası Politik Derinliklerde Anadolu*. F. Özsan Matbaacılık, Bursa.
- Kırca, M.(2014) *Destinasyon ve Destinasyon İle İlgili Kavramlar*, 15.02.2019 <http://www.mustafakirca.com/destinasyon-ve-destinasyon-ile-ilgili-kavramlar.html>.
- Kuyucu, S. (2017). *Kültür Turizmi Kapsamında İnanç Turizminin Yerel Hak Tarafından Algılanması: Bilecik Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 20-71.
- Kozak, M. (2000). *Destination Benchmarking Facilities, Customer Satis Faction and Levels of Tourist Expenditure*, Doktora Tezi, Sheffield Hallam University.
- Kozak, N. ve Kozak, M. (2010). *Turizm Pazarlaması*. Detay Yayıncılık, Ankara, 46.
- Kozak, N. ve Kozak M. (2001). *Genel Turizm: İlkeler/Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.

- Kozak N. & Çiçek, D. (2012). *Turizm Araştırmaları Dergisi'nde Yayımlanan Hakem Denetimli Makalelerin Bibliyometrik Profili*. Türk Kütüphaneciliği, İstanbul, 12-14.
- Molina, A., Gomez, M. & David M. (2010). *Tourism Marketing Information and Destination Image Management, African Journal of Business Management*, 4(5): 723.
- Murray, M. & Graham, B. (1997). *Exploring The Dialectics Of Route Based Tourism: The Camino De Santiago. Tourism Managment*, Vol.18, No.8,513-524.
- Olalı, H. Nazilli S. Kırıcıoğlu N. & Sümer, M. (1983). *Dış Tanıtım ve Turizm. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Ankara.
- Ozanoğlu, İ. (1966). *Kastamonu'nun Yetiştirdiği Meşhur Adamlar: Candaroğulları (İsmail Bey)*. Doğrusöz Matbaası, Kastamonu.
- Özbay, G. (2000). *Gastronomi Turizmi Üzerine Bir Literatür İncelemesi*. Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi, Sakarya.
- Özdemir, G. (2007): *Destinasyon Yönetimi ve Pazarlama Temelleri, İzmir İçin Bir Destinasyon Model Önerisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir, 67.
- Özdemir, G. (2008). *Destinasyon Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi, İstanbul, 15.
- Öztürk, Y. N. (1981). *Büyük Türk Mutasavvıfı Muhammed Tevfik Bosnevi Hayatı Mektupları Halifeleri*. İstanbul: Fatih Yayınevi.
- Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. III, İstanbul.
- Pekyaman, A. (2008). *Turistik Satın Alma Davranışında Destinasyon İmajının Rolü. Afyonkarahisar Bölgesinde Bir Araştırma*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Afyonkarahisar, 8.
- Şahiner, T. (2012). *İnanç Turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman, 27.
- Sargın, S. (2006). *Yalvaçta İnanç Turizmi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 16, Sayı: 2, Elazığ, 4.

- Serçek, S.(2011).*Bütünleşik Pazarlama İletişimi Çerçevesinde Türkiye’de İnanç Turizminin Geliştirilmesi: Mardin Örneği*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tarcan, E. & Atılğan, E. (1999). *2000 Yılına Doğru Türkiye’nin İnanç Turizmi Açısından Önemi ve Antalya’da Faaliyet Gösteren Seyahat Acentaları Üzerine Bir Araştırma, İki binli Yıllara Girerken Kapadokya’nın Turizm Değerlerine Bir Bakış*. Erciyes Üniversitesi Matbaası, Kayseri, 62.
- Tatçı, M. (2012). *Hazret-i Pir Şeyh Şaban-ı Veli ve Şabaniyye*, H yayınları, İstanbul.
- Tatçı, M. (2018). *H. Pir ve Şeyh Şaban-ı Veli Kitabı*. Ankara: H. Yayınları.
- Timothy, D. J. & Olsen, D. H. (2006). *Tourism Religion and Religious Journeys*. London, Routledge.
- Tosunoğlu, A. (1993). *Tapu Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 7.
- Turan, O. (1993). *Selçuklular Zamanında Türkiye*. Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 67.
- Türkiye Diyanet Vakfı, (1993). *İslam Ansiklopedisi*, C.7. TDV Yayınları, İstanbul, 46.
- Türkiye Diyanet Vakfı, (2002). *İslam Ansiklopedisi* C.26. TDV Yayınları, Ankara, 542.
- Uygur, S, M. ve Çelik, A. (2009): *Etkinlik Turizminin Destinasyon Pazarlaması Üzerindeki Etkilerinin Ortaya Çıkarılmasına Yönelik Olarak İstanbul İlinde Bir Uygulama*, 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara: Detay Yayıncılık, 892.
- Usta, Ö. (2001). *Genel Turizm*. Anadolu Matbaacılık, İzmir, 18.
- Usta, Ö. ve Kağan M. (2005). *İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik’in Değerlendirilmesi*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Usta, Ö. (2008). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Detay Yayıncılık, Ankara, 13.
- Ülker E. (2010). *Destinasyon Pazarlamasında Destinasyon Seçimi Karar Verme Süreci Üzerine Bir Çalışma, Bozcaada Örneği*, Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 24.

Yakupoğlu, C. (2009). *Kuzeybatı Anadolu'nun Sosyo-Ekonomik Tarihi*. Gazi Kitapevi, Ankara, 15-508.

Yaman, Z. (2003). *Kastamonu Turizm Envanteri Gezi Rehberi*. Kastamonu, 6-57.

Yavuz, H. (2007) *Yiyecek-İçecek İşletmelerinde Nitelikli İş gören İstihdamını Etkileyen Faktörler: Sakarya Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Warnaby, G.(1998). *Marketing UK Cities as Shopping Destinations: Problems and Prospects*. Journal of Retailing and Consumer Services,5(1),55-58.

Wright, K. (2007). *Religious Tourism, Leisure Group Travel Special Edition*, November, 8-16.

Wright, K. (2008). *Religious Tourism, Leisure Ggroup Travel Special Edition*, February, 34-35.

İnternet Kaynakları:

http://212.175.140.87/yayinlar/e-brosur/inanclarin_anayurdu/index.html

Erişim Tarihi: 05.11.2018

<http://www.kastamonukultur.gov.tr/TR-63873/inanc-turizmi.html>

Erişim Tarihi: 01.11.2018

<http://www.manzara.gen.tr/kastamonu-resimleri>

Erişim Tarihi: 19.11.2018.

<http://disiliskiler.kulturturizm.gov.tr/TR-22148/unesco.html,30.03.2019>

Erişim Tarihi: 30.03.2019.

https://www.dunyadinleri.com/tr-TR/dunya-dinleri/islam-diniarikatlari/oku_sabaniyye-tarikati-tarihi-kollari-ve-inanc-uygulamalari

Erişim Tarihi: 28.01.2019.

<http://kastamonu.gov.tr/kulliyeler-ve-camiler>

Erişim Tarihi: 29.10.2018.

<http://kastamonu.gov.tr/kulliyeler-ve-camiler>

Erişim Tarihi: 23.11.2018.

<http://www.kastamonu.gov.tr/cografi-yapisi>

Erişim Tarihi: 03.02.2019.

<http://www.kastamonu.gov.tr/kis-turizmi>
Erişim Tarihi: 15.02.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63881/kis-turizmi.html>
Erişim Tarihi: 15.02.2019.

<http://kastamonu.gov.tr/kulliyeler-ve-camiler>
Erişim Tarihi: 15.02.2019.

<http://kastamonu.gov.tr/kulliyeler-ve-camiler>
Erişim Tarihi: 25.02.2019.

<http://kastamonu.gov.tr/anitlar-muzeler>
Erişim Tarihi: 27.03.2019.

<https://www.kastamonur.com/kastamonunun-goc-olgusu/>
Erişim Tarihi: 15.10.2018.

<https://www.kastamonu.bel.tr/v2/portfolio/seyh-saban-i-veli-hz-hazreti-pir-kulliyesi/>
Erişim Tarihi: 18.12.2018.

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-10049/kastamonu-magaralari.html>
Erişim Tarihi: 15.02.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63881/kis-turizmi.html>
Erişim Tarihi: 18.02.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-171379/halk-muzigi-ve-halk-oyunlari.html>
Erişim Tarihi: 20.01.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-171381/halk-mutfagi.html>
Erişim Tarihi: 21.01.2019.

https://www.wikizero.com/tr/Dosya:Kastamonu_districts.png
Erişim Tarihi: 15.10.2018.

<http://www.kastamonugazetesi.com.tr/belorende-kizak-ruzgari/>
Erişim Tarihi: 15.12.2018.

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
Erişim Tarihi: 05.02.2019.

<http://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/63643,turizmistatistiklerigeneldegerlendirme2018pdf.pdf?0>
Erişim Tarihi: 05.02.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93965/atabeygazi-camii.html>
Erişim Tarihi: 05.04.2019.

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93975/aturk-ve-istiklal-yolu-yuruyusu.html>
Erişim Tarihi: 02.12.2018.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/etkinlik/abana-kultur-sanat-ve-deniz-senlikleri>
Erişim Tarihi: 02.12.2018.

<http://www.kastamonu.gov.tr/aturkun-kastamonuya-gelisi---sapka-ve-kiyafet-devrimi>
Erişim Tarihi: 02.12.2018.

<http://www.kastamonu.gov.tr/32-uluslararasi-taskopru-kultur-ve-sarimsak-festivali-basladi>
Erişim Tarihi: 02.12.2018.

<https://www.kastamonur.com/kastamonu-el-sanatlar/>
Erişim Tarihi: 09.04.2019.

<http://www.kastamonukultur.gov.tr/Eklenti/49700,kastamonu-tanitim-katalogpdf.pdf?0>
Erişim Tarihi: 21.02.2019.

<http://www.kastamonukultur.gov.tr/Eklenti/49700,kastamonu-tanitim-katalogpdf.pdf?0>
Erişim Tarihi: 27.03.2019.

EKLER

Anket Formu

Bu anketten elde edilecek veriler yüksek lisans tezinde kullanılacak olup, Kastamonu İnanç Turizminin Destinasyonuna Yönelik olarak hazırlanmıştır. Kesinlikle üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Hazırlayan;
Yasin ÇETİNKAYA
Kastamonu Üniversitesi S.B.E.
Turizm İşletmeciliği A.B.D

Danışman;
Dr. Öğretim Üyesi Muharrem AVCI
Kastamonu Üniversitesi
Turizm Fakültesi

1-Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

2-Yaşınız Kaçtır?

15-24 25-34 35-44 45-54 55 ve üzeri

3-Medeni durumunuz: Evli Evli Değil

4-Eğitim Durumunuz:

Okula gitmemiş İlkokul Orta/ Lise Üniversite Yüksek Lisans/ Doktora

5-Mesleğiniz Nedir?

Öğrenci Çiftçi Emekli Öğretmen Esnaf Ev Hanımı Memur Serbest

Avukat İşsiz Tüccar Sanayici

6-Ailenizin toplam aylık geliri TL olarak ne kadardır?

2500TL altı 2500-4000 TL 4000-6000TL 6000-8000 TL 8000TL ve Üstü

7-Kaç Yıldır Kastamonu'dasınız?

Doğma Büyüme 1-4 Yıl 5-8 Yıl 8-12 Yıl 13 Yıl ve Üstü

8-Kastamonuda Sokaklar Temizdir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

9-Kastamonuda Farklı Damak Tadına Uygun Yerler Vardır.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

10-Kastamonuda Ziyaret Edilebilecek Mekânlara Ulaşım İmkânı Yeterlidir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

11-Kastamonuda Yönlendirme Tabelaları Yeterlidir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

12-Kastamonuda Esnafın Müşterilere Karşı Tutum ve Davranışı İyidir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

13-Kastamonuda Halkın Tanımadıkları İnsanlara Karşı Tutum ve Davranışı İyidir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

14-Kastamonu El Sanatları Yönünden Zengindir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

15-Kastamonuda Hediyelik Eşya Almak İçin Uygun Yerler Vardır.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

16-Kastamonu Doğal Güzellikler Açısından Zengindir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

17-Kastamonu tarihi ziyaret alanları açısından zengindir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

18-Kastamonu İnanç Turizmi Kapsamında Ziyaret Mekânları Açısından Zengindir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

19-Kastamonuda Tarihi Doku Korunmuştur.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

20-Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

Dindar/ Muhafazakâr Milliyetçi/ Muhafazakâr Sosyal Demokrat Sosyalist Liberal/
Demokrat Diğer

21-Gittiğim Yerlerde Camileri Ziyaret Ederim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

22-Gittiğim Yerlerde Türbeleri Ziyaret Ederim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

23-Gittiğim Yerlerde Farklı Dinlerin İbadethanelerini Ziyaret Ederim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

24-Gittiğim Yerlerde İnanç Önderlerinin Mezarlarını Ziyaret Ederim.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

25-Kastamonuda İnanç Destinasyonu Olarak bildiğiniz en önemli yer neresidir?

Şeyh Şaban-ı Veli (Hazreti Pir) Külliyesi Aşıklı Sultan Türbesi Benli Sultan Türbesi Hepkebirler Sahabe Türbesi Karanlık Evliya Türbesi

26-Kastamonuda İnanç Turizmi Denilince Akla İlk Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Gelir.

Kesinlikle Katılıyorum Katılıyorum Kararsızım Katılmıyorum Kesinlikle Katılmıyorum

27-Şeyh Şaban-ı Veli'nin Hayatına İlişkin Bilgim Vardır.

Evet Hayır

28-Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Türbesinin Yerini Biliyorum.

Evet Hayır

29-Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Türbesine Ne Sıklıkla Gidersiniz?

Hiç Gitmem Giderim Ara Sıra Giderim Sık Sık Giderim Müslümanlar İçin Önem Arz Eden Günlerde Giderim.

30-Hz. Pir Şeyh Şaban Veli Külliyesinde Bulunan Asa Suyuna İlişkin Bilgim Vardır.

Evet Hayır

31-Asa Suyundan İçtiniz Mi?

Evet Hayır

32-Asa Suyunun şifalı Olduğuna İnanıyor musunuz?

Evet Hayır

33- Hz. Pir Şeyh Şaban Veli Külliyesinde Bulunan Konakları Gezdimiz mi?

Evet Hayır

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Yasin ÇETİNKAYA
Doğum Yeri ve Yılı : Nallıhan-1979
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : yasinemir79@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise :Beypazarı Tolunay Özaka Sağlık Meslek Lisesi
Lisans :Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Yüksek Lisans :Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm
İşletmeciliği Tezli

Askerlik Durumu

Erzurum Dumlu Jandarma Komando Bölük Komutanlığı-Yedek Subay- 2003-2004

Mesleki Deneyim

- Ankara Özel Çankaya Hastanesi Sağlık Personeli 2004–2005
- Ankara Özel Bayındır Hastanesi Sağlık Personeli 2005–2007
- Yozgat İl Emniyet Müdürlüğü – Emniyet Mensubu 2008-2014
- Kastamonu İl Emniyet Müdürlüğü – Emniyet Mensubu 2014-(Halen)